

Årsredovisning
2021

Havs
och Vatten
myndigheten

Årsredovisning 2021

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se
Omslagsfoto: Mats Svensson

Innehåll

Generaldirektören har ordet	11
Om Havs- och vattenmyndigheten	12
Havs- och vattenmyndighetens uppdrag	13
Organisation	14
Intern styrning och kontroll	14
Vårt ledningssystem	14
Principer för prioritering	15
Kvartalsuppföljningar	15
Koordinering mellan ansvarsområden	15
Råd	15
Lokaler för utvecklat arbetssätt	15
Miljöledning	16
Ny indelning i årsredovisningen	16
Havs- och vattenmyndighetens instruktion	16
Regeringsuppdrag	21
Redovisning av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet	23
HaV:s insatser för Agenda 2030, miljö & klimat	24
Mål 1 - Levande sjöar och vattendrag	30
Målbeskrivning	30
Åtgärdsarbete	31
Minskad övergödning	31
Lokala vattenvårdsprojekt - LOVA	31
Lokalt åtgärdsarbete - LEVA pilotområden	32
Handelssystem för övergödning	32
Vägledning och tillsyn inom vattenförvaltningen	33
Metod för uppföljning av miljötillstånd i vattenförekomst	33
Nationell strategi för miljöbalkstillsyn	34
Lansering av ny vägledning för inrättande och förvaltning om vattenskyddsområden	35
Miljöprovningar	35
Mål 2 - Hav i balans samt levande kust och skärgård	38
Målbeskrivning	38
Övervakning, åtgärder och skydd i kustmiljöer	39
Fysisk påverkan i kusten	39
Vägledning för bedömningsgrunder i kusten	39
Ett samlat genomförande av svensk havsmiljöförvaltning	40
Det nationella arbetet enligt havsmiljöförordningen	40
Åtgärdsprogrammet för havsmiljön	40
Biologisk mångfald – inom åtgärdsprogrammet	41
Undervattensljud – inom åtgärdsprogrammet	41
Ostörda bottnar – inom åtgärdsprogrammet	41
Övergödning – inom åtgärdsprogrammet	42
Farliga ämnen	42
Marint skräp	42
Producentansvar för fiskeredskap	43
Samverkan mellan myndigheter om fritidsbåtar	43

Miljöfarliga vrak	43
Klimatförändringarnas och havsförurningens påverkan på koraller	44
Ekosystembaserad havsförvaltning - Tre pilotområden	44
EU:s havsmiljödirektiv	45
De regionala havsmiljökonventionerna Oskar och Helcom	45
Helcom	45
Oskar	46
Uppdatering av Helcoms aktionsplan för Östersjön och Oskars miljöstrategi	47
Projektförslag för Internationella Havsforskningsrådet (ICES)	47
Marint områdesskydd	47
Ramverk för marina skyddade områden	48
Fiskereglering marina skyddade områden	48
Bottenråning	49
Återställning av beståndet av europeisk ål	49
Reglering av ålfiske på kusten	50
Åtgärdsprogram för tumlare	50
Åtgärder mot bifångster av tumlare	50
Invasiva arter	51
Mål 3 - Hav och vatten nyttjas hållbart	52
Målbeskrivning	52
Nationella planen - moderna miljövillkor för vattenkraften	53
Vägledning för regional samverkansprocess inom nationell plan	53
Vägledningar inom Natura 2000 samt vattenförvaltning	53
Uppföljning av arbetet med nationella planen	53
Fiskförvaltning	54
Ekosystembaserad fiskförvaltning	54
Fiskereglering	54
Förvaltning av lax och öring	54
Utökat fredningsområde utanför Gullspångsälvens mynning i Väneren	55
Ändrade bestämmelser för fiske på kusten i Östersjön (ReFisk 2.0)	56
Föreskrifter om nationell plan för att minska torskfångster i Skagerrak och Nordsjön	56
Förvaltning av siklöja i Bottenviken	56
Den gemensamma fiskeripolitiken	56
Fritidsfiske	57
Fiskets ekonomi	57
Tillstånd och licenser	59
Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning	60
Anpassning av fiskeflottans kapacitet	60
Skonsamma fiskemetoder	61
Gemensam strategi för fiskets framtid	61
Genomförande av nationell och internationell havsplanering	62
Uppföljning av havsplaner och utvärdering av planeringsprocessen	62
Gränsöverskridande havsplanering	62
Helcom-VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering	63
Esbo-samråd och internationell dialog om havsplaner	63
Strategi för regionalt tillväxtarbete 2014-2020	63
EU:s strategi och handlingsplan för Östersjöregionen	63
Arktis och Antarktis	64

Konventionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis	64
Arktiska rådet	64
Viltskadeersättning	65
Utbetalat bidrag 2021	65
Uppföljning av utbetalat bidrag 2020	65
Mål 4 – Ökad kunskap genom effektiv miljöövervakning, uppföljning och välförvaltd information	66
Målbeskrivning	66
Förvaltningen ska bygga på vetenskaplig grund	67
Stöd till kunskap för ekosystembaserad förvaltning	67
Kommunikation och kunskapsutbyte till stöd för ekosystembaserad förvaltning	68
Miljöövervakning och datainsamling	68
Årlig uppföljning av tre miljökvalitetsmål	68
Uppföljning av Agenda 2030	69
Effektivare processer för att samla in rätt data	69
Bättre kunskap om fiskbestånd	69
Vi utvecklar övervakning för att bättre uppfylla kraven i EU-direktiven	69
Hur mänskliga aktiviteter påverkar vattenmiljön	70
Effektiv användning av våra anslag	71
Förenklade analyser av miljöinformation från olika källor	71
Satsningar inom fjärranalys/rymddata	71
Utvecklade tidstrender	71
Välförvaltd miljöinformation	72
Förbättrad hantering av geografisk information	72
Internationella samarbeten bidrar till gemensamt lärande	72
Regionala insatser för hållbar havsplanering och blå ekonomi	73
Insatser för ökad transparens inom fisket	73
Insatser för hållbar förvaltning av marina skyddade områden	73
Samarbeten med enskilda länder	74
Stärkt svenskt utvecklingsamarbete för havsmiljön	75
Mål 5 – ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet	76
Målbeskrivning	76
Fiskerikontroll - förvaltning och tillsyn	77
Kvotförvaltning	77
Riskbaserat arbetssätt	77
Ålfisket	77
Laxfiske	78
Hummerfisket	79
Geografisk övervakning	79
Fiskerikontroll - styrning och samordning	79
Risikanalys och utveckling av indikatorer	79
Samordning med Kustbevakningen	80
Översyn av EU:s kontrollsystem	80
Fiskerikontroll - utveckling och digitalisering	80
Effektiv och ändamålsenlig fiskerikontroll	80
Spårbarhet	81

Mål 6 - Ett kommunikativt ledarskap och medarbetarskap som också stärker vår attraktivitet som arbetsgivare	84
Våra medarbetare	85
Sjukfrånvaro	86
Arbetsätt och arbetsformer	86
Arbetsgivarvarumärket stärks internt och externt	87
Strategisk kompetensförsörjning	87
Strategiskt arbetsmiljöarbete	87
Mål 7 - ett utvecklat digitalt och innovativt arbetsätt genomsyrar verksamheten	88
Digital samverkan - internt och externt	89
Säkerhet kopplad till myndighetens digitalisering	89
Utvecklad arkitekturstyrning för myndighetens digitalisering	89
Mål 8 - Rättssäkra och effektiva processer och ett kompetent beslutsfattande leder till en god förvaltning	90
Internutbildningar	91
Upphandling	91
Föreskriftsarbete	92
Regelförenkling	95
Digitalisering och kommunikationsvägar	95
Samråd	96
Föreskrifter och fiskförvaltning	96
Förhandsanmälan och redskap	96
Åtgärder för att underlätta för aktörer inom spårbarhet	97
Fiskets geografier	97
Dataskyddsombud	97
Effektivisering av informations- och ärendehantering	98
Sammanfattande tabeller	99
Ärenden	100
Overhead	102
Intäkter från avgifter och annan verksamhet	103
Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten	104
Finansiell redovisning	107
Verksamhetens utfall	108
Resultaträkning	108
Balansräkning	108
ResultaträkningBalansräkningAnslagsredovisning	109
Tilläggsupplysningar och noter	114
Redovisnings- och värderingsprinciper	114
Ersättningar till ledamöter i insynsrådet med mera	115
Noter	116
Sammanställning över väsentliga uppgifter	126
Internrevision	127

Foto: Mats Svensson

Generaldirektören har ordet

Vattnets värde för ekosystemen och för en hållbar samhällsutveckling blir allt tydligare. I Sverige har vi goda sötvattensresurser, men vi har också utmaningar med att nå en god vattenkvalitet eftersom våra sjöar och vattendrag har förändrats under lång tid. Flottningsleder, vattenkraft, jordbruk, skogsbruk och urbana områden har helt förändrat vattnets rörelser i landskapet. I den marina miljön ser vi hur samhällsutvecklingen har bidragit till negativa konsekvenser som till exempel övergödning, döda bottnar, vikande fiskbestånd och marint skräp. Tillsammans påverkar de alla vatten- och havsbaserade ekosystemtjänster, inte minst kustfiske och sportfiske. Klimatförändringarnas påverkan är tydlig, både i sötvatten och i marina miljöer.

När vi rör oss mot en cirkulär och biobaserad ekonomi ökar behovet av de nyttor som skapas av vattenresurserna. Det förstärker behovet av en hållbar förvaltning, från källa till hav, och blir tydligt även i genomförandet av regeringens nationella strategi för elektrifiering, livsmedelsstrategin och den maritima strategin. Havsbaserad vindkraft har potential att snabbt bidra med mycket el till låg kostnad. Det kräver god planering, baserad på Sveriges havsplaner. Vattenkraftens lagringsförmåga och flexibilitet kommer att säkras genom den nationella planen för moderna miljötillstånd, samtidigt som planen gynnar biologisk mångfald. Myndigheten ser fram mot att dessa frågor integreras i ramverket för nationell planering, som miljömålsrådet kommer att överlämna till regeringen.

Myndighetens uppdrag bidrar på flera sätt till att genomföra miljöpolitiken för en stärkt resiliens genom biologisk mångfald. Två viktiga verktyg är vägledning för skydd av värdefulla vatten och marina skyddsområden. Tillsammans med en effektiv fiskerikontroll

och finansiering av konkreta miljöåtgärder i hela landet, skapar det förutsättningar att hantera de miljö- och samhällsutmaningar samhället står inför.

I årsredovisning 2021 beskriver vi myndighetens arbete och resultat, med utgångspunkt i vår verksamhetsstrategi. Strategin innehåller fem mål för verksamheten och tre interna mål. Målen är baserade på hållbarhetsmålen i Agenda 2030, på riksdagens miljökvalitetsmål, samt nationella och EU-gemensamma strategier. Målen om levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård, och hållbart nyttjande är långsiktiga och ger en inriktning för många års arbete. Målen om en effektiv miljöövervakning och utvecklad fiskerikontroll ska nås till 2023. Vi förtydligar nu de mål och effektkedjor som ökar vår förmåga att planera och följa upp verksamheten, både de uppdrag myndigheten får och den löpande förvaltningen inom ramen för regeringens havs- och vattenpolitik.

Förvaltningen av våra sötvattens- och marina resurser är under utveckling, i Sverige, i Europa och globalt. Genom en kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning som drar nytta av digitaliseringen och öppna dataflöden arbetar Havs- och vattenmyndigheten systematiskt med en ekosystemsansats från källa till hav. Det innebär att alla de verktyg vi har till förfogande ska samverka för att stärka ekosystemen och de tjänster de ger samhället. Det innebär också att de som berörs av ekosystemen engageras i förvaltningen, både när det gäller fiske, hav, sjöar och vattendrag.

Välkommen att läsa om förvaltningen av våra vatten och hav, de resultat vi uppnår och hur vi utvecklar våra arbetssätt, i samverkan.

Jakob Granit
Generaldirektör

Foto: Anna Löfdahl

Foto: Maja Kristin Nylander

Om Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag

Havs- och vattenmyndigheten är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar med bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Vi jobbar för att öka kunskapen om våra hav och vatten så att människor förstår vilken viktig resurs det är för oss alla. När det ibland uppstår konflikter mellan olika intressen ser vi till att de hanteras på bästa sätt. Vi samarbetar med andra aktörer i Sverige, EU och globalt. Genom en kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning arbetar vi från källa till hav med en ekosystemsansats. Vi planerar holistiskt utifrån principen att människan är en väsentlig del av naturen och påverkar dess funktion.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar direkt under Miljödepartementet och vi finns över hela Sverige, med huvudkontor i Göteborg. Våra uppdrag definieras i huvudsak av:

- › Havs- och vattenmyndighetens instruktion (2011:619)
- › Miljöbalken (1998:808) med tillhörande förordningar, till exempel vattenförvaltningsförordningen (2004:660), havsmiljöförordningen (2010:1341), havsplaneringsförordningen (2015:400) och miljötillsynsförordningen (2011:13).
- › Fiskelagen (1993:787) med tillhörande förordningar till exempel förordning om fiske, vattenbruk och fiskerinäringen (1994:1716).
- › EU-förordningar och direktiv inom havsmiljöområdet, vattenmiljöområdet och den gemensamma fiskeripolitiken.

Med stöd av våra uppdrag som anges i det årliga regleringsbrevet och angivna förordningar tar vi fram föreskrifter och vägledningar inom våra ansvarsområden, utkast till havsplaner, åtgärdsprogram för havsmiljön samt samordnar vattenmyndigheterna. Vi tar fram strategier och handlingsplaner och förvaltningsplaner tillsammans med andra myndigheter. Vi genomför EU:s gemensamma fiskeripolitik och förvaltar den gemensamma fiskeresursen. Vi arbetar även inom regionala konventioner såsom Oskar och Helcom för att skapa ett gott miljöarbete regionalt, globalt och bilateralt med andra länder för att påverka internationellt regelverk och utvecklingsarbete. En viktig del av vårt arbete är förmedlingen av havs- och vattenmiljöanslaget som ska användas av myndigheter och organisationer för att genomföra åtgärder för en bättre havs- och vattenmiljö.

Det är vårt ansvar att arbeta för att uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Vi har ett särskilt uppföljningsansvar för målen ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, och hav i balans samt levande kust och skärgård. HaV:s arbete utgår även från målen i Agenda 2030, som har legat till grund för vår nya treåriga verksamhetsstrategi som beskrivs nedan.

Organisation

Havs- och vattenmyndigheten är indelad i sex avdelningar samt en ledningsstab och personalenhet.

Myndigheten är en enrådsmyndighet enligt myndighetsförordningen (2007:515) vilket innebär att generaldirektören leder och styr arbetet och får råd av ett kompetent insynsråd. Från och med 1 februari 2021 har insynsrådet en ny uppsättning ledamöter.

Lars Tysklind (L), Kjell-Arne Ottosson (KD), Marlene Burwick (S), Emma Nohrén (MP) Tina Elwing, föreståndare, Östersjöcentrum, Peter Ronelöv Olsson, ordförande, Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO), Karin Lexén, Generalsekreterare, Naturskyddsföreningen, Martin Sjöberg, verksamhetsledare, Kristineberg Center, Malin Frenning, divisionschef AFRY.

Bild 1 – Myndighetens organisation

Intern styrning och kontroll

Vårt ledningssystem

Vårt ledningssystem tydliggör ansvar, rutiner och arbetssätt. Det ger oss förutsättningar att leva upp till kraven som ställs i förordningen om intern styrning och kontroll (2007:603).

Vårt ledningssystem ska styra verksamheten till att vi lever upp till ställda krav och är samtidigt ett verktyg för utveckling och ständig förbättring av vår verksamhet.

Syftet med våra interna styrdokument är att skapa ordning och reda och att underlätta det dagliga arbetet i vår verksamhet.

Vårt ledningssystem består, förutom av vår instruktion och vårt regleringsbrev, av en övergripande treårig verksamhetsstrategi som anger inriktning och ambitionsnivå för åren 2021-2023. Strategin innehåller åtta mål, fem för vår sakverksamhet (1-5) och tre för vårt interna arbete (6-8):

1. Levande sjöar och vattendrag
2. Hav i balans och levande kust och skärgård
3. Hav och vatten nyttjas hållbart
4. Ökad kunskap genom effektiv miljöövervakning

5. Ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet
6. Ett kommunikativt ledarskap och medarbetarskap som också stärker vår attraktivitet som arbetsgivare
7. Ett utvecklad digitalt och innovativt arbetssätt genomsyrar verksamheten
8. Rättssäkra och effektiva processer och ett kompetent beslutsfattande leder till en god förvaltning

För att förtydliga målen och kunna följa upp arbetet har vi tagit fram delmål samt årliga prestationer på avdelningsnivå och aktiviteter på enhetsnivå. Dessa olika målnivåer bildar vår verksamhetsplan för året.

Principer för prioritering

Under år 2021 har vi tagit fram grundläggande principer för prioriteringar inom vår verksamhetsplanering:

- › Politiska prioriteringarna i budgetpropositionen
- › Årliga regleringsbrevet
- › Lagar och förordningar som styr vårt arbete
- › Handlingsplaner, strategier och åtgärdsprogram

Kvartalsuppföljningar

Vid fyra tillfällen per år följer vi upp verksamhetsplanen på prestationsnivå, det vill säga det som avdelningarna har ansvar för enligt verksamhetsplanen. Vi följer även upp budget och vår bemanningssituation samt om det finns särskilda risker som uppkommit i verksamheten.

Koordinering mellan ansvarsområden

Vi koordinerar och samordnar frågor som berör flera verksamhetsområden, till exempel genom gemensamma avdelningsföredragningar. För bredare samordningsbehov arbetar vi i program. Våra programområden är:

- › Vattenmiljö och vattenkraft
- › Ingen övergödning
- › Nästa generation vatteninformation
- › Fiskerikontroll 2027

Råd

Till vår hjälp med att styra verksamheten har vi fyra råd. De är rådgivande inför GD-beslut och består av chefer inom organisationen:

- › Anslagsråd
- › Digitaliseringsråd
- › Kommunikationsråd
- › Säkerhetsråd

Lokaler för utvecklat arbetssätt

2021 avslutade vi vårt ombyggnadsprojekt "Lokaler för utvecklat arbetssätt" (LUA). Projektet inleddes med att kartlägga våra nuvarande och önskade arbetssätt för att sedan fortsätta med att bygga om lokalerna för att möta våra behov. Vi har gjort beräkningar av personaltäthet på myndigheten och därigenom kunnat minska våra lokalytor. Fältkontrollen Väst, som tidigare varit stationerad på annan plats, har

kunnat integreras med övriga medarbetare och vi har skapat varierade ytor som stödjer olika behov av arbetsätt:

- › tyst koncentrationsarbete
- › mötesytor
- › projektytor
- › halvtysta arbetsytor vid skrivbord
- › små rum
- › gemensamhetsytor

På grund av pandemin har medarbetare och chefer ännu inte fullt ut flyttat in i lokalerna. Vi har genomfört en arbetsmiljöstudie för att säkerställa belysning och ventilation med mera, och kommer senare att utvärdera hur väl lokalerna uppfyller myndighetens behov.

Miljöledning

HaV arbetar löpande med miljöledningssystemet för att höja kvaliteten på vårt miljöarbete. Under året har vi arbetat med en ny miljöpolicy och uppdaterad miljöutredning. Vi har särskilt fokuserat på att sätta tydligare och mätbara mål, och att redovisningen av miljöledningsarbetet ska bli tydligare. Vårt digitala arbetsätt har utvecklats under året och förutsättningar har skapats för detta.

Vi rapporterar årligen vår direkta och indirekta miljöpåverkan i enlighet med förordningen om miljöledning i staten (2009:907) till Naturvårdsverket. Vi har därmed kunnat konstatera att vi har rest mindre under pandemin och haft mindre koldioxidutsläpp. Vi har övergått till ett "grönt avtal" tillsammans med vår fastighetsvärd Bygg Göta och minskat vår lokalyta.

Vi har valt att stanna i våra lokaler och bygga om dem för att möta våra behov, istället för att hyra nytt. Ombyggnationen har präglats av återanvändning. Vi har behållit en mycket stor del av våra möbler och klätt om dem istället för att köpa nya. Vi har tvättat befintliga mattor och golv istället för att anlägga nytt och använder energieffektiv elektronisk utrustning.

Ny indelning i årsredovisningen

Våra verksamhetsområden är indelade på ett nytt sätt i 2021 års årsredovisning. Vi utgår i år från målstrukturen i vår verksamhetsstrategi och delar in årsredovisningen i våra åtta strategiska delmål, som finns beskrivna ovan. Resultatredovisningen behåller tidigare utformning, för att det ekonomiska utfallet ska kunna jämföras med tidigare år.

Tidigare års sammanfattning utgör nu ett övergripande kapitel för myndigheten. Det fokuserar på Agenda 2030, miljömålen och klimat, som ett övergripande paraply för vår verksamhet. Varje avsnitt har också tillförts en del om effekter och resultat, i den mån detta går att kvantifiera eller uppskatta.

Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Myndighetens uppdrag styrs övergripande av myndighetens instruktion och myndighetens årliga regleringsbrev.

I tabell 1 ger vi en läsanvisning till hur vi har uppfyllt dessa uppdrag och hur vi redovisar dessa uppdrag i årsredovisningen. Här visar vi också kopplingen mellan instruktion och prestationer.

Tabell 2 och 3 ger läsanvisning till våra återrapporteringskrav och regeringsuppdrag.

ÅTERRAPPORTERING

INDIKATOR

Myndighetens evenemang ska så långt möjligt vara digitala eller genomföras genom en kombination av digitalt och fysiskt upplägg

Tabell 1 - Uppgifter enligt Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i avsnitt / sidan
1§ Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.	Hela årsredovisningen
2§ Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlade vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.	Hela årsredovisningen
3§ Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.	Årlig uppföljning av tre miljö kvalitetsmål, s. 68 Hela årsredovisningen
4§ Myndigheten ska samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.	HaV:s insatser för Agenda 2030, miljö & klimat, s. 24
5§ Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt	
1. Ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.	Invasiva arter, s. 51
2. Bevaka allmänna miljö värdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen.	Miljöprovningar, s. 35
3. Delta i miljöprovningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket	Miljöprovningar, s. 35
4. Vara samlade i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av vattenförvaltningsförordningen.	Övergripande förvaltning av sjöar, vattendrag och hav, s. 25
5. Arbeta med frågor som rör havsplanering	Genomförande av nationell och internationell havsplanering
6. Ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen	Fiskerikontroll - förvaltning och tillsyn, s. 77
7. Inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav	Hela årsredovisningen
8. I samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde	Miljöövervakning och datainsamling, s. 68

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i avsnitt / sidan
9. Ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken	Miljöövervakning och datainsamling, s. 68
10. Inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete	Förvaltningen ska bygga på vetenskaplig grund, s. 67
11. Göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda	Hela årsredovisningen
12. Ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården	Åtgärdsarbete, s. 31
13. Följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruksverk	Viltskadeersättning, s. 65
14. Samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.	Åtgärdsarbete, s. 31
6§ Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Regelförenkling, s. 95
7§ Myndigheten får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som myndigheten bedriver internationellt och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, en annan förordning eller ett beslut som regeringen fattat. De sammanlagda intäkterna från myndighetens hela tjänsteexport får motsvara högst fem procent av myndighetens totala förvaltningskostnader.	Intäkter från avgifter och annan verksamhet, s. 103

Tabell 2 - Åtterrapporering enligt regleringsbrev 2021

Mål och återrapporeringskrav	Läs om i avsnitt / sidan
Genomförande av Agenda 2030 Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten i sitt arbete med frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav har bidragit i genomförandet av målsättningarna i Agenda 2030. Myndigheten ska också redovisa hur myndigheten har samverkat med andra aktörer i arbetet med att genomföra Agenda 2030.	HaVs insatser för Agenda 2030, miljö & klimat, s. 24
Ett utvecklat miljöledningsarbete Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa åtgärder som myndigheten vidtagit för att ständigt förbättra sitt miljöledningsarbete. Av redovisningen ska framgå hur myndigheten arbetat med tydliga och mätbara mål, vilka åtgärder som vidtagits för att nå målen, hur arbetet följs upp samt hur myndigheten arbetar för tydlighet i sin redovisning av miljöledningsarbetet.	Miljöledning, s. 16
Ekosystembaserad fiskförvaltning Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar för att en ekosystembaserad fiskförvaltning ska vara en integrerad del i att uppfylla målen i havs- och vattenförvaltningen samt miljömålen. Redovisningen ska även innehålla en beskrivning av hur Havs- och vattenmyndigheten samråder med berörda myndigheter, näringar och intresseorganisationer i frågan.	Ekosystembaserad fiskförvaltning, s. 54
Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa resultat av de insatser som har gjorts för att genomföra regelverket för den gemensamma fiskeripolitiken och då särskilt avseende förstärkt fiskerikontroll, inklusive landningsskyldigheten.	Den gemensamma fiskeripolitiken, s. 56
Bottentrålning Havs- och vattenmyndigheten ska redogöra för arbetet för att underlätta genomförande och uppföljning av ett generellt stopp för bottentrålning, med möjlighet till begränsade undantag i förvaltningsplanen, i skyddade områden.	Bottentrålning, s. 49
Återställning av beståndet av europeisk ål Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten i det svenska genomförandet av nationell och EU-reglerad förvaltning av ål säkerställt att alla åtgärder genomförts så att skyddet av beståndet prioriteras.	Återställning av beståndet av europeisk ål, s. 49

Mål och återrapporteringskrav

Läs om i avsnitt /sidan

Innovation och hållbar blå ekonomi

Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för sitt arbete samt för målen i den nationella maritima strategin, återrapportera hur myndigheten utvecklar och främjar arbetet med innovation för lösningar på marina miljöutmaningar och utveckling av hållbar blå ekonomi.

Ekosystembaserad havsförvaltning – Tre pilotområden, s. 44

Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning

Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för sitt arbete med ett hållbart nyttjande och en hållbar förvaltning av fiskresurserna redovisa hur myndigheten beaktat blå näringars, inklusive fiskerinäringens och vattenbrukets, förutsättningar och vilka effekter myndighetens arbete och förvaltningsbeslut har haft på fiskerinäringens utveckling och långsiktiga konkurrenskraft. Redovisningen ska särskilt belysa utvecklingen av det småskaliga kustnära fisket.

Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning, s. 60

Kostnadseffektiva regelverk

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa resultatet av det arbete som genomförts för att se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och förenklar för medborgare och företag. Myndigheten ska särskilt redogöra för det förenklingsarbete som genomförts för att uppnå en positiv förändring i företagets vardag, för alla företagare men med fokus på småskaligt fiske, kustnära fiske och vattenbruk. I detta ingår att rapportera de åtgärder som gjorts för att underlätta för företagen att göra rätt och minimera den administrativa bördan för företagen i linje med livsmedelsstrategins mål.

Regelförenkling, s. 95

Regeringsuppdrag

Tabell 3 - Regeringsuppdrag 2021

Rubrik	Från	Rapporterat
EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan	Separat beslut 2016-01-14	2021-01-31
Metod för uppföljning av miljötillståndet i vattenförekomster	Regleringsbrev 2020	2021-02-01
Slutlig redovisning av strategi för regionalt tillväxtarbete 2014-2020	Regleringsbrev 2020	2021-03-10
Klimatförändringarnas och havsförsurningens påverkan på koraller	Regleringsbrev 2020	2021-03-30
Medelsanvändning anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	Regleringsbrev 2020	2021-03-31
Medelsanvändning miljöövervakning	Regleringsbrev 2020	2021-03-31
Pilotområden mot övergödning	Regleringsbrev 2018	2021-03-31
Uppdrag att se över HARO-värdena i den nationella planen för moderna miljövillkor	Separat beslut 2020-11-05	2021-04-15
Skonsamma fiskemetoder	Regleringsbrev 2020	2021-04-30
Gemensam strategi för fiskets framtid	Regleringsbrev 2020	2021-05-31
Revidera förvaltningsplanen för gråsäl samt föreslå åtgärder för att skydda bestånden av torsk	Separat beslut 2019-07-18	2021-06-01
Internationellt samarbete mot övergödning	Regleringsbrev 2020	2021-06-27
Åtgärdsprogram för tumlare	Regleringsbrev 2021	2021-06-29
Uppdrag att analysera hur åtgärder mot bifångster av tumlare kan förbättras	Regleringsbrev 2021	2021-10-01
Kunskapssammanställning av dammar	Regleringsbrev 2021	2021-10-01
Uppdrag att ta fram ett projektförslag avsett för Internationella Havsforskningsrådet (ICES)	Separat beslut 2020-12-14	2021-10-31
Vägledning om ekologisk potential	Uppdaterat regleringsbrev 2021-06-17	2021-12-16
Samordna svenska myndigheter vid uppdatering av Helcoms aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospars miljöstrategi (NEAES)	Separat beslut 2019-09-12	2021-12-31
Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik	Separat beslut 2020-12-10	Årligen till och med 2024
Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik	Separat beslut 2020-12-10	Årligen till och med 2024
Uppdrag att vidta ytterligare åtgärder för att öka andelen anställda som arbetar hemifrån	Separat beslut 2020-12-22	Genomfört 2021-12-23

Foto: Maja Kristin Nylander

**Redovisning av Havs- och
vattenmyndighetens
verksamhet**

Foto: Anna Vikar

HaV:s insatser för Agenda 2030, miljö & klimat

ÅTERRAPPORTERING

Enligt regleringsbrevet för år 2021 ska vi redovisa hur vi bidragit i genomförandet av Agenda 2030 och hur vi samverkat med andra aktörer. Eftersom hela vår verksamhet bidrar till genomförandet av agendamålen, ger vi en mer översiktlig och riktad bild nedan, där angivna mål i rubrikerna visar vilka agendamål våra insatser ger allra störst bidrag till.

Bild 2 - De globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030.

Övergripande förvaltning av sjöar, vattendrag och hav

Mål 1, 6, 13, 14, 15

Ett viktigt redskap för genomförandet av Agenda 2030 är vår samordning av vattenmyndigheterna i genomförandet av vattenförvaltningsförordningen, för god ekologisk och kemisk status i ytvatten. Vi samordnar och genomför också arbete enligt havsförvaltningsförordningen, för att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön i Sverige. Under år 2021 beslutade vi om ett uppdaterat åtgärdsprogram för Nordsjön och Östersjön. Åtgärderna i åtgärdsprogrammet för havsmiljön har klimatgranskats.

Vi deltar även i arbetet med Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Ospar) samt Helsingforskonventionen (Helcom). Helcoms miljöstrategi och aktionsplan uppdaterades under året, och nya åtgärder för havsmiljön beslutades.

Inom Ospar finns också strategiska mål om klimatförändring, till exempel anpassning av åtgärder för att ta höjd för, och/eller motverka klimatförändring. Under året har vi även gjort en klimat- och sårbarhetsanalys med mål och handlingsplan som underlag till myndighetens verksamhetsplan. Vi har också, tillsammans med Naturvårdsverket, förberett en kommande utlysning av forskningsmedel om ett sjuårigt klimatprogram.

Havsplanering

HaV ansvarar för att ta fram havsplaner för Sverige. Under året har vi varit engagerade i internationella samråd kring havs- och energiplaner, till exempel med Danmark och Tyskland. Vi har lämnat synpunkter på gränsöverskridande miljöpåverkan och bidragit till ökad samsyn kring gränsöverskridande insatser och områden som rör ländernas havsplaner.

Genom utbildning och expertstöd har vi även bidragit till kapacitetsutveckling i havsplanering i Västra indiska oceanen, i Somalia och Mocambique. Vi utvecklar också ett verktyg för kumulativ miljöpåverkan i regionen, som omfattar närmare tio procent av världshaven. Verktyget ska förbättra beslutsunderlaget för hållbar havsplanering och havsförvaltning, och utvecklas i samarbete med Nairobi konventionen, med representanter från tio östafrikanska medlemsländer samt Göteborgs universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Vi har också tagit fram ett ramverk för att inkludera jämställdhets- och fattigdomsperspektiv i havsplaneringen i regionen. Ramverket har integrerats i den mellanstatliga oceanografiska kommissionens (UNESCO/IOC) globala riktlinjer för havsplanering.

Åtgärder för havs- och vattenmiljö

HaV:s åtgärdsanslag för havs- och vattenmiljö utgör ett finansiellt redskap för att nå god ekologisk status samt god miljöstatus i våra vatten. Med det har vi under året finansierat åtgärder som förbättrar, bevarar, planerar, restaurerar och skyddar havs- och vattenmiljöer.

Under året har vi gett stöd till regeringskansliet i internationella förhandlingar och processer som rör sjöar, vattendrag och hav. Till exempel kring konventionen om biologisk mångfald, konventionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis samt i utvecklingen av ett internationellt bindande instrument under FN:s havsrättskonvention om bevarande, nyttjande, restriktioner och former för skydd av biologisk mångfald utanför nationell jurisdiktion (BBNJ), vilket förväntas få stor påverkan på nyttjandet av havsmiljön.

Nedan beskriver vi årets bidrag inom några tematiska områden med direkt koppling till agendamålen. En del av insatserna ingår i HaV:s åtgärdsprogram för havsmiljön och/eller finansieras genom åtgärdsanslaget.

Miljöprövning och energiomställning

Mål 6, 7, 13, 14, 15

HaV företräder staten när det gäller allmänna intressen och miljöintressen i miljöbalksprövningar i mark- och miljödomstolarna. Vår ambition är att anta en helhetssyn på det hållbara nyttjandet för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och vårt fokus läggs på tillståndsprövningar av principiellt viktig karaktär, som kan få stor inverkan på miljön. Insatserna sker i samverkan med Naturvårdsverket, Länsstyrelser samt i viss mån SLU och Statens geotekniska institut (SGI). På grund av den pågående energiomställningen ser vi en kraftigt ökad mängd ärenden som rör vindkraft till havs. Miljöpåverkan i dessa fall handlar exempelvis om etablering i grunda, värdefulla områden där myndighetens insatser minskar påverkan på bottenmiljön, fisk och tumlare, samt påverkan av ljud. Andra vanliga ärenden är ansökningar om tillstånd för verksamhet i stora gruvor, där våra insatser motverkar försämrade status i vattenmiljön, bland annat på grund av utsläpp av tungmetaller till vatten.

Moderna miljövillkor i vattenkraften

Mål 6, 7, 13, 15

Vattenkraft är viktig för att nå målet om helt förnybart elsystem, för energiproduktionen och reglerförmågan. Kraftverken påverkar dock ekosystem och arter. HaV samarbetar därför med Energimyndigheten, Svenska kraftnät, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna med att förse Sveriges vattenkraftverk med moderna miljövillkor. Andra viktiga aktörer i samarbetet är Energiföretagen, Vattenkraftens miljöfond och Svensk vattenkraftförening. Genom omprövningarna av vattenkraftens miljövillkor ska nytta för vattenmiljön kombineras med nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. För att minska påverkan arbetar vi för att bästa tillgängliga teknik används och för att de mest effektiva miljöåtgärderna genomförs till minsta möjliga påverkan på elsystemet, samtidigt som kulturmiljövärden värnas. HaV ger vägledning för rimliga miljöanpassningar i enlighet med beslutade normer inom vattenförvaltningen och andra miljökrav.

Under året har vi fortsatt arbetet med vägledning om hur länsstyrelserna ska bedriva samverkan med vattenkraftsägarna och andra aktörer inför de enskilda prövningarna. Vi har också haft möten med andra myndigheter och branschföreträdare som är involverade i omprövningarna, för att stödja genomförandet av den nationella planen för omprövning av vattenkraften. Förväntningarna är att arbetet ska leda till miljöanpassningar på många vattenkraftverk med tillhörande dammanläggningar, till exempel genom fiskpassage, åtgärder för livsmiljöer och miljöanpassad vattenreglering.

Inom vårt bilaterala miljö- och klimatarbete har vi också under året fortsatt bidra till fördjupad policydialog och kunskapsutbyte om hållbar vattenkraft mellan EU och Kina, för att stärka omställningsprocessen till en hållbar fossilfri samhällsutveckling.

Fiske och vattenbruk

Mål 1, 6, 13, 14, 15

HaV samordnar arbetet med ett svenskt genomförande av EU:s fiskeripolitik, för hållbar förvaltning av fiskresurserna. Avstämningar görs med svenska fiskerierorganisationer, fiskets producentorganisationer, länsstyrelser och gröna organisationer.

Nytt beslut år 2021 är till exempel att laxfiske endast får ske i områden med lax från starka laxälvar. Nationellt förvaltar vi också fisk- och skaldjursbestånd och reglerar svenskt yrkesfiske i de stora sjöarna och utmed kusten upp till första vandringshindret. Vi fördelar fiskemöjligheter och tillträde till fisket, utformar föreskrifter och handlägger ärenden om fiskelicenser och särskilda tillstånd för att styra uttag av fångst och effort och hålla dessa inom beslutade ramar.

HaV:s kontroller av att Sveriges tilldelade fiskekvoter inte överskrids, bidrar till att främja ett hållbart fiske med livskraftiga bestånd. Vi utför bland annat kontroll av den fisk som fångas, landas, transporteras och säljs i Sverige. Insatserna planeras och genomförs utifrån ett riskbaserat arbetssätt. Kontrollverksamheten har löpt på väl under året och det är tydligt att HaV:s närvaro i fält gör skillnad. Ett exempel där vi tydligt kan se positiva effekter är årets insatser mot illegalt ålfiske. Vi lägger också uppdrag på SLU om redskapsutveckling för skonsamma och rovdjurs-säkra och selektiva redskap. Fiskets organisationer driver insatserna och för upp aktuella behov i dialog med HaV. Under året har tre nya lösningar för bottentrålar för att selektera bort torsk lämnats till EU-kommissionen via Baltfish.

Fredningsområden längs kusten

I april 2021 trädde ett beslut i kraft om 109 nya fredningsområden från fiske i små, grunda kustområden längs den svenska ostkusten, från Uppsala till Blekinge. Syftet är att hjälpa arter av rovfisk som har problem med rekryteringen (hur många fiskar som föds varje år). HaV, SLU och berörda länsstyrelser har pekat ut lämpliga områden. Bestämmelserna har införts där fiskerättsinnehavaren har accepterat det och rör i första hand fritidsfiske. Det kan handla om fredning under vissa tider på året som vid lek, eller fredning från fiske under hela året för vissa arter, till exempel gädda, gös och öring. Besluten gäller tills vidare. Under året trädde också regleringar av fiske i kraft i ett 30-tal nationella, skyddade områden, från Haparanda till Strömstad. Regleringen gäller tills vidare och stärker varje enskilt områdes syfte med skyddet. Några exempel är reglering mot bottentrålning, eller användning av garn till skydd för tumlare och sjöfåglar. Vi samverkar i detta framför allt med länsstyrelser och SLU.

Strategi för framtidens fiske

Under 2021 har HaV och Jordbruksverket färdigställt en gemensam strategi för svenskt fiske och vattenbruk för friska ekosystem och hållbara näringar. Strategin ger en samlad förståelse och målbild och hjälper till med prioriteringar hos berörda myndigheter, aktörer, akademi och intresseorganisationer om framtiden kring hållbar utveckling inom berörda näringar. Handlingsplaner har tagits fram för yrkesfiske, fritidsfiske och fisketurism och för vattenbruk. Strategin har tagits fram i dialog med samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor (SamHav), med fiskets och vattenbrukets intressenter, akademi, producentorganisationer och andra branschorganisationer samt med myndigheter och miljöorganisationer.

HaV har under året beställt en analys av Institutionen för akvatiska resurser (SLU Aqua) om hur klimatet påverkar fiskbestånden, till exempel om påverkan på torsk vid temperaturförändring, utsötning av Östersjön och syrefria bottenar. HaV och också beställt en analys om hur klimatet påverkar fiskeflottor som är beroende av fiske. Analyserna förväntas bidra till att identifiera behov av ändrad förvaltning och reglering på grund av klimatförändringen.

HaV deltar i styrelsen för internationella initiativet Fisheries Transparency Initiative (FITI). Under året har vi spridit kunskap om transparens inom fiskesektorn. Vi har också förbättrat möjligheter för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i regionens kustzoner att få tillgång till information och data i fiskeri- och havsförvaltningsprocesser, vilket kan stärka deras inflytande. Vi har också medverkat i arbetet med att ta fram verktyget Taking stock tool, som nu används av flera länder för analys av transparens inom deras fiskesektor.

Utveckling av marint områdesskydd

Mål 1, 13, 14, 15

HaV vägleder länsstyrelserna i fråga om områdesskydd för kust- och havsområden. 2021 lanserade vi ett nationellt ramverk för utveckling och implementering av områdesskydd med syfte att utvärdera skyddets effektivitet och stärka prioriteringsgrunder för förvaltningen. Det ger stöd i bedömningen av ekologisk representativitet och funktionalitet i nätverk av marina skyddade områden, om rätt åtgärder har satts in och om förvaltningen är effektiv. Ramverket och metoden konkretiseras i regionalt utarbetade planer för områdesskydd.

14,6 procent av den svenska, marina miljön beräknas nu vara formellt skyddad i form av nationalparker, naturreservat, natura 2000-områden och biotopskyddsområden. Några olika typer av miljöer som skyddas är ålgräs, kutningsplatser för vikare och säl samt kalvningsplatser för tumlare. I Västerhavet är över 30 procent av havsmiljön skyddad på detta sätt, i Egentliga Östersjön är målet om tio procent skyddad miljö uppnått och i Bottniska viken har vi skyddat omkring sex procent. Anpassning av skyddet för att ta höjd för klimatförändringar sker löpande. Vi anpassar till exempel målen för mängden skydd av varje bevarandevärde. Insatsen sker i samarbete med SMHI och länsstyrelserna.

HaV förhandlar också om reglering i internationellt skyddade områden. Under år 2021 har förhandlingarna medfört att rekommendationer tagits fram för stora, marina områden i svenska, tyska och polska vatten i Östersjön. Rekommendationerna blir sedan EU-lag. Under året har vi även bedrivit expertstöd och utbildningsseminarier kring förvaltning av marina skyddsområden i Västra Indiska Oceanen. Dessa insatser genomförs både regionalt och med enskilda länder som Madagaskar, Komorerna och Tanzania, för att stärka förvaltningen av marina skyddsområden och utveckla det gränsöverskridande samarbetet. Viktiga regionala samarbetsparter är Nairobi-konventionen och Western Indian Ocean Marine Science Association (WIOMSA).

Restaurering

Mål 13, 14, 15

Restaurering skapar fungerande nätverk med sammanhängande livsmiljöer för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, med ökad motståndskraft mot klimatförändringar. HaV har under året arbetat med ett ramverk för aktiv restaurering samt strategier för restaurering av limniska och marina miljöer. Detta förväntas ge vägledning till och effektivisera restaureringsinsatser. I ramverket ingår även styrdokument, regionala handlingsplaner, system med projekt och åtgärder samt uppföljning. Strategierna kopplar till EU:s strategi för biologisk mångfald och inkluderar både restaurering (återställning av miljöer) och rehabilitering (miljöförbättring när den tidigare miljön inte kan återställas). Som underlag till restaureringen och andra åtgärder, har ett karteringsprojekt av mänsklig fysisk påverkan längs svenska kustvatten genomförts. Karteringen genomfördes under år 2017-2020. Under år 2021 har GIS-underlag från karteringen lagts ut på webben för fortsatt användning.

Marint skräp

Mål 14, 15

Under året har HaV finansierat fyra stora upptagsinsatser av marint skräp och stöttat Sotenäs marina återvinningscentral. Detta görs för att minska påverkan av marint skräp i havsmiljön. Under år 2020 lanserade vi systemet Ghostguard för rapportering av förlorade fiskeredskap, observationer av skräp samt upptag av redskap. Under 2021 har uppgifter om förluster och upptag börjat rapporteras in systemet, både från aktörer där HaV varit med och finansierat insatser, och från andra.

Vi samarbetar med Naturvårdsverket kring strandstädning och plast, samt med Vinnova och SLU kring materialutvinning och redskapsutveckling. Vi samarbetar även med Transportstyrelsen kring insatser inom sjöfart och hamnar.

Foto: Maja Kristin Nylander

Mål 1 - Levande sjöar och vattendrag

Målbeskrivning

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska restaureras och bevaras i Sverige och i internationella vattendrag. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets tillhandahållande av ekosystemtjänster och vattenhushållande funktion ska bevaras. Utsläppen av näringsämnen till sjöar och vattendrag ska minska.

Åtgärdsarbete

Åtgärdsarbetet inom Levande sjöar och vattendrag får ofta en direkt effekt i vattenmiljöerna, även om det tar lång tid innan hela ekosystem har återhämtat sig. Under året har HaV omprioriterat sin budget och förstärkt finansieringen till länsstyrelserna inom restaurering, kalkning och arbete mot invasiva arter. Dessa medel går i de flesta fall till konkreta åtgärder som förbättrar livsmiljöerna i sjöar och vattendrag.

HaV har också medfinansierat flera stora Life projekt. Dessa leder till betydande förbättringar i större geografiska områden, men ger också möjlighet att växla upp åtgärdsarbetet genom att nyttja medel från EU i större omfattning.

Varje år deltar HaV i ett stort antal prövningar för att nå upp till väl avvägda villkor i tillstånden och en bättre vattenmiljö.

Arbetet med värdefulla vatten och hotade arter bidrar till att fler områden skyddas och att åtgärder vidtas för olika arter. Bland annat har ett nytt åtgärdsprogram beslutats för den hotade arten havsnejonöga. Havs- och vattenmyndigheten har också, i samverkan med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen fastställt en strategi för genomförande av skydd av vattenmiljöer med nationellt höga natur- och kulturvärden. Bedömningen är att denna kommer leda till att värdefulla livsmiljöer och kulturvärden får ett bättre skydd i början av 2022.

För att stödja bra lösningar i genomförandet av vattenförvaltningen har myndigheten samarbetat med andra myndigheter. Samarbetet leder både till minskad påverkan på vattenmiljöerna, och underlättar samhällsekonomiskt effektiva åtgärder.

Vi har under året arbetat med ett dialogprojekt kring hållbar vattenresursförvaltning, som berör hela vattenresursen och dess nyttjande. Ett stort antal aktörer inom vattenområdet har deltagit i diskussionerna. Några av de viktigare synpunkterna är:

- › Behov av en mer sammanhållen förvaltning av vattenmiljöer och resurser.
- › Att arbetet utgår från respektive avrinningsområde. Detta är också en av grundprinciperna i genomförandet av vattendirektivet, och genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor i vattenkraften har också ett stort fokus på avrinningsområden.
- › För att åtgärdsarbetet ska göras kostnadseffektivt behöver åtgärder planeras lokalt, utifrån lokala förutsättningar. Det är också viktigt att utgå från avrinningsområdesperspektivet för att åtgärderna ska genomföras där de gör mest nytta för den berörda vattenförekomsten och för vattensystemet som en helhet.
- › Genomförda åtgärder behöver redovisas på ett lättillgängligt sätt så att genomförandet blir tydligt.
- › Slutsatserna från arbetet med lokalt åtgärdsarbete inom LEVA-pilotområden visar att för att stärka åtgärdsplaneringen behövs ett åtgärdsarbete med helhetssyn, ett tydligt ansvar för genomförandet samt långsiktighet i styrning och satsningar.

Minskad övergödning

Lokala vattenvårdsprojekt - LOVA

I HaV:s regleringsbrev för 2021 års verksamhet var villkoret för arbete enligt förordning (2009:381) om stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) beloppslöst. HaV beslutade om en minskning av budgetramen för LOVA från föregående år (236,6 miljoner kronor), men under året förstärktes budgetposten till totalt 219,26 miljoner kronor. Genom denna förstärkning fick län som hade ett ökat behov av extra medel till åtgärdssamordning inom övergödning möjlighet till kontinuitet och

långsiktighet. Dessutom gav det förutsättningar för fler lokala vattenvårdsåtgärder för att kompensera minskningen i budgetramen.

Under 2021 beviljade länsstyrelserna 101,3 miljoner kronor till projekt som bidrar till att uppnå miljömålet Ingen övergödning:

- › 2021 startade nio nya LOVA-projekt med mot internbelastning av fosfor. Beviljat LOVA-bidrag: fyra miljoner kronor. Exempel på projekt är bland annat Fosforfällning i Magelungen och Reduktionsfiske i Hargsjön.
- › 2021 startade 20 nya LOVA-projekt med inriktning att öka återcirkulering av näringsämnen. Beviljat LOVA-bidrag : 3,2 miljoner kronor. Exempel på projekt är bland annat Stävlo gård - kretslopp med dräneringsvatten och Omhändertagande av släke från stränderna i Östergarn och Gammelgarn
- › 2021 startade 107 nya projekt inom kategorin övriga åtgärder mot övergödning (strukturkalkning, våtmarker med mera). Beviljat LOVA-bidrag : 76,9 miljoner kronor. Exempel på projekt är bland annat Våtmark uppströms Rinkabysjön, Strukturkalkning av jordbruksmark i Litslena och Hänsynsfull dikesrensning för ett rikare odlingslandskap.
- › 2021 startade 13 nya projekt inom kategorin stärkt åtgärdsarbete i avrinningsområden (åtgärdssamordning mot övergödning). Beviljat LOVA-bidrag: 17 miljoner kronor. Exempel på projekt är bland annat LOVA att LEVA från Sagån till Mälaren och Åtgärdssamordning Hågaån och Fyrisån.

Lokalt åtgärdsarbete – LEVA pilotområden

I mars 2021 redovisade vi regeringsuppdraget Pilotområden mot övergödning. Regeringsuppdraget har genomförts tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund och Vattenmyndigheterna. Slutrapporten identifierar kostnadseffektiva åtgärder för att nå god ekologisk status när det gäller näringsämnen, redovisar förslag på hur åtgärdsplanering kan stärkas, samt sammanställer vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd.

För att genomföra regeringsuppdraget bildades 20 pilotområden med åtgärdsamordnare som under de senaste tre åren arbetat med att identifiera, planera och genomföra frivilliga kostnadseffektiva åtgärder mot övergödning, identifiera incitament för åtgärder samt dela med sig av sina erfarenheter. Med frivilliga lokala åtgärder avser vi det arbete som sker genom informativa och ekonomiska styrmedel, till skillnad från det som sker enligt lagkrav genom administrativa styrmedel.

De 20 pilotområdena (LEVA-områdena) visar att åtgärdssamordning skapar lokalt engagemang som leder till fysiska åtgärder. LEVA-områdena har fortsatt sitt lokala åtgärdsarbete under året och flera fysiska åtgärder har genomförts. Några exempel är åtgärder som kartering av mark, underhåll av diken, vårbearbetning och strukturkalkning, återskapa meandring, tvåstegdiken, våtmarker och dammar.

Parallellt med de 20 LEVA-områdenas lokala åtgärdsarbete har flera nya områden startat med åtgärdssamordnare som finansierats med LOVA-medel via länsstyrelserna. Uppföljning av årets arbete med samverkan, ansökta medel och genomförda åtgärder pågår, och sammanställs i början av 2022.

HaV stödjer LEVA-områdena genom en nationell stödfunktion tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund och Vattenmyndigheterna. Stödet innebär att utveckla digital information, tillhandahålla digital samverkansyta för frågor och erfarenhetsutbyte samt bjuda in till fysiska möten och utbildningar (som på grund av pandemin främst varit digitala). Den digitala informationen som lagts ut på HaV:s webb är tillgänglig för alla som arbetar med lokalt åtgärdsarbete.

Handelssystem för övergödning

I regeringsuppdraget om internationellt övergödningssamarbete, presenterades ett system för handel med reduktioner av näringsämnen. Analysen visar på flera

REGERINGSUPPDRAG

REGERINGSUPPDRAG

fördelar gentemot befintliga lagstiftnings- och bidragsbaserade styrmedel, för att uppnå ingen övergödning. Några exempel:

- › Politisk målstyrning istället för detaljerad åtgärdsstyrning.
- › Lokal kunskap och åtgärdsfinansiering nyttjas för närliggande sjöar, vattendrag och hav.
- › Minskad offentlig åtgärdsfinansiering och administrativa styrmedelskostnader.
- › En kanal för privata finansieringsalternativ såsom filantroper, lokala insamlingar och näringslivsinitiativ. Även offentliga medel kan kanaliseras till mer effektiva åtgärder.

Innan ett handelssystem kan implementeras behöver dock flera frågor analyseras vidare. Exempelvis diffusa åtgärdseffekter, aktörers förutsättningar och konsekvenser av att delta, samt även adekvansen på modellberäkningar av näringsämnen på nationell och internationell skala. Det finns även behov av att utreda hur ett handelssystem och övriga styrmedel kan komplettera varandra på ett bra sätt, till exempel gränsdragning mellan miljöbalksprövning och gemensamma jordbrukspolitikerna.

Utredningen utgör ett första steg som visar att det finns möjliga utformningar av handelssystem som efterlever kraven i EU-direktiv och kan fungera både för en implementering i Sverige, samt för ett urval eller alla länder runt Östersjön.

Vägledning och tillsyn inom vattenförvaltningen

Havs- och vattenmyndigheten vägleder inom vattenförvaltningen utifrån föreskriftsrätten i vattenförvaltningsförordningen. Vi vägleder också inom biologisk mångfald, som till exempel områdesskydd, samt har tillsynsvägledningsansvar för miljökvalitetsnormer inom vårt ansvarsområde.

Under verksamhetsåret har HaV arbetat med en processkartläggning inom vattenförvaltningen för att beskriva alla steg från karaktärisering till genomförande av åtgärder och uppföljning. Detta kommer fortsätta under 2022 och leda till ett mer behovsbaserat vägledningsarbete. Utveckling av digitala former har påbörjats. Målet är också att vägledningarna ska bli mer tillgängliga för alla intressenter.

HaV har gjort vägledningar inom flera verksamhetsområden som berör Levande sjöar och vattendrag. Exempel på vägledningar är utveckling av bevarandeplaner inom N2000 och vägledning för samverkansprocessen inom Nationella planen.

Metod för uppföljning av miljötillstånd i vattenförekomst

I regleringsbrev för 2020 fick vi i uppdrag att tillsammans med de länsstyrelser som är vattenmyndigheter utveckla en metod för uppföljning av miljötillståndet. Metoden ska utgå från vattenförvaltningens system för statusklassificering och bland annat leda till att de statusklassningar som genomförs vid olika tidpunkter blir jämförbara.

Utgångspunkten för uppdraget blev den övervakning och de syften med övervakningen som följer av 7 kap 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Den metod som beskrivs kommer att stärka möjligheten att följa utvecklingen av miljötillståndet även då metoder förändras och ny kunskap tillkommer, vilket kan ses som ett viktigt kvalitetsarbete inom vattenförvaltningen. Orsaken till att denna analys inte har implementerats tidigare är att vattenförvaltningen, genom prioriteringar på både EU-nivå och nationell nivå, valt att lägga stort fokus på statusklassificering och fastställande av miljökvalitetsnormer i ett stort antal vattenförekomster. Betydelsen av övervakning och analyser med andra syften än statusklassificering har dock inte adresserats fullt ut i de inledande cyklerna. Det har också funnits en bristande medvetenhet om hur övervakningen är tänkt att fungera samt vad som

faktiskt är möjligt utifrån de begränsningar som finns i information från övervakning. Inte minst då det gäller den inneboende statistiska osäkerheten.

Uppdraget blev mycket lyckat med ett engagerat deltagande från HaV, vattenmyndigheter, länsstyrelser och forskare. Slutrapporten kommer vara en hjälp för att utveckla system för hantering av övervakningsdata som i framtiden säkerställer att rätt data används för rätt analys.

Nationell strategi för miljöbalkstillsyn

HaV har medverkat i arbetet med att ta fram en nationell strategi för miljöbalkstillsyn i enlighet med miljötillsynsförordningen 3 kap 19 §. Arbetsgrupper med deltagare från nationella, regionala och lokala myndigheter har identifierat fokusområden för tillsynen under den kommande treårsperioden 2022-2024. Urvalet har skett utifrån att:

9. tillsyn av området är angeläget på grund av bristande lagefterlevnad, och/eller
10. identifierad risk för miljö och hälsa och/eller
11. att det är angeläget att nationell samordning sker för att tillsynen av en viss typ av verksamhet ska vara effektiv, likvärdig och rättssäker.

Syftet med strategin är att kraftsamla tillsynen så att myndigheternas samlade resurser och kompetens används effektivare, bidrar till en ökad likvärdighet i tillsynen och underlättar planering av tillsyn.

De fokusområden som HaV ansvarar för är:

Tabell 4 - Fokusområde för tillsyn enligt miljöbalken

Fokusområde	Tillsynsmyndigheter	Förväntade effekter
Tillsyn av vandringshinder som ligger utanför den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP)	Länsstyrelserna	Kunskapen inom respektive länsstyrelse gällande vilka vandringshinder (ej NAP), som är prioriterade att åtgärda ökar. Miljönyttan med omprövningarna enligt NAP ökar genom att länsstyrelserna identifierar andra vandringshinder, inom prövningsgrupperna enligt NAP, som är prioriterade att åtgärda. Förekomsten av definitiva vandringshinder i vattendrag minskar.
Vattenuttag	Länsstyrelserna	Höjd kompetens och förmåga hos länsstyrelsehandläggarna att bedriva operativ tillsyn av olika typer av uttag av vatten. Förbättrad förmåga hos länsstyrelserna att prioritera angelägenhetsgraden av att bedriva tillsyn mellan olika typer av vattenuttag.
Invasiva vattenlevande arter - uppsökande tillsyn av trädgårds- och zoohandel	Länsstyrelserna	Ökad kunskap om risker för spridning av invasiva främmande arter (IAS) hos verksamhetsutövare. Riskbaserad och planerad tillsyn, utifrån arten och platsen, genomförs på ett systematiskt sätt i prioriterade geografiska områden. Förekomst av vattenlevande IAS-arter i handeln minskar.

Fokusområde	Tillsynsmyndigheter	Förväntade effekter
Riskklassning av små avlopp	Kommunerna	De kommunala tillsynsmyndigheterna har större precision i att välja ut och göra tillsyn av de avloppsanläggningar som medför störst risk för negativ påverkan på hälsa och miljö. Det betyder att tillsynen av små avloppsanläggningar blir bättre anpassad till avloppsanläggningens geografiska placering och tekniska lösning. Tillsynen leder till att de små avloppsanläggningarna har liten påverkan på hälsa och miljö.

Lansering av ny vägledning för inrättande och förvaltning om vattenskyddsområden

I februari 2021 publicerade vi en ny vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden, rapport 2021:4. Den nya vägledningen tar avstamp i de genomlysningar av vattenskyddsprocessen som genomförts under de senaste tio åren. Vägledningen ger en beskrivning av roller och ansvar för inblandade aktörer i vattenskyddsprocessen. Den ger rekommendationer om innehåll i en ansökan om vattenskyddsområde samt råd om handläggningen hos den beslutande myndigheten. Vägledningen ersätter Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområde.

Förändringar är exempelvis att det inte längre finns förslag på föreskrifter som bör användas eller en specifik metod för avgränsning och zonindelning av vattenskyddsområden. Istället föreslås ett riskbaserat arbetssätt som kan och bör användas vid utredning av ett nytt vattenskyddsområde och ligga till grund för både avgränsning och föreskrifter. Vägledningen är påbyggnadsbar och kunna kompletteras med mer detaljerat beslutsunderlag som rör specifika frågor. För att lansera den nya vägledningen och förankra det nya arbetssättet har ett flertal seminarier hållits under 2021. Länsstyrelsernas vattenskyddshandläggare, dricksvattenproducenter, miljökonstuler, kommunala tjänstemän och andra intressenter har deltagit.

Några konkreta resultat kan inte utvärderas än, men genom att ändra inriktningen i arbetet och göra det mer riskbaserat bedömer HaV att de vattenskyddsområden som inrättas kommer att bli mer träffsäkra och ändamålsenliga och att skyddet av våra vattentäkter kommer att förstärkas. Genom en ökad komplexitet så finns en risk för förlängd handläggningstid från en redan hög nivå. Myndigheten följer utvecklingen.

Miljöprövningar

HaV deltar i flera miljöprövningsprocesser. De är viktiga verktyg för att nå miljömålen och EU-direktiven. Under året har vi medverkat i prövningar av flera vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter som har eller kan få stor påverkan på hav, sjöar och vattendrag, se tabell 5. Arbetet med prövningar är av strategisk betydelse. Genom medverkan i relevanta ärenden med väl beredda yttranden av god kvalitet bidrar till vi till att utveckla juridisk praxis så att vattenmiljöer nyttjas på

ett hållbart sätt. Ett annat viktigt skäl är att beredningen bidrar till en samsyn i vissa centrala frågeställningar där HaV har ansvar för vägledning gentemot andra aktörer i samhället.

Tabell: 5 – Yttranden i tillståndsärenden

Typ av yttrande	2021	2020	2019
Yttranden till mark och miljödomstol, mark- och miljööverdomstol, antal	44	70	64
Remissyttranden till andra myndigheter, antal	80	45	49
Samrådsyttranden (kommuner, enskilda, konsulter med flera), antal	34	28	16
Summa	158	143	129
Totalt antal inkomna ärenden	1 153	1 223	1 028
HaV:s kostnad inklusive overhead, tkr	3 201	3 651	4 161
HaV:s kostnad exklusive overhead, tkr	2 092	2 450	2 793

Kommentar till tabell yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken

Under 2021 har myndigheten lagt extra resurser på uppgiften att handlägga remisser i miljöbalksärenden jämfört med året innan. Den nationella planen för omprövning av vattenkraften och utvecklingen av vindkraft till havs har genererat fler remisser och samråd och antalet yttranden har därför ökat jämfört med 2020.

Tabellen ovan visar antalet inkomna ärenden från domstolar, andra myndigheter och övriga intressenter, hur många av dessa remisser som HaV yttrat sig över och vad detta kostat. Förutom att yttra sig över mål i domstol deltar HaV i ett antal huvudförhandlingar i miljöbalksprövningar varje år. Antalet huvudförhandlingar har kraftigt minskat på grund av Covid19. Arbetet inför och medverkan vid dessa förhandlingar visas endast som kostnad i tabellen ovan.

Myndigheten har under året prioriterat extra hårt bland ärenden och lagt mycket tid på komplicerade och principiellt viktiga mål.

Foto: Niklas Egricelli

Foto: Natalie Greppi

Mål 2 - Hav i balans samt levande kust och skärgård

Målbeskrivning

Västerhavet och Östersjön ska ha en god miljöstatus och en långsiktigt hållbar produktionsförmåga samtidigt som den biologiska mångfalden ska bevaras och skyddas. Svenska och internationella utsläpp av näringsämnen till haven ska minska. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. På global nivå har vi en utvecklad samverkan med andra länder mot gemensamma mål.

Övervakning, åtgärder och skydd i kustmiljöer

Kustområdena utgör en övergång från inlandsvatten till det öppna havet i ett källa-till-hav perspektiv. Grunda kustområden och kustnära våtmarker är bland de mest värdefulla vattensystemen genom sina stora bidrag av ekosystemtjänster. Därför behövs en särskild förvaltning av kustområdena.

Myndigheten arbetar med kustmiljöerna genom flera olika direktiv. Kusten ut till baslinjen är en del av vattenförvaltningen.

Fysisk påverkan i kusten

En mycket smal zon närmast kusten är av stor vikt för biologisk mångfald och grunden för många ekosystemtjänster samtidigt som exploateringstrycket är högt. I dagsläget saknas ett helhetsgrepp för åtgärdsarbetet i kustzonen trots att kustnära grundområden är viktiga för att nå miljömålen och god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet, gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samt god status enligt vattendirektivet.

För att skapa samordning och samsyn, mellan de tre direktiven och berörda aktörer i kustvattenmiljön har HaV inlett ett arbete med att ta fram en samordnad åtgärdsstrategi för ekologisk restaurering kopplat till fysisk påverkan. Strategin ska bidra till arbetet med att i första hand begränsa fysisk påverkan och i andra hand återställa kustvattenmiljön, samt en hållbar grön infrastruktur.

Strategin planeras vara klar till 2023. Under året har ett antal kunskapsunderlag kopplat till fysisk påverkan och restaurering (HaV-rapporterna 2020:27 och 2020:28), liksom att geodata från projektet Fysisk påverkan i svenska kustvatten, publicerats på HaV:s webbplats. Därutöver har arbetet för fortsatt övervakning av fysisk störning påbörjats.

GIS-underlag från projektet Fysisk påverkan i svenska kustvatten har redan använts av vattenmyndigheterna och länsstyrelserna för att bedöma hydromorfologisk status, av Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Artdatabanken för att bedöma gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samt av Havsmiljöinstitutet i deras arbete med fritidsbåtars påverkan på grunda kustekosystem. Underlagen har använts av såväl kommuner som forskare i mer tillämpade åtgärdsprojekt. Strategin kommer att bidra till en minskad fysisk exploatering och kostnadseffektiv ekologisk restaurering.

Vägledning för bedömningsgrunder i kusten

Under året har HaV gjort en förstudie för att ta fram beslutsunderlag för utveckling av nya biologiska bedömningsgrunder för kusten. Biologiska bedömningsgrunder är ett viktigt verktyg för att utvärdera ekologisk status samt för att inrätta lämpliga åtgärder som kan förbättra vattenkvaliteten och bidra till sammanhängande funktionella ekosystem. Föregående bedömningsgrunder utvecklades främst för att fånga upp effekter från övergödning och idag saknas biologiska bedömningsgrunder som även tar hänsyn till fysisk påverkan.

Sammantaget kommer utvecklingen av nya bedömningsgrunder och förbättrad vägledning ha stor betydelse för att uppnå god ekologisk status i kustvattenförekomster och bidra till att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Ett samlat genomförande av svensk havsmiljöförvaltning

I Sverige genomförs havsmiljödirektivet med stöd av miljöbalken och havsmiljöförordningen. Arbetet enligt havsmiljöförordningen bygger på en ekosystembaserad metod för förvaltning av mänskliga verksamheter som berör alla belastningar och aktiviteter som påverkar havets miljö tillstånd. Det är grunden för de fem steg som ingår i den marina strategin och som ska leda till att bevara eller uppnå god miljöstatus. Förvaltningen är anpassningsbar genom att alla moment uppdateras under de sexåriga förvaltningsperioderna. Arbetet med havsmiljöförvaltningen är ett mycket viktigt bidrag för att uppnå flera svenska miljö kvalitetsmål, EU:s mål och för att nå FN:s globala hållbarhetsmål 14 Hav och marina resurser.

Den EU-gemensamma genomförandestrategin för havsmiljödirektivet (CIS-MSFD) leds av EU-kommissionen och medlemsländerna och omfattar också organisationer som de fyra regionala havsmiljökonventionerna, frivilligorganisationer inom miljöområdet och ett antal branschorganisationer. HaV är aktiva i alla grupper och är delegationsledare för Sverige i alla grupper utom en. HaV tar fram underlag till instruktioner för möten med den strategiska koordineringsgruppen (MSCG), en expertgrupp under EU-kommissionen, och till de marina direktörerna samt för andra grupper vid behov. Den regionala koordineringen sker inom havsmiljökonventionerna Oskar (Nordostatlanten) och Helcom (Östersjön). Även där tar HaV fram underlag till instruktion till möten som gemensambereids inom Regeringskansliet.

Det nationella arbetet enligt havsmiljöförordningen

Under 2021 har det varit stort fokus på att uppdatera åtgärdsprogrammet för havsmiljön. Parallellt med detta pågick också förberedelser för kommande bedömning av miljö tillståndet och uppdatering av våra havsmiljöföreskrifter (HVMFS 2012:18). Detta sker både genom internt arbete och genom olika externa uppdrag. Arbetet med bedömning av miljö tillståndet och utveckling av indikatorer är tätt sammanlänkat med olika processer inom EU-samarbetet och havsmiljökonventionerna. Arbetet med både Helcoms och Oskars bedömningsrapporter av miljö tillståndet påbörjades under året. Båda dessa och processen inom CIS-MSFD förväntas bidra till uppdaterade definitioner av god miljöstatus i våra föreskrifter. Nedan beskrivs arbetet under året inom några av ämnesområdena.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön

Det första åtgärdsprogrammet för havsmiljön beslutades av HaV 2015 och innehåller 32 åtgärder som myndigheter och kommuner behöver utföra för att förbättra havsmiljön. Programmet är en del av genomförandet av havsmiljöförordningen och samlar strategiskt åtgärdsarbete för att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön ska kunna genomföras.

Vart sjätte år ska åtgärdsprogrammet uppdateras. Under 2021 har HaV arbetat med att slutföra revideringen av åtgärdsprogrammet för havsmiljön. Förslaget till det uppdaterade åtgärdsprogrammet var ute på remiss fram till den 30 april 2021. Under remisstiden höll HaV, tillsammans med vattenmyndigheterna två nationella samrådsmöten. HaV deltog även vid flera av de regionala och lokala samrådsmöten som vattenmyndigheterna arrangerade i de olika vattendistrikten. Det uppdaterade åtgärdsprogrammet beslutades av HaV i december 2021 och innehåller 14 nya åtgärder, nio åtgärder från det första åtgärdsprogrammet (2015) som modifierats samt 21 åtgärder från det första åtgärdsprogrammet (2015) som fortlöper. Det uppdaterade åtgärdsprogrammet gäller för åren 2022-2027.

HaV följer upp om åtgärderna är genomförda. Årets uppföljning visar att:

- › cirka 75 procent av åtgärderna är genomförda/löpande eller genomförda till hälften
- › cirka 25 procent av åtgärderna är påbörjade

HaV ansvarar för 20 åtgärder. Årets uppföljning visar att:

- › fem åtgärder är genomförda/löpande
- › för tretton åtgärder har arbetet kommit mer än halvvägs
- › två åtgärder är påbörjade

Biologisk mångfald – inom åtgärdsprogrammet

Utveckling av bedömningsgrunder för statusbedömning av havet och därefter till miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram, har till stor del genomförts inom Helcom och Oskar när det gäller biologisk mångfald.

Under ledning av HaV:s experter har både indikatorer som bedömer hälsotillstånd för gråsäl och indikatorer för förekomst av tumlare och deras utbredning uppdaterats. Indikatorerna för bedömning av kustfiske har också uppdaterats (dessa har stort fokus på Sveriges kustområden) och nya indikatorer har tagits fram för att bedöma pelagiska habitat. Mycket av detta utvecklingsarbete drevs genom Helcomprojektet BLUES som finansieras av EHFF genom DG Environment. Bedömningen av kommersiellt nyttjade fiskarter och näringsvävar kommer att vara mer regionalt koordinerad i framtiden och HaV har deltagit även i dessa diskussioner.

Indikatorerna kommer att bidra till bedömningar i både Oskars Quality Status Report 2023 och den holistiska bedömningen av Östersjön som förbereds av Helcom just nu, samt vår nationella bedömning 2024. Uppdaterade bedömningsmetoder och tröskelvärden kommer att bidra till uppdateringen av havsmiljöföreskrifterna under 2023. HaV har tillsammans med Naturvårdsverket och svenska och tyska experter, under ledning av EU-kommissionens Joint Research Centre, tagit fram en rapport om sammanvägning av indikatorer för bedömning av både fisk och fågel.

Undervattensljud – inom åtgärdsprogrammet

Under 2021 har förslag till bedömningsgrunder för impuls ljud och kontinuerligt undervattensbuller utvecklats i EU:s tekniska grupp (TG Noise), med stöd från regionalt arbete inom bland annat Helcom och Oskar. Både bedömningsmetoder och tröskelvärden behövs. TG Noise, där HaV bidrar med ordförande och expertstöd, har levererat dokument som gör att en bedömning av miljöstatus kan vara möjlig inför inledande bedömning 2023/24. Effekten är inte omedelbar, men på sikt ger en statusbedömning grunder för miljökvalitetsnormer och åtgärder om sådana krävs för att nå eller bevara god miljöstatus.

Ostörda bottenar – inom åtgärdsprogrammet

Under 2021 har HaV arbetat i EU:s tekniska expertgrupp för havsbottenens integritet, TG Seabed, som hanterar havsmiljödirektivets sjätte beskrivningsgrund. Viktiga leveranser under 2021 var bland annat förslag till definition av "skadliga effekter" på livsmiljöer på bottenarna och ett dokument om hur en statusbedömning som hanterar både fysisk förlust och fysisk störning för dessa kan genomföras. Under 2022 fortsätter arbetet med att ta fram bedömningsgrunder och tröskelvärden som kommer att ge vetenskapliga grunder för relevanta skyddsåtgärder i framtiden. Effekten på havsmiljön är potentiellt betydande om aktiviteter som påverkar havsbotten negativt kan begränsas som ett resultat av detta arbete.

Övergödning – inom åtgärdsprogrammet

Havsmiljödirektivet ställer krav på regional samordning i de havsområden som omfattas av direktivet. Denna regionala samordning sker i havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar. Under året har havsmiljökonventionerna förberett analyser inför statusbedömningarna HOLAS III (Helcom) samt QSR2023 (Ospar) som ligger till grund för Sveriges nationella bedömning av havsmiljöns status 2024.

Detta kräver nya överenskommelser med grannländerna om bedömningsgrunder för god miljöstatus. Inom Helcom har Sverige, Tyskland, Danmark och Polen kommit överens om förbättringar i bedömningsgrunder för övergödning i södra Östersjön som gör att utflödet från Pomeranska bukten och Odra floden inte kommer drabba statusbedömningen i Bornholmsbassängen. Helcom kom överens om en omskrivning av belastningsmålen gällande övergödning. Detta gör att nationella uppföljningar görs mot nationella utsläppstak, något som HaV har gjort inom åtgärdsarbetet mot övergödning sedan 2015. Grunden till belastningsmålet för övergödning har förfinats med bättre uppskattningar av luftdeposition och påverkan från sjöfart när det gäller kväve och fosfor.

Farliga ämnen

HaV arbetar för harmonisering av genomförandet av havsmiljödirektivet när det gäller farliga ämnen. Arbetet drivs i ett expertnätverk inom EU:s Joint Research Centre (JRC). Under 2021 har nätverket publicerat en vägledning för urval av ämnen för övervakning i utsjön och fortsatt arbetet om akuta oljespill samt farliga ämnen i livsmedel från havet.

Inom Ospar har HaV deltagit i diskussionen om resultat av en gemensam screening av nytillkommande ämnen som ska användas för prioritering av farliga ämnen. HaV har också belyst spridning av farliga ämnen vid skrovrengöring av fartyg, vilket kommer fortsätta diskuteras 2022.

Inom Helcom har HaV bidragit till nya åtgärder i BSAP när det gäller PFAS, läkemedel och biocider. HaV har också bidragit till ett policydokument med en analys av kemikaliarbetet, vilket lett till att expertnätverket för farliga ämnen kommer få ett mer strategiskt uppdrag i framtiden och ansvara för att ta fram en handlingsplan för det framtida kemikaliarbetet. Dessutom har HaV bidragit till utvecklingen av indikatorer inom Helcom, bland annat med en ny indikator för koppar.

HaV:s mål att harmonisera arbetet inom havskonventionerna ger nu resultat genom att Helcom och the *Arctic Monitoring and Assessment Programme* (AMAP) börjar använda Ospar's statusbedömningsverktyg "CEMP" för analys av enskilda ämnen, medan Ospar tar in Helcom's "CHASE" för att göra en samlade statusbedömning för farliga ämnen. Genomförandet av havsmiljödirektivet när det gäller farliga ämnen, är beroende av sektorslagstiftning som till exempel biocidförordningen och avloppsdirektivet.

Marint skräp

HaV arbetar för att minska marint skräp och framförallt med att ta hand om förlorade fiskeredskap som är den kategori av skräp som myndigheten i huvudsak arbetar med. Marint skräp är ett globalt och gränsöverskridande problem, vilket också påverkar Sverige negativt. Cirka 80 procent av det skräp som återfinns på stränderna i Bohuslän och kommer från andra länder. Mot bakgrund av detta är det av stor vikt att HaV också arbetar internationellt.

Nedan listas genomförda åtgärder som under året bidragit till samt har verkat inom ramen för Åtgärdsprogrammet för havsmiljöns (2015-2021) åtgärd 19, som syftar till att främja en effektiv och hållbar insamling och mottagning av förlorade fiskeredskap samt förebygga förlusterna av nya. Åtgärderna har bidragit till de svenska miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, samt det globala målet 14.1 minska föroreningarna i haven.

Under 2021 har det genomförts dragningsinsatser i fyra områden. HaV har medfinansierat Jordbruksverkets utlysning för att dragga efter förlorade

fiskeredskap med hjälp av medel från Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Dragningsinsatser har ökat de senaste åren i takt med att stödmöjligheten för detta arbete infördes i LOVA-förordningen och inom EHFF. HaV uppskattar att dragnings- och upptagsinsatser kommer att fortsätta öka de närmsta åren och har därmed påbörjat ett vägledningsarbete inom detta område.

Tidigare dragnings- och upptagsinsatser samt att inrapporteringsverktyget GhostGuard har varit i gång sedan juni 2020, har bidragit till en ökad mängd data om spökfångster i förlorade fiskeredskap.

I de dragningar som har genomförts under 2021 så har 7,7 ton spökredskap tagits upp från havets botten. I redskapen som draggades upp är den uppskattade spökfångsten 0,6 ton.

Det samlades in 75 ton uttjänta fiskeredskap till och med oktober, och arbetet har bidragit till att förstå och prissätta avfallsflödena för att underlätta hanteringen av EHFF finansierade dragningsprojekt.

Producentansvar för fiskeredskap

Under 2020 rapporterades HaV:s regeringsuppdrag om Kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet där utredningen föreslog ytterligare åtgärder som att utreda ett möjligt frivilligt producentansvar för fiskeredskap under tiden fram till producentansvaret träder i kraft samt utreda ett möjligt frivilligt pantsystem för producenterna. Därför sökte och beviljades HaV, tillsammans med Naturvårdsverket och Sotenäs kommun, bidrag från Vinnova för att arbeta med Smart policyutveckling för producentansvaret för fiskeredskap av plast, ett projekt kallat SPIRAL.

Samverkan mellan myndigheter om fritidsbåtar

HaV har under 2021 finansierat skrotning av fritidsbåtar från privatpersoner och uttjänta övergivna fritidsbåtar genom subvention. Kommunerna är ansvariga för att hantera uttjänta övergivna fritidsbåtar och subvention är ett stöd till kommunerna för att få igång arbetet. Under 2021 uppskattas det att närmare 200 uttjänta fritidsbåtar kommer att ha samlats in.

Miljöfarliga vrak

HaV har det samordnande ansvaret för miljöfarliga vrak. Regeringen har från och med 2018 avsatt 25-30 miljoner kronor per år för undersökningar och bärgningsoperationer av olja och spökgarn från miljöfarliga vrak. År 2021 har projektet haft en budget på 70 miljoner kronor. I projektet samarbetar vi med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer, Försvarmakten, Chalmers Tekniska Högskola med flera.

I projektet arbetar vi med cirka 300 vrak som kan innehålla olja och där 30-talet vrak är i Sjöfartsverkets regeringsuppdrag klassade som akut miljöfarliga. Dessa återfinns från Strömstad på västkusten till Gävle på östkusten. Förutom att arbeta med miljöfarliga vrak som innehåller olja genomför vi också undersökningar i ett dumpningsområde från andra världskriget för vrak, ca 23-38 nautiska mil väster om ön Måseskär på västkusten. Här återfinns 28 vrak i ett djupområde (180-250 meter) där vraken innehåller okända mängder av dumpade kemiska stridsmedel.

Aktiviteter i projektet 2021:

- › vraket Skytteren har undersökts och den totala oljevolymen i vraket uppskattades till 50-400 kubikmeter.
- › bärgning av olja och spökgarn från vraket Skytteren där 78,8 kubikmeter olja och 52 kubikmeter oljeblandat vatten pumpades upp.
- › bärgning av olja och spökgarn från vraket Marina av Hönö. Fartygets trål lyftes upp och lämnades för återvinning. Vraket tömdes på resterande mängd olja, cirka en kubikmeter.
- › upphandling och förberedande arbete inför bärgningsoperation av olja från vraket Rone.

- › fotogrammetriundersökning av vraken Harburg, Nynäs I och Mundogas, för att få fram sammansatta, detaljerade bilder av vraken.
- › provfiske i dumpningsområdet för kemiska stridsmedel, runt vraken Bal 139, Bal140, Bal172 och Bal713. Havskräfta, räka och pirål är skickade på kemisk analys och resultat väntas tidigt 2022.

Klimatförändringarnas och havsförurningens påverkan på koraller

I mars 2021 rapporterade HaV ett regeringsuppdrag om klimatförändringarnas och havsförurningens påverkan på koraller i svenska vatten. Uppdraget genomfördes med stöd av SMHI. Havsmiljöinstitutet, HMI, vid Göteborgs universitet gjorde en kartläggning av kända korallrev i Västerhavet där kallvattenskoraller lever eller har funnits historiskt.

Baserat på arbetet rekommenderar HaV utökad övervakning av Sveriges korallrev för att skydda det som finns kvar, samt observera och kartlägga om kortvariga havsvärmeböljor eller annan klimatrelaterad påverkan drabbar dessa rev.

Ekosystembaserad havsförvaltning - Tre pilotområden

HaV har under 2021 initierat ekosystembaserad havsförvaltning i tre pilotområden: Stockholms skärgård, Södra Bottenhavet och Åtta fjordar i Bohuslän. Syftet är att utveckla en regional förvaltningsmodell för ekosystembaserad havsförvaltning utifrån dessa områdens ekologiska, ekonomiska och sociala förutsättningar. Projektet genomförs genom studier och delprojekt i pilotområdena. De flesta lokala och regionala aktörer som är beroende av havet och en god havsmiljö är engagerade i pilotområdena, som i hög grad bygger på lokal delaktighet.

De aktiviteter som påbörjats är:

- › Ekosystemanalys
- › Kartläggning av de största belastningarna
- › Inventering av aktörer som är beroende av havet och marina resurser
- › Åtgärdsbehov
- › Samhällsekonomiska analyser
- › Lokal och regional samverkan genom aktörsforum och lokala projektledare finansierade av EHFF och HaV

Projektledarna ansvarar för att vidareutveckla de nätverk som har skapats och att driva på arbetet i de olika områdena.

Projektets breda ansats innebär att flera nationella myndigheter behöver involveras. Under året har en referensgrupp satts samman med representanter från Jordbruksverket, Tillväxtverket, Naturvårdsverket, Vattenmyndigheterna och Transportstyrelsen. Utöver nationella myndigheter ingår även en bred representation av forskare från olika discipliner inom natur- och samhällsvetenskap. Eftersom projektet syftar till att utveckla en ny modell för regional ekosystembaserad havsförvaltning, är även vägledning och kunskapsstöd från forskningen en viktig komponent.

Den regionala organisationen i pilotområdena ska sätta konkreta och förankrade mål för pilotområdena. Mål som ligger i linje med nationella mål för att förbättra statusen i havsmiljön och att säkerställa ett hållbart nyttjande. Projektet ska ge förutsättningar för ett förändringsarbete som gör det möjligt att nå målen genom förvaltningsåtgärder, utveckling av hållbara affärsmodeller och innovationslösningar. Projektet ska skapa förutsättningar för ekonomiskt stöd med hjälp av befintliga stödprogram och stå modell för en fortsatt utveckling av liknande förvaltning i Sveriges övriga kustregioner.

REGERINGSUPPDRAG

ÅTERRAPPORTERING

EU:s havsmiljödirektiv

HaV deltar aktivt i arbetet inom EU:s genomförandestrategi för havsmiljön som samordnas av Marine Strategy Coordination Group (MSCG). MSCG antar arbetsprogram och gemensamma dokument som exempelvis vägledningar. Kommissionsbeslutet om god miljöstatus från 2017 innebär att MSCG också antar rekommendationer om EU-gemensamma tröskelvärden inom områdena skräp, undervattensbuller och havsbottnarnas livsmiljöer. Vi deltar i de tekniska grupperna för undervattensbuller (TG Noise) och bottenarnas livsmiljöer (TG Seabed). Vi har under året arbetat vidare med underlag för att ta fram tröskelvärden som förväntas bli klara under 2022, för att kunna användas vid nästa miljöbedömning som ska vara klar 2024.

Uppdatering av rapporteringsvägledningen för åtgärdsprogrammet inför rapporteringen i början av 2022 har genomförts och beslutats. I denna har HaV tagit stor del. Även i arbetet med vägledningen för bedömning av miljötillstånd som fortsatt under 2021 har myndigheten varit mycket aktiv och bidragit under olika delar. Arbetet är försenat, men för hoppningen är att det ska slutföras under våren 2022. Detta är viktigt för att nästa bedömning av miljötillståndet ska bli mera jämförbar mellan länder och regioner.

De regionala havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom

Inom Helcom och Oskar deltar HaV i regional samverkan genom medverkan i konventionernas arbetsgrupper och som stöd till regeringskansliet. HaV bidrar med data, experter och finansiering samt medverkar till att söka EU-medel för projekt som stödjer havsmiljökonventionernas uppdrag. Arbetet har under 2021 fokuserat på beslut om Oskars North East Atlantic Environment Strategy (NEAES) samt en uppdaterad Helcom Baltic Sea Action Plan (BSAP). Uppdateringarna bidrar till FN:s hållbarhetsmål (främst mål 14) och kopplar till andra viktiga policyområden som EU:s havsmiljödirektiv. De bidrar också till att adressera gränsöverskridande miljöpåverkan som minskar möjligheterna att nå miljömål Hav i balans.

Helcom

I och med uppdateringen av Baltic Sea Action Plan (BSAP) som beslutades 2021, tar Helcom ett bättre helhetsgrepp på havsregionala problem, med ca 200 tidsatta, specifika nya åtgärder. Den uppdaterade planen innehåller ett fortsatt stärkt arbete mot belastningar som övergödning och farliga ämnen, och satsningar inom nyare områden som marint skräp, påverkan på bottenar, undervattensbuller, liksom påverkan av klimatförändringar. Arbetet följs upp genom ett digitalt verktyg där genomförandet bedöms enligt förutbestämda kriterier.

Under 2021 har fokus i Helcoms arbete främst varit på uppdateringen av BSAP 2.0, men också förberedelser för nästa regionala statusbedömning, Holas III, med utveckling av indikatorkatalogen och bedömningsmetoder med mera.

HaV deltar aktivt i arbetet främst inom arbetsgrupperna:

- › State and Conservation (arbetsgrupp för miljötillstånd och naturvård), där Sverige genom HaV har delat ordförandeskap med Danmark
- › FISH
- › Helcoms arbetsgrupp för minskad belastning (Pressure). Sverige fortsätter att leda Pressure som ordförande genom HaV:s finansiering till SLU
- › GEAR (gruppen för ekosystemansatsen och ett regionalt samordnat genomförande av EU:s havsmiljödirektiv)
- › Helcom-VASABs arbetsgrupp för havsplanering

Helcom beslutade 2021 även en forskningsagenda, Helcom Science Agenda. Helcom arrangerade på HaV:s förslag en mycket välbesökt konferens om ekosystembaserad förvaltning som också är ett frivilligt åtagande inom Agenda 2030, och där Sverige genom HaV varit drivande.

Ospar

Under 2021 har fokus i Ospars arbete främst varit på uppdateringen av The North-East Atlantic Environment Strategy (NEAES) och Ospars första ministermöte sedan 2011, men också förberedelser för nästa regionala statusbedömning, Quality Status Report 2023 (QSR 2023)

HaV deltar aktivt i arbetet inom Ospars kommittéer:

- › HASEC-kommittén som hanterar miljögifter och övergödning
- › EIHA-kommittén som arbetar med mänskliga aktiviteter (bland annat marint skräp och sjöfart)
- › BDC-kommittén som är ansvarig för frågor om biologisk mångfald.

HaV har varit ordförande i gruppen som hanterar miljögifter och övergödning och stödjer gruppen som arbetar med mänskliga aktiviteter med en vice ordförande och kommer fortsatt stödja i dessa roller under den kommande tvåårsperioden.

Inom HASEC har HaV drivit att det i NEAES 2030 ska ingå konkreta, mätbara mål som är logiskt uppbyggda efter ekosystemets förutsättning och även att dessa mål ska passa med förvaltningscykeln under Havsmiljödirektivet och Vattendirektivet. Genomförandet av NEAES första mål stödjer QSR2023.

På uppdrag av HaV har nu åtta ekosystemmodelleringsgrupper gått samman inom övergödning, inklusive SMHI, och levererat uppdaterade förslag till grunder för bedömning av övergödning för hela Nordsjön och Keltiska havet. Dessa bedömningsgrunder kommer att ligga till grund för belastningsmål liknande dem i Helcom. Att driva processen är en del av HaV:s arbete att harmonisera arbetet inom Helcom och Oskar när det gäller övergödning samt att göra Oskar mer åtgärdsinriktat även inom övergödning.

25 av de 32 gemensamma åtgärderna i den första regionala åtgärdsplanen för marint skräp anses vara avslutade. Bland annat har en rekommendation och tillhörande vägledning antagits, för att minska läckage av plastpellets till den marina miljön.

Under 2021 stod HaV värd för Ospars årliga expertgruppsmöte för marint skräp. Inom EIHA har HaV även lett arbete (i samarbete med Frankrike) att samla in data om utsläpp från tvättvatten från rökgastvättar (skrubbar) från sjöfarten i Oskarområdet. Den samlade informationen har inlämnats till International Maritime Organization (IMO) som har möjlighet att lagstifta kring sjöfart. EIHA har även vidareutvecklat Ospars tillvägagångssätt när det gäller hantering av djuphavsgruvor, deponi av gruvavfall till havs och havsbaserad vindkraft.

En stor framgång inom biologisk mångfald och Ospars kommitté BDC var beslutet om ett nytt marint skyddat område under Ospars Ministermöte 2021, North Atlantic Current and Evlanov Seabasin (NACES MPA). NACES MPA skyddar ett område lika stort som Frankrike i internationella vatten i Areas Beyond National Jurisdiction (ABNJ) i mitten av Atlanten. Detta område anses vara ett av de globalt viktigaste områdena för havsfåglar.

Förslag till NACES MPA har stöttats av Sverige genom HaV i samarbete med Tyskland och Frankrike. Ministrarna har även tagit beslut om att inkludera två nya habitattyper (Haploopssamhällen och kelpskogar) till Ospars lista över hotade och minskade arter och habitat. HaV har drivit arbete med Haploopssamhällen som skyddsvärd habitattyp.

REGERINGSUPPDRAG

Uppdatering av Helcoms aktionsplan för Östersjön och Ospars miljöstrategi

Miljö- och energidepartementet har gett HaV i uppdrag att samordna svenska myndigheter vid uppdateringen av Helcoms aktionsplan för Östersjön (BSAP) samt Ospars miljöstrategi (NEAES). Helcom har mellan 2018-2021 arbetat med att uppdatera BSAP, och beslut togs den 20 oktober. Ospar NEAES har på liknande sätt uppdaterats under perioden och beslut togs den 1 oktober. HaV:s mål med uppdraget var att synergier mellan åtgärdsarbetet i Helcom, Ospar och det nationella arbetet med havsmiljödirektivet. Alla är processer som bidrar till Miljömål Hav i balans. De myndigheter som deltagit har över lag upplevt att projektet gett goda samordningsvinster och underlag har levererats till regeringskansliet i enlighet med plan. Uppdateringarna tar avstamp i FN:s hållbarhetsmål (främst mål 14) och ska leda till utveckling och genomförande av en ekosystembaserad metod för förvaltning av mänskliga aktiviteter i båda konventionerna.

REGERINGSUPPDRAG

Projektförslag för Internationella Havsforskningsrådet (ICES)

HaV har fått i uppdrag av regeringen att föreslå ett projekt som ska definiera hur Östersjöns marina ekosystem och representativa ekosystemtjänster kan komma att utvecklas under de kommande 30 åren. Trots flera direktiv och strategier finns idag ingen gemensam vision för förvaltning av Östersjöns ekosystem baserat på såväl sammanvägt önskvärt tillstånd för Östersjön som önskvärd samhällsutveckling och förväntade klimatförändringar, och som kan användas för att vägleda en ekosystembaserad förvaltning. För att närma sig en sådan vision krävs ett förbättrat tvärvetenskapligt kunskapsunderlag, vilket uppdraget syftar till.

Leveransen till regeringen utgör underlag till projektförslag som ska leda till en förbättrad grund för vetenskaplig rådgivning till förvaltande myndigheter på olika förvaltningsnivåer. Projektet ska ge underlag för att utveckla en ekosystembaserad förvaltning som tar hänsyn till belastningar från källa till hav när det gäller samband mellan drivkrafter, aktiviteter, status och olika ekosystemkomponenter.

Marint områdesskydd

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att genomföra den nationella handlingsplanen för marint områdesskydd för att nå etappmålet inom miljömålssystemet när det gäller skyddade områden. I handlingsplanen identifierades fem åtgärdsområden:

- › Inrättande av marina skyddade områden
- › Förstärkt och utvidgat skydd
- › Etablering av ett nationellt ramverk
- › Kunskapsuppbyggnad
- › Förbättrad uppföljning

I och med regeringens stora satsningar på marint områdesskydd de senaste åren har det gjorts betydande framsteg i samordningen av arbetet, genom utvecklingen av ett gemensamt ramverk samt regionala planer för Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Länsstyrelserna har inrättat ett flertal marina skyddade områden och därmed ökat den ekologiska representativiteten i nätverken av dessa områden. HaV och länsstyrelserna har med stöd av vetenskapligt underlag bidragit till att förbättra förvaltningen av dessa områden genom att införa fiskereglering i de områden där det behövs för att nå bevarandemålen.

Ramverk för marina skyddade områden

Under 2021 har vi antagit och lanserat ett ramverk för marint områdesskydd. Ramverket stödjer utvecklingen av ett mer ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av effektivt förvaltade marina skyddade områden samt en utvärdering av nätverket.

Ramverket beskriver hur HaV, tillsammans med berörda kustlänsstyrelser, kan arbeta strategiskt med marint skydd ur ett helhetsperspektiv. Det kommer att vara ett stort stöd i den framtida ambitionshöjning av målet för marint områdesskydd till 30 procent, varav tio procent strikt skydd, som föreslås till år 2030.

Länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, men även Naturvårdsverket samt andra institutioner och universitet kan använda ramverket framöver och det fungerar som ett exempel på hur metodiken Conservation Standards, CS, kan tillämpas på nätverk av marina skyddade områden på både nationell, regional och lokal nivå.

Ramverket och metoden konkretiseras i två regionala planer, utarbetade av berörda kustlänsstyrelser. Implementeringen av de regionala planerna underlättar Sveriges arbete med att uppfylla nationella och internationella åtaganden.

Fiskereglering marina skyddade områden

HaV arbetar löpande, med stöd av vetenskapligt underlag, med att införa fiskereglering i marina skyddade områden. Under de senaste åren har vi arbetat fokuserat med fiskeregleringar i marina skyddade områden i de olika havsområdena:

- › Västerhavet
- › Egentliga Östersjön
- › Bottniska viken

Vi har remitterat förslag på fiskeregleringar i ett 30-tal av Sveriges drygt 300 marina skyddade områden. Det är områden där olika typer av regleringar setts som nödvändiga för att nå bevarandemålen. Myndigheten har sedan fattat beslut om flera av förslagen till fiskereglering, medan en del av de regleringar som ingick i remissen har skjutits på framtiden. För flera områden samordnas regleringen med den EU-process som möjliggör att även andra medlemsstater omfattas av regleringen.

Ett parallellt arbete har gjorts inom ramen för projektet, ReFisk 2.0. Där har flera länsstyrelser i Egentliga Östersjön samarbetat kring behov av fiskeregleringar. I arbetet har också länsstyrelserna bedömt i vilka marina skyddade områden ytterligare fiskeregler behövs för att kunna nå upp till bevarandemålen. Som en direkt följd av detta har HaV beslutat att införa 64 stycken nya fredningsområden för bland annat vårlekande fisk. Av dessa omfattas 33 stycken av någon form av marint områdesskydd.

Regleringen är en del i myndighetens arbete med att genomföra Sveriges frivilliga åtagande vid FN:s havskonferens 2017. Där lyftes att fiskeregleringar skulle införas till år 2020 för att nå bevarandemålen i marina skyddade områden. Fiskeregleringen bidrar också till att stärka det marina områdesskyddet genom att förbättra effektiviteten och funktionaliteten i skyddet. Vidare bidrar den till miljömålet "Hav i balans samt levande kust och skärgård".

Under året har HaV avrapporterat ett regeringsuppdrag om att i dialog med andra berörda EU-medlemsstater och i samråd med berörda intressenter utarbeta gemensamma rekommendationer om bevarandeåtgärder i de marina skyddade områdena Hoburgs bank och Midsjöbankarna, Sydvästskånes utsjövatten, havet kring Ven, samt Nordvästra Skånes havsområde.

Arbetet fokuserade inledningsvis på att ta fram en gemensam rekommendation för områdena Hoburgs bank och Midsjöbankarna samt Sydvästskånes utsjövatten, eftersom statusen för tumlare i den hotade Östersjöpopulationen är kritisk i dessa områden. Vi bedömde att det kunde finnas ett mervärde i att regeringen övervägde

REGERINGSUPPDRAG

att begära att EU-kommissionen vidtar brådskande åtgärder enligt artikel 11.4 i den gemensamma fiskeripolitiken. Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett utkast på gemensamma rekommendationer för de fyra berörda områdena.

ÅTERRAPPORTERING

Bottentrålning

I HaV:s regleringsbrev för budgetåret 2021 framgår under mål och återrapporteringskrav att HaV ska redogöra för arbetet för att underlätta genomförande och uppföljning av ett generellt stopp för bottentrålning, med möjlighet till begränsade undantag i förvaltningsplanen, i skyddade områden.

I HaV:s redovisning till regeringen lämnades författningsförslag för ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden som en ändring till fiskeförordningen. HaV föreslog också att en bestämmelse införs om att myndigheten får föreskriftsrätt för att meddela de undantag som kan bli aktuella utifrån länsstyrelsernas eller kommunernas bedömning i skötsel- och bevarandeplaner eller motsvarande dokument. HaV fortsätter att utreda internt hur dessa föreskrifter behöver justeras efter en eventuell förordningsändring, och hur eventuella undantag från ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden kan föras in i myndighetens föreskrifter.

Myndigheten har bland annat tagit beslut om nationell reglering i marina skyddade områden där förbud mot bottentrålning införts i Östergötland i områdena Vikasgrunden, St. Anna och Gryts skärgård samt i Bråviken. För det marina skyddade området Balgö i Västerhavet har nationell reglering införts som innebär att allt fiske utom fiske med handredskap, burfiske efter skaldjur samt pelagisk flyttrål är förbjudet (det vill säga även bottentrålfiske).

I arbetet med fiskereglering i marina skyddade områden fanns inte tillräckligt med underlag för att berörd länsstyrelse skulle kunna bedöma om trålning av siklöja (som är en form av bottentrålning) är ett hot mot bevarandevärden i de marina skyddade områdena. Myndigheten har därför beslutat om ett krav på Automatiskt Identifierings System, AIS, för siklöjefisket i Bottniska viken för att på så sätt möjliggöra en bedömning av behov av ytterligare reglering. Detta krav på AIS träder i kraft den 1 januari 2022.

HaV bedömer att redovisade åtgärder kan bidra i arbetet för att underlätta genomförande och uppföljning av ett generellt stopp för bottentrålning, med möjlighet till begränsade undantag i förvaltningsplanen, i marina skyddade områden, i avvaktan på ändring i fiskeförordningen.

Genom uppdrag till Institutionen för akvatiska resurser, SLU Aqua, om uppföljningsprogram för att studera effekter av bevarandeåtgärder inom de marina skyddade områdena arbetar HaV kontinuerligt med uppföljning av införda åtgärder i marina skyddade områden. Då ett generellt stopp för bottentrålning i marina skyddade områden ännu inte har genomförts, är det svårt att följa upp effekter. HaV har dock tagit höjd för behov av uppföljning kopplat till detta i kommande uppdrag till SLU Aqua och har i planering påtalat att om bottentrålning stoppas inom marina skyddade områden finns ett behov av att följa upp fiskemönster. HaV vill påbörja arbetet för att undersöka möjligheterna att utvärdera effekterna av fiskereglering i marina skyddade områden kring hur fisket och fångster förändrats i området och i närområdet.

ÅTERRAPPORTERING

Återställning av beståndet av europeisk ål

HaV ska redovisa hur det svenska arbetet av nationell och EU-reglerad förvaltning av ål säkerställt att alla åtgärder genomförts så att skyddet av beståndet prioriterats. Enligt ålförordningen ska varje medlemsland med tre års intervall rapportera en utvärdering till EU-kommissionen om vilken effekt genomförda åtgärder har haft. Sverige har genom HaV lämnat in fyra rapporteringar, varav den senaste 2021.

Omfattande inskränkningar har hittills införts för att minska fiskets påverkan. Ett generellt förbud att fiska ål infördes 2007. Undantag gäller för vissa yrkesfiskare

med särskilt tillstånd. Nya fiskare beviljas inte tillstånd innan det finns säkra bevis för att beståndet återhämtar sig. Vidare har fisket reglerats genom bland annat redskapsbegränsningar, begränsad fiskeperiod, fångsttak och minimimått. Sedan 2012 beviljas inte några nya tillstånd för fiske av ål på västkusten, där fisket helt upphört. Fiskets fångster har reducerats med drygt 80 procent och antalet fisketillstånd har minskat drygt 60 procent sedan 2007. Myndigheten har även genomfört de årliga förbudsperioderna för fiske av ål i havet, vilket har minskat fiskets fångster med drygt 45 procent jämfört med åren innan förbudsperioden infördes.

Inom ramen för ålförvaltningsplanen har ålyngel importerats och satts ut. Stödutsättningarna har under senaste åren prioriterats i områden på västkusten, i inlandsvatten med fria vandringsvägar och i inlandsvatten där blankålsproduktionen bedömts vara betydande. HaV betraktar utsättning av ålyngel som en beståndsbevarande åtgärd för att på kort sikt stärka och/eller upprätthålla produktion av utvandrande blankål från svenska vatten till dess att mer permanenta åtgärder vidtagits.

Reglering av ålfiske på kusten

HaV tog under våren 2021 beslut om att förbjuda fiske efter ål under samma tremånadersperiod som de tidigare tre åren, det vill säga från den 1 november 2021 till den 31 januari 2022. Den beslutade förbudsperioden minskade fisket med 19 procent jämfört med 2020 och påverkade främst fisket efter ål i Öresund. Ett förbud mot att fiska ål under den beslutade perioden bedömdes ge större möjlighet för blankål att vandra ut, förutsatt att åtgärden sker samordnat med andra länder inom regionen. Förbudsperioden kunde inte fullt ut samordnas med Danmark som valde att lägga förbudet en månad senare.

Åtgärdsprogram för tumlare

Ett åtgärdsprogram för tumlare fastställdes och levererades till regeringskansliet i slutet av juni 2021 efter förankring i en bred remissprocess. Statliga myndigheter, kommuner, experter och intresseorganisationer har bidragit till utformningen av programmet.

Flera åtgärder som föreslås kommer att påverka pågående verksamheter. Det gäller både fiske och andra intressen som är aktiva i tumlarens habitat, till exempel anläggande av vindkraft och andra aktiviteter som orsakar undervattensbuller. Åtgärdsprogrammet innehåller en utförlig kunskapsöversikt och en vision, samt HaV:s syn på mål och åtgärder som behöver genomföras för tumlare och deras livsmiljö i Sverige till och med 2025:

- › Omfattande åtgärder för att minska bifångst. Exempelvis genom fredningsområden där endast alternativa fiskeredskap som burar, fällor och långrev får användas, samt utökad användning av ljudskrämmare (pingers).
- › Formellt skydd av områden som är viktiga för tumlare, men som saknar skydd idag.
- › Påverkan från undervattensbuller kan minskas genom införande av vägledning- ar och nationella gränsvärden.
- › Informationsåtgärder, förslag gällande övervakning samt åtgärder som ökar vår kunskap om tumlare.

Programmet är vägledande och flera åtgärder är redan påbörjade.

Åtgärder mot bifångster av tumlare

HaV har analyserat hur åtgärder mot bifångster av tumlare kan förbättras. Uppdraget omfattade även analys av huvudsakliga påverkansfaktorer som riskerar att utgöra en betydande störning av tumlare. Uppdraget var uppdelat i tre delar och levererades till regeringskansliet i slutet av september 2021.

REGERINGSUPPDRAG

REGERINGSUPPDRAG

Inom deluppdrag ett gjordes en sammanställning av pågående vetenskaplig övervakning av bifångst av tumlare i Östersjön och Bälthavet, samt en analys av hur sådan övervakning kan förbättras. Resultaten visar att ett framtida övervakningsprogram för bifångst av tumlare bör bestå av en kombination av övervakning via observatörer, kameraövervakning samt enkätstudier till yrkesfisket.

I deluppdrag två utfördes en analys av existerande åtgärder och processer som skyddar tumlare utanför Natura 2000-områden, inklusive en bedömning av behovet för ytterligare fiskereglering utanför Natura 2000-områden. Resultaten visar att ett ökat skydd av tumlare genom fiskeregleringar primärt kan uppnås på två olika sätt: reglering med krav på ljudskrämmare (pingers), eller fiskeregleringar i förebyggande syfte (reglera garnfiskets bedrivande).

Deluppdrag tre sammanställde pågående åtgärder samt gjorde en bedömning av behovet av ytterligare åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla kravet i artikel 6.2 i art- och habitatdirektivet om att förhindra betydande störningar av tumlare i de nio Natura 2000-områden som utpekats för att skydda arten i Sverige. Analysen visar att det är av stor vikt att respektive länsstyrelse, för samtliga nio Natura 2000 områden där tumlare är utpekad, säkerställer att informationen i standard dataform (SDF) är korrekt och uppdaterad. Redovisningen lyfter även fram att skyddet för och bevarandet av berörda populationer måste samordnas med andra länder, på grund av att arten rör sig över stora havsområden.

Invasiva arter

HaV ansvarar för arbetet med att förebygga, hantera introduktion och motverka spridning av vattenlevande invasiva främmande arter. Vi ansvarar för tillsynsvägledningen för berörda länsstyrelser och stöttat länsstyrelser, kommuner och andra nationella myndigheter i deras arbete med dessa arter. För tredje året i rad har HaV tillsammans med Naturvårdsverket genomfört en särskild informationsinsats riktad till både intressenter och allmänhet. Årets tema var "Farligare än du tror". Informationsmaterialet är fritt för alla att använda i olika kanaler, och finns på myndigheternas webbplatser. 2021 deltog 60 organisationer i informationskampanjen (2020 var det 24). Tillsammans har organisationerna gjort över 300 inlägg i olika sociala medier. Den totala räckvidden var drygt tre miljoner exponeringar i press och sociala medier (2021 cirka en miljon).

För att ytterligare underlätta samverkan på myndighetsnivå finns ett nationellt samverkansorgan, som idag engagerar omkring 15 myndigheter. Syftet är kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt att skapa förutsättningar för ett samordnat och effektivt åtgärdsarbete. Samverkansorganet träffades två gånger under 2021.

HaV har representerat Sverige i EU:s genomförandekommitté och stöttat Naturvårdsverket i det vetenskapliga forumet. Vi har under 2021 arbetat med att minska sjöfartens påverkan på vattenmiljön genom att delta i Helcom/Ospar:s gemensamma arbetsgrupp för ballastvatten och påväxt på skrov. HaV har gemensamt med Transportstyrelsen och Chalmers organiserat en nationell workshop kring Early Warning System Östersjön. Genom ett riktat uppdrag till Sveriges lantbruksuniversitet är vi också representerade i Internationella havsforskningsrådet (ICES) arbetsgrupp för introduktion och spridning av marina organismer.

Under 2021 fördelades totalt drygt 24 miljoner kronor till länsstyrelserna för arbetet med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Övervakningsprogrammet för marina främmande arter är ett viktigt redskap i vårt arbete. Valet av övervakningsstationer är baserat på en livsmiljömodellering som tar hänsyn till risker för introduktion och spridning. Vi har påbörjat arbetet med en livsmiljömodellering för att identifiera lämpliga övervakningsstationer även i sötvatten.

Foto: Natalle Greppi

Mål 3 - Hav och vatten nyttjas hållbart

Målbeskrivning

Hållbart nyttjande av vatten- och havsresurser är en förutsättning för ökad samhällsnytta. Näringar, friluftsliv och annat nyttjande av hav och vatten ska främja en blå och biobaserad cirkulär ekonomi på regional, nationell och global nivå. Fiskbestånden förvaltas inom biologiskt säkra gränser utifrån ekosystemsansatsen. Ett hållbart nyttjande ska bidra till klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan och integreras i allt HaV:s arbete för att skapa ett hållbart samhälle med friska ekosystem.

Nationella planen - moderna miljövillkor för vattenkraften

REGERINGSUPPDRAG

Vägledning för regional samverkansprocess inom nationell plan

Under den kommande 20-årsperioden med start 1 februari 2022 ska majoriteten av Sveriges vattenkraftverk med tillhörande regleringsdammar få moderna miljövillkor. Enligt förordningen om vattenverksamheter (1998:1388), ska länsstyrelserna samverka kring det underlag som behövs för att säkerställa en effektiv prövning. I en bilaga till förordningen finns en tidplan som anger när vattenkraftsägarna ska lämna in sin ansökan om prövning. Samverkan ska göras i god tid innan ansökan lämnas in.

Under år 2021 har HaV tagit fram en vägledning för hur samverkan kan genomföras. Vägledningen finns på myndighetens webbplats och vi har presenterat den på möten med länsstyrelserna. Eftersom regelverket och förfarandet är nytt, finns det ett stort behov av vägledning för länsstyrelserna och behov av återkoppling och dialog för att utvärdera och eventuellt revidera vägledningen.

Vägledningar inom Natura 2000 samt vattenförvaltning

Under året har vi tagit fram vägledning om översyn av bevarandeplaner för Natura 2000-områden. En vägledning om att fastställa miljökvalitetsnormer som stämmer överens med bevarandemålen för Natura 2000-områden, har varit på extern remiss. Vi har även uppdaterat och förberett remisser av ytterligare tre vägledningar inför januari 2022: fastställande av kraftigt modifierade vatten, fastställande av undantag inom vattenförvaltningen samt orimliga kostnader inom vattenförvaltningen.

Uppföljning av arbetet med nationella planen

De första ägarna till vattenkraftverk ska lämna in sina ansökningar om omprövning senast den 1 februari 2022. Under 2021 har länsstyrelserna samverkat med de vattenkraftverksägare som ska lämna in sina ansökningar under åren 2022-2024. HaV har deltagit i ett fåtal av dessa.

Under 2021 har HaV hållit informationsmöten med olika aktörer (länsstyrelser, vattenmyndigheterna, andra centrala myndigheter, bransch, miljöorganisationer och kommuner) för att utbyta övergripande information och erfarenheter om arbetet med den nationella planen. Vi har bland annat informerat om olika projekt inom HaV:s program Vattenmiljö och vattenkraft. Övriga deltagande organisationer har lyft synpunkter på hur de tycker att arbetet inom ramen för den nationella planen fortlöper. En slutsats är att det finns ett brett behov av utbildning i sakfrågor hos alla deltagande organisationer.

Överlag är branschen positiv till samverkansprocesserna som länsstyrelserna bedriver, men man noterar vissa skillnader mellan länsstyrelserna. HaV får kritik för att vissa vägledningar, exempelvis rörande vattenförvaltning, inte har färdigställts. Vid mötena har branschen även framfört kritik om hur vattenmyndigheterna arbetar med statusklassning och normsättning inom ramen för vattenförvaltningen.

Vi har även haft möten med länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Svenska kraftnät för att diskutera samordning i kommande tillståndsprövningar. Det har varit utmanande att enas om gemensamma synsätt, samtidigt underlättar mötena den framtida samverkan i enskilda ärenden.

Fiskförvaltning

En central del av HaV:s arbete med fiskförvaltning är att genomföra EU:s gemensamma fiskeripolitik. Vi stödjer regeringskansliet i förhandlingsarbetet med analyser som utgår från ekosystembaserad förvaltning och vi ansvarar för en stor del av det nationella genomförandet av fiskeripolitiken.

För att nå målen om bland annat gränser för maximal hållbar avkastning (MSY) samt överensstämmelse med EU:s miljöpolitik, har HaV tagit fram förslag inför förhandlingarna. Förslagen berör totala tillåtna fångstmängder och åtgärder kopplade till det, underlag för utkastplaner under landningsskyldigheten, fleråriga planer för förvaltning av bestånd, tekniska regleringar och avtal inom fiskepartnerskap.

Det kustnära småskaliga fisket har prioriterats vid fördelningen av fiskemöjligheter. Avsikten är att kollektiva redskapsstopp ska undvikas under året och att det småskaliga fisket i princip ska kunna bedrivas utan fångstbegränsningar. Regionala extratilldelningar har också gjorts för pelagiska fartyg som endast fiskar och landar sina fångster i Östersjön. Fördelning har också gjorts av individuella fiskemöjligheter inom demersalt och pelagiskt fiske. De nationellt förvaltade fiskbestånden har förvaltats efter vetenskaplig rådgivning från bland annat Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Aqua.

Till följd av den dåliga situationen för torskbestånden i östra Östersjön har förbudet mot riktat fiske fortsatt under 2021. Det finns dock vissa undantag för mindre fartyg som fiskar med passiva redskap i del av Östersjön (delområden 24 i indelningen från ICES, Internationella havsforskningsrådet). Begränsningen har en stor påverkan på småskaligt fiske. Närmare 90 småskaliga fartyg hade sin huvudsakliga inkomst från torsklandningar under 2018. 2019 år sjönk det till 74 fartyg och för 2020, vilket är det senast tillgängliga år för ekonomisk statistik, var det endast nio fartyg.

Ekosystembaserad fiskförvaltning

Vi har fortsatt arbetet med att utveckla en ekosystembaserad fiskförvaltning. Med stöd av bland andra SLU Aqua och RISE har vi sett över hur kunskapsförsörjning för fiskförvaltningen kan utvecklas för att göra ekologiska riskanalyser av effekter av fisket. Inom ramen för våra nationella beredningsgrupper pågår ett löpande arbete där prioritering av behov av regleringar sker regionalt och där länsstyrelserna svarar för den lokala förankringen. Även under 2021 har länsstyrelserna beviljats medel för lokal förankring och för att ta fram kompletterande kunskapsunderlag för lokala bestånd. Exempel på översyn av regelverk som påbörjats är bestämmelser för fiske av harr i Vättern och framtagande av förvaltningsplaner för Mälaren och Hjälmaren.

Fiskereglering

Regeringsuppdrag med anledning av gränsöversenskommelsen med Finland om fiskefrågor i Torne älv:

HaV har förhandlat med Finland och lämnat förslag på ändring av bestämmelserna för fiske under 2021. Inför förhandlingen beställdes ett biologiskt underlag från SLU Aqua. Efter förhandlingar med länsstyrelsen i Norrbotten, referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt med finsk-svenska Gränsälvscommissionen redovisades resultatet till regeringen den 24 mars 2021.

Fisket i Torne älv har kontrollerats av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Finland samt av Länsstyrelsen i Norrbotten. Sammantaget har fiskekort med mera kontrolleras för 1 102 personer under året.

Förvaltning av lax och öring

Under 2021 har vi fortsatt att utveckla en beståndsspecifik ekosystembaserad laxförvaltning. Vi har beställt biologisk rådgivning för de svenska laxbestånden i Östersjön, Atlanten och Väneren samt beslutat om föreskrifter för laxfiske.

HaV beslutade att fördela Sveriges kvot för lax i Östersjön 2021 till yrkesfiske

ÅTERRAPPORTERING

REGERINGSUPPDRAG

med främst fasta redskap. Fördelningen av kvoten baserades på produktionen av vild- och odlad lax de vattendrag som mynnar i kustområdena. Beslutet innebar att ICES delområde 22-29 tilldelades 200 laxar, område 30 tilldelades 7 000 laxar och område 31 tilldelades 21 000 laxar varav 2 000 laxar avsattes för fiske i Umeälvens fredningsområde.

Bild 3 – Internationella havsforskningsrådets områdesindelning i Östersjön

Den nationella förvaltningen av laxfisket har påverkats mer än tidigare år av EU:s lagstiftning om landningsskyldighet för lax. Det tidigare undantaget från landningsskyldigheten för lax fångad i fasta redskap upphörde den 1 januari 2021 och den 22 juni 2021 beslutade EU-kommissionen att medge undantag från landningsskyldigheten för fasta redskap med hög överlevnad vid frisläppande av lax. Detta undantag omfattade inte pontonfällor med traditionell vittjning. I lagstiftningen infördes också ett tak för hur stora utkasten och frisläppandet av lax fick vara från fasta redskap (högst åtta procent av den nationella laxkvoten).

HaV stoppade fisket i område 31 den 3 juli 2021 utom för fisket i terminalfiskeområdena och i Umeälvens fiskeområde. Fisket i område 31 öppnades igen den 23 juli eftersom infiskningen i det laxfiske som fortsatt var öppet efter den 3 juli 2021 var låg liksom de rapporterade utkasten av lax i fiske med fasta redskap efter andra arter än lax.

Av den svenska tillgängliga laxkvoten på 29 168 laxar har 21 760 fångats. Det innebär ett nyttjande på ca 75 procent. Vi har möjlighet att spara tio procent av årets kvot och föra med till 2022. Det motsvarar drygt 2 900 laxar som förs över till 2022 års kvot.

Utökad fredningsområde utanför Gullspångsälvens mynning i Vänern

Mot bakgrund av den kritiska beståndssituationen för vild lax av Gullspångsstammen har HaV förbjudit fiske efter lax och öring i ett utökad fredningsområde utanför Gullspångsälvens mynning i Vänern.

Ändrade bestämmelser för fiske på kusten i Östersjön (ReFisk 2.0)

Mot bakgrund av vikande trender i status för bestånd av framför allt kustnära rovfisk, har HaV genomfört översyner av reglerna för kustnära fiske längs den svenska kusten. På väst-, syd- och norra Östersjökusten har nu reviderade regler införts, för att förbättra utvecklingen av bestånden.

På kuststräckan från Torhamns udde i Blekinge till gränsen mellan Östhammar och Tierps kommuner i norra Uppsala län har berörda länsstyrelser gjort en regional översyn inom ramen för projektet ReFisk 2.0. Länsstyrelsen i Stockholm har varit projektledare. Projektet har tagit fram underlag och förslag för revidering av fiskereglerna i området. Man har också sett över i vilka marina skyddade områden ytterligare fiskereglering behövde införas för att uppnå bevarandemålen. I linje med dessa förslag och med tillägget att HaV också harmoniserat regelförslagen för tydligare koppling till ett större geografiskt område togs flera beslut vilket bland annat innebar förändrade fredningstider, minimi- och maximimått, och fångstbegränsningar. Utöver detta infördes 64 nya och 29 justerade fredningsområden.

Föreskrifter om nationell plan för att minska torskfångster i Skagerrak och Nordsjön

Sedan 15 augusti 2020 gäller ändrade regler för fiske med bottentrål och snurrevad i EU-vatten i Skagerrak och Nordsjön. De ändrade reglerna innebär att vissa selektiva redskap ska användas vid bottentrålning för att minska fångster och fiskeridödighet av torsk. Det är en del av beslutet om fiskekvoter i Västerhavet. HaV har i föreskrifter beslutat om vissa ändringar i den så kallade nationella planen för undvikande av torskfångster, i enlighet med EU-förordning (EU 2021/92). Den nationella planen trädde i kraft den 1 juli 2021.

Förvaltning av siklöja i Bottenviken

Den biologiska rådgivningen från SLU inför säsongen 2021 rekommenderade att trålfisket efter siklöja skulle vara noll ton. SLU:s bedömning var att det totala uttaget skulle bli för högt, främst på grund av att siklöjan är bytesdjur för säl. Med utgångspunkt i strategin för framtidens fiske, viktade HaV de biologiska riskerna mot de samhällsekonomiska konsekvenser som ett totalt fiskestopp skulle medföra. HaV beslutade att ett begränsat fiske kunde tillåtas under 2021. Fisket står för en relativt liten påverkan på siklöjan, sett till fiskens totala utbredningsområde, och det finns osäkerheter kring sälens faktiska påverkan.

Under hösten och vintern 2021 utvärderas den modell och det dataunderlag som används för att beskriva siklöjans beståndsutveckling. I utvärderingen medverkar SLU, HaV, internationell forskningskompetens samt representanter för siklöjefiske.

Den gemensamma fiskeripolitiken

I oktober 2021 beslutade EU:s ministerråd om kvoter för Östersjön. Kvoterna sattes i enlighet med målen för maximal hållbar avkastning, försiktighetsansatsen och fleråriga planer. Beslutet innebar minskade fiskemöjligheter för svensk del. För sill i centrala Östersjön och sill i västra Östersjön minskas fiskemöjligheterna med närmare hälften. Det riktade fisket på sill i västra Östersjön förbjuds, men undantag för småskaliga fartyg som använder passiva redskap. För sill/strömming i Bottniska viken ökades fiskemöjligheterna avsevärt under sommaren 2021 efter nytt råd från ICES samt utvärdering av modellunderlag och data. Fiskemöjligheterna för samma område och bestånd sänks något inför 2022. Fiskemöjligheterna av skarpsill och rödspätta ökas.

Vid ministerrådets möte i december 2021 fattades beslut om fiskekvoter i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Även här sattes kvoterna i enlighet med målen för maximal hållbar avkastning, försiktighetsansatsen och fleråriga planer.

ÅTERRAPPORTERING

Förhandlingar om Nordostatlanten, både med externa parter och inom EU, har kraftigt påverkats av Storbritanniens utträde ur EU och de konsekvenser det fått även för övriga kuststater, i synnerhet när det gäller möjligheter att fiska på brittiska vatten.

I det regionala samarbetet inom den gemensamma fiskeripolitiken, har HaV bidragit till att ta fram en delegerad förordning för lax i Östersjön. Vårt arbete har också resulterat i gemensamma rekommendationer kopplade till skydd av tumlare i Östersjön samt att ta fram selektiva plattfisktrålar i Östersjön som sorterar ut bifångster av torsk.

I det regionala samarbetet i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt har HaV bidragit till att ta fram gemensamma rekommendationer för landningsskyldighet och tekniska regler. HaV har också bidragit i andra frågor, som samordning av analys av olika riktade fisken i Nordsjöområdet.

HaV:s arbete har bidragit till att målen i den gemensamma fiskeripolitiken uppfylls. Framförallt till målen om att fisket ska vara miljömässigt hållbart på lång sikt, att fisket förvaltas så att det skapar nytta ekonomiskt, socialt och för sysselsättning, samt att fisket bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen.

Fritidsfiske

På uppdrag av HaV tar Statistiska Centralbyrån (SCB) fram officiell statistik över fritidsfisket. Undersökningen görs genom en enkät till personer i åldrarna 16 till 80 år som är folkbokförda i Sverige. Enligt undersökningen 2020 ägnar sig cirka 1,7 miljoner svenskar i åldrarna 16 till 80 år åt fritidsfiske, varav 1,2 miljoner män och en halv miljon kvinnor. Fritidsfisket har de senaste två åren ökat i popularitet och det syns både på antalet utövare och genom att fritidsfiskarna fiskar mer. Vanligast är fiske i sjöar och vattendrag med spinn- eller metspö. Fritidsfisket stod tillsammans för cirka 16,8 miljoner fiskedagar, vilket är en signifikant ökning jämfört med föregående år (12,5 miljoner fiskedagar). Corona-pandemin är en av förklaringarna till det ökade intresset för fiske på fritiden.

Den fångst som behålls uppskattas till 7 400 ton från sjöar och vattendrag, framförallt kräfta och abborre. Den art som återutsätts i störst mängd är gädda, där över 80 procent släpps tillbaka. Behållen fångst från havet uppskattas till cirka 4 900 ton, främst makrill, sill/strömming och torsk. Även i havet är det gädda som är den art som i störst utsträckning släpps tillbaka.

Fritidsfiskets sammanlagda utgifter, inklusive investeringar som till exempel inköp av båt, var enligt undersökningen omkring 14 miljarder kronor under 2020. Exklusive investeringar uppgår summan till cirka 4,6 miljarder kronor.

Utöver enkäten genomfördes även det årliga SLU Aqua-projektet Kunskapsuppbyggnad Fritidsfiske. Projektet utgår ifrån tidigare framtagen nationell plan för kunskapsförsörjning om fritidsfiskets uttag och påverkan där målet är att öka kunskapen om fritidsfiskets omfattning och betydelse. Projektet beviljades även 2021 finansiering från Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF), vilket har gjort det möjligt att samla in ytterligare information om hur fritidsfisket påverkar fiskbestånden.

Fiskets ekonomi

Ekonomiska data för yrkesfisket i havet styrs av rådsförordningen (EU 2017/1004) och samlas in enligt Sveriges nationella datainsamlingsprogram. HaV ansvarar för officiell statistik och EU-reglerad statistik inom yrkesfisket och fritidsfisket. HaV uppfyller EU:s krav med goda resultat. Ekonomiska data samlas in året efter verksamhetsåret, eftersom företagens bokslut inte är tillgängliga förrän ett halvår efter verksamhetsårets slut.

Intäkterna i det svenska fisket styrs huvudsakligen av fiskekvoter, priset på den landade fångsten och valutan. Priset på den svenska landade fångsten sätts framför

allt utifrån priset på världsmarknaden när det gäller pelagiska arter (arter i den fria vattenmassan).

Arter som fiskas på mer lokala kustnära bestånd har inte lika stort beroende till prisnivån på världsmarknaden, med undantag för siklöjan i Bottenviken. Utöver världsmarknadspriset påverkas fiskpriserna av inhemska marknadskrafter och då exempelvis konsumenternas beteende baserat på uppfattningar om bestånds- och miljösituationer. Dessa effekter är mer påtagliga för de arter som fiskas av de lokala yrkesfiskarna, det vill säga det småskaliga fisket.

Det totala infiskade värdet uppgick år 2020 till cirka 1,2 miljarder kronor, vilket innebär en minskning på cirka tre procent jämfört med föregående år. De ekonomiskt viktigaste arterna för svenskt fiske, baserat på landningsvärde, är i nämnd ordning sill, kräfta, räka, skarpsill, makrill och tobis.

Tabell 6 visar en ekonomisk översikt över Sveriges yrkesfiske till havs uppdelat på redskaps- och fartygsegment för år 2019, vilket är det senaste året med fullständig ekonomisk statistik. År 2019 var förädlingsvärdet ca 589 miljoner kronor. Det är vad yrkesfisket bidrar med till Sveriges bruttonationalprodukt, BNP.

De som främst använder aktiva redskap står för den största delen av förädlingsvärdet och det största längdsegmentet står för ca 55 procent av förädlingsvärdet. Ett effektivitetmått (förädlingsvärde per heltidsekvivalent) som presenteras i tabell sex visar att de som använder aktiva redskap är något effektivare än de med passiva redskap. En tumregel är att värdet bör ligga runt 350 000-400 000 eller över för att anses som ekonomiskt effektivt. En stor del av det passiva fisket i Sverige drivs av egenföretagare på deltid.

Tabell 6 - Förädlingsvärdets utveckling för fartyg i olika segment

Förädlingsvärde miljoner kronor, mnkr			
Fartygssegment	2019	2018	2017
Passiva <10m	38	41	35
Passiva 10-12m	29	27	26
Passiva >12m	8	1	1
Aktiva <12m	34	31	34
Aktiva 12-18m	71	86	83
Aktiva 18-24 m	82	72	77
Aktiva >24m	328	324	350
Totalt	590	581	606
Förädlingsvärde per heltidsekvivalent tusen kronor, tkr			
Fartygssegment	2019	2018*	2017
Passiva <10m	151	180	186
Passiva 10-12m	315	411	438
Passiva >12m	317	319	348
Aktiva <12m	508	731	706
Aktiva 12-18m	573	910	772
Aktiva 18-24 m	503	754	678
Aktiva >24m	948	1354	1503
Genomsnitt	512	732	765

* Siffrorna kan skilja sig mot tidigare års siffror på grund av utvecklad insamling av data. Jämförelse över tid bör därför göras med försiktighet. Redskapssegmentet bygger på vilket redskap som i huvudsak har använts. Det gör att segmenten ändras i storlek över tid vilket leder till stora variationer i resultat mellan åren.

Tillstånd och licenser

HaV förvaltar tillträdet till fisket genom handläggning och beslut om

- › fiskelicenser
- › personliga fiskelicenser
- › fisketillstånd (se tabell 7 och 8)

För att få lov att fiska efter en viss art, i ett visst område eller med vissa typer av redskap krävs i många fall fisketillstånd, utöver fiskelicens. I nedanstående tabell redovisas fisketillstånd och utveckling under perioden 2019-2021.

Tabell 7 - Antal fisketillstånd av olika typer 2019-2021

Fisketillstånd	2021	2020	2019
Fiske efter nordhavsräka	62	62	62
Fiske efter havskräfta med bur	103	100	94
Fiske med trål i Gullmarsfjorden	4	4	4
Fiske efter ål	207	218	236
Fiske efter siklöja med partrål i kustvattenområdet	35	35	35
Fiske inom trålfiskeområden i Östersjön	6	4	5
Fiske efter snäckor med bur	3	3	1
Fiske med torskfångande redskap i västra Östersjön	83	85	91
Fiske med torskfångande redskap i östra Östersjön	105	109	123
Pelagiska tillstånd	29	30	28
Fiske efter konsumfisk inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	9	9	9
Trålfiske efter nordhavsräka inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	19	19	19
Fiske med torskfångande redskap i Västerhavet	131	130	131
Trålfiske efter nordhavsräka innanför trålgränsen norr om latituden 58 31,50 N	60	60	58
Demersala fiskemöjligheter	326	304	327

De senaste två åren har antalet fisketillstånd för havskräfta med bur ökat. Flera nyetableringar har beviljats på grund av den goda tillgången på havskräfta. Inför år 2021 beviljades fem nyetableringar.

Det finns ingen möjlighet att överlåta ålfisketillstånd och antalet tillstånd har minskat över tid. De senaste två åren har antalet tillstånd minskat med 19 stycken och antalet förväntas fortsätta minska de kommande åren i takt med ett minskande ålfiske och att flera ålfiskare upphör med sin verksamhet.

Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning

De demersala och pelagiska kustkvoterna som fördelas till det småskaliga kustnära fisket justerades inför år 2021. På grund av en hög infiskning år 2020 höjdes några av kustkvoterna. Målet är att kustkvoterna inte ska vara begränsande, därför prioriteras tilldelningen till kustkvoterna när fiskemöjligheterna för året fördelas.

Inom det pelagiska fisket avsattes även en särskild regional tilldelning av fiskemöjligheter för de fartyg som endast bedriver fiske i Östersjön och landar i östersjöhamnar. Detta har bidragit till fortsatt verksamhet för många av dessa fartyg.

Anpassning av fiskeflottans kapacitet

Antalet fartyg och fiskelicenser i den svenska fiskeflottan har minskat under år 2021. Maskinstyrkan mätt i kilowatt (kW) har också minskat. Fartygskapaciteten, mätt i bruttodräktighet (bt), har dock ökat.

Minskningen av antalet fartyg och kilowatt beror till viss del på att antalet fartyg i Östersjön minskat, bland annat på grund av torskfiskestoppet som funnits sedan år

ÅTERRAPPORTERING

2020. Ökningen i bruttoton beror till stor del på nya fartyg som förts in i fiskeflottan under året.

För att motverka en ökning av kapaciteten inom fiskeflottan används regler för ut- och införsel. Kapacitetstaken för Sverige, som framgår av bilaga II i EU:s grundförordning, är 43 386 bt och 210 829 kW. Sveriges samlade fartygskapacitet ligger under den svenska delen av EU:s kapacitetstak.

Vid yrkesmässigt fiske i de fem stora sjöarna (Vänern, Vättern, Hjälmarén, Mälaren och Storsjön) krävs personlig fiskelicens. Antalet personliga fiskelicenser har ökat från 153 till 160 under 2021.

Tabell 8 - Utvecklingen i den svenska fiskeflottan

Per den 31 december	2021	2020	2019
Antal fartyg och fiskelicenser	1 029	1 057	1 080
Kilowatt (kW)	139 452	147 456	132 860
Bruttoton (bt)	26 725	27 956	22 664
Antal personliga fiskelicenser	158	153	156

REGERINGSUPPDRAG

Skonsamma fiskemetoder

Under år 2021 har HaV redovisat ett regeringsuppdrag om vilka kriterier myndigheten tillämpar vid fördelning av demersala fiskemöjligheter för att skapa incitament till fiskefartyg som använder selektiva fiskeredskap eller miljövänligare fiskemetoder. Redovisningen beskriver hur fiske med selektiva och skonsamma fiskeredskap har premierats vid fördelning av fiskemöjligheter. I redovisningen beskrivs även andra sätt för att öka användandet av skonsamma fiskeredskap.

REGERINGSUPPDRAG

Gemensam strategi för fiskets framtid

Hösten 2019 initierade HaV och Jordbruksverket projektet Framtidens fiske och vattenbruk. Syftet var att ta fram en gemensam strategi och tre sektorspecifika handlingsplaner för hållbart fiske och vattenbruk. I januari 2020 blev projektet ett gemensamt regeringsuppdrag som tydliggjorde den politiska ambitionen med arbetet.

Strategin färdigställdes i slutet av 2020, samtidigt som arbetet med handlingsplanerna inleddes. Handlingsplanerna togs fram under första halvan av 2021 i nära samarbete med ett stort antal intressenter inom fiske och vattenbruk. Åtgärderna i handlingsplanerna speglar inte bara myndigheternas mandat och prioriteringar, utan även intressenternas behov och målsättningar.

Regeringsuppdraget slutredovisades den 31 maj 2021. Strategin och de tre handlingsplanerna utgör sedan dess referensunderlag för myndigheternas prioritering av åtgärder inom yrkesfiskets, fritidsfiskets och vattenbrukets områden. Hösten 2021 påbörjade HaV och Jordbruksverket arbetet med att sätta upp en gemensam struktur för samordning och uppföljning av handlingsplanerna. Myndigheternas och övriga intressenternas verksamhet på fiskets och vattenbrukets områden kommer i fortsättningen att ge uttryck för de målsättningar och prioriteringar som finns i strategin och handlingsplanerna.

Genomförande av nationell och internationell havsplanering

Havsplanering är till för att havet ska användas hållbart och effektivt. I enlighet med havsplaneringsförordningen har HaV tagit fram förslag till havsplaner för Sverige. De lämnades över till regeringen i december 2019.

Under 2021 har HaV haft kontakter med regeringskansliet i samband med beredningen inför beslut. HaV har också löpande samverkan med de länsstyrelser som samordnar havsplaneringen. Kustlänsstyrelserna tar fram kompletterande underlag om höga naturvärden och ett samlat planeringsunderlag för kulturmiljöer.

HaV främjar god kustzonsplanering genom att vi yttrar oss över flera förslag till översiktsplaner som berör kust och hav, via länsstyrelserna. Vi har också bidragit till länsstyrelsernas underlag till kommunernas planeringsstrategier. HaV har fortsatt dialogen med Boverket om stöd och vägledning kring kommunal planering inom ramen för uppdateringen av åtgärdsprogrammet för havsmiljön. Vi har även samverkat kring den digitala samhällsbyggnadsprocessen och beröringspunkter mellan nationell havsplanering och planering under plan- och bygglagen.

Uppföljning av havsplaner och utvärdering av planeringsprocessen

Under 2021 fortsatte arbetet med att ta fram ett ramverk för uppföljning av havsplaner. Det ska beskriva processen för kommande uppföljningsarbete. HaV behöver kunna följa upp utvecklingen inom de områden som berörs av havsplaner och hur planerna tillämpas. HaV vill också följa upp deras sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser inklusive betydande miljöpåverkan.

Uppföljningen är ett viktigt underlag för att nya planer ska kunna utformas så ändamålsenligt som möjligt. Ramverket för uppföljning kommer att beslutas när regeringen har beslutat om havsplanerna. Parallellt har en extern utvärdering gjorts av havsplaneringsprocessens första planeringscykel inklusive konsekvensbedömning. Utvärderingen baseras bland annat på erfarenheter från ett stort antal intressenter och innehåller ett stort antal rekommendationer till HaV för det fortsatta havsplaneringsarbetet.

Gränsöverskridande havsplanering

Under 2021 har HaV fortsatt sitt aktiva partnerskap i det Interreg-finansierade havsplaneringsprojektet NorthSEE. Projektet syftar till att uppnå större samsyn mellan Nordsjöländer i frågor som berör sjöfart, energi och miljö. HaV:s och tyska Bundesamt für Schifffahrt und Hydrographie har lett utvecklingen av en samarbetsgrupp för havsplanering i Nordsjön (North Sea Region Maritime Spatial Planning Collaboration Group). Under 2021 har havsplaneringsansvariga myndigheter i sex länder, däribland Sverige genom HaV, gett sitt formella stöd till en arbetsbeskrivning för gruppen. Samarbetsgruppen kommer att finnas kvar när projektet är avslutat. Under 2021 har HaV också samordnat arbetet med färdigställande av projektets rapport om marint skydd i Nordsjön.

I det Interreg-finansierade havsplaneringsprojektet Capacity4MSP är HaV ansvarig för havsplaneringssamarbete mellan flera länder. Under 2021 har två planeringsforum genomförts och ett förslag till arbetsbeskrivning och organisering av ett bestående och projektberoende planeringsforum har tagits fram.

Havsplaneringsprojektet eMSP North and Baltic Seas Region finansieras genom Europeiska havs- och fiskefonden. I projektet ansvarar HaV tillsammans med Helcom för aktiviteter om ekosystembaserad havsplanering. Projektet stödjer bland annat genomförande av EU:s gröna giv.

Helcom-VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering

Inom arbetsgruppen för havsplanering i det gemensamma arbetet mellan Helcom och VASAB (Vision and strategies around the Baltic Sea) har Sverige genom HaV varit drivande i arbetet att utveckla den nya färdplan för havsplanering i Östersjön 2021-2030. Planen antogs tillsammans med Helcoms handlingsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP) vid ett ministermöte den 20 oktober 2021. Vi har även drivit igenom en integration av havsplanering i Helcom. Samarbetet i arbetsgruppen är viktigt för att få bättre och mer samordnade havsplaner runt Östersjön utifrån gemensamma utgångspunkter i gränsöverskridande frågor.

Esbo-samråd och internationell dialog om havsplaner

Genom HaV har Sverige 2021, inom ramen för Esbo-konventionen, lämnat yttranden på miljökonsekvensbeskrivningar och havsplaner från Tyskland och Danmark. Huvudfokus vid Esbosamråd är att lämna synpunkter på eventuella gränsöverskridande miljöeffekter. Vi lämnar också synpunkter på innehållet i havsplanerna utifrån hur de berör svenska intressen. Det kan handla om hur sjöfartsstråk över gränser hänger samman eller hur svenskt fiske påverkas av grannlandets havsplan.

Strategi för regionalt tillväxtarbete 2014-2020

 REGERINGSUPPDRAG

 ÅTERRAPPORTERING

HaV har en viktig roll i arbetet med en hållbar regional utveckling i hela landet, utifrån förordningen om regionalt tillväxtarbete och den nationella strategin för hållbar regional utveckling. En slutlig redovisning av insatser, utifrån nationella prioriteringar och HaV:s interna strategi, lämnades under våren 2021.

HaV:s insatser för en hållbar regional utveckling är kopplade till vatten- och naturresurser och insatser för att främja ett hållbart nyttjande, förenligt med miljömål och Agenda 2030. Arbetet och insatser omfattar både stad och landsbygd och kopplar därför även till uppdraget om en sammanhållen landsbygdspolitik. HaV deltar i aktuella myndighetsnätverk, och i Tillväxtverkets Landsbygdslabb. Landsbygdslabbet syftar till att underlätta myndigheters arbete att genomföra och synliggöra insatser med fokus landsbygdsperspektiv.

Projektet Utveckling av en plattform för hållbar blå ekonomi, innovation och näringslivsutveckling, har finansierats av HaV och är ett av åtagandena under årtiondet för havsforskning. Projektet har bland annat resulterat i bildandet av Kristineberg Center samt flera forsknings- och innovationsprojekt, både på europeisk och svensk nivå. 2021 togs initiativ till att permanenta projektet genom en nationell plattform som ska stärka svensk marin innovationskraft och en hållbar blå ekonomi.

EU:s strategi och handlingsplan för Östersjöregionen

 REGERINGSUPPDRAG

HaV:s verksamhet har kopplingar till i stort sett samtliga delmål i EU:s strategi för Östersjöregionen. Under året redovisades HaV:s medverkan i genomförandet av strategin, för åren 2016 -2020. Fokus i redovisningen var havsförvaltning, HaV:s roll i arbetsgrupper inom Helcom, uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP), arbete inom ramen för strategins policyområde PA Nutri, samt inom fiskförvaltning och samarbete inom BALTFISH. Därtill redovisades även samarbeten inom Helcom/VASAB och Fysisk planering, samarbetsprojekt inom havsplanering, Capacity4MSP och Östersjöprojektet Pan Baltic Scope.

Dessa samarbeten har i stora drag fortsatt under 2021. De förändringar som antogs under 2021 har arbetats in i strategins handlingsplan. Den nya handlingsplanen och dess styrning innebär bland annat viss förändring av roller och ansvarsfördelning inom strategins policyområden (PA) vilket påverkar HaV:s arbete inom ramen för PA Nutri, PA Hazards och PA Planning.

Arktis och Antarktis

Konventionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis

Jakob Granit, generaldirektör för Havs- och vattenmyndigheten, är ordförande i Kommissionen för bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis (CCAMLR) under 2020-2022. Den 23 februari 2021 arrangerades ett digitalt symposium om Antarktis ekosystem i ett förändrat klimat. 200 personer deltog och syftet var att lansera det svenska ordförandeskapet, belysa svensk Antarktisforskning samt öka förståelsen för hur forskning och förvaltning av Antarktis hänger ihop.

Under år 2021 har ordförandeskapet framförallt organiserat CCAMLR:s 40:e kommissionsmöte. På mötet diskuterades bland annat klimatförändringarnas effekter på bevarandet av Antarktis marina levande resurser och tre förslag på nya marina områdesskydd. Årsmötet beslutade att genomföra ett möte om havsplanering och marina skyddsområden för att utveckla en fördjupad samverkan.

Sverige, i samarbete med EU och andra medlemsstater, har arbetat inom kommissionen med att lyfta fram förslagen till marina skyddade områden i östra Antarktis och Weddellhavet och en uppdaterad klimatresolution för CCAMLR.

Arktiska rådet

Under 2021-2023 har Sverige, genom HaV, ordförandeskapet i Arktiska rådets arbetsgrupp PAME (Protection of the Arctic Marine Environment) som arbetar för att skydda den marina miljön i Arktis. Uppgiften genomförs i samarbete med Regeringskansliet, Naturvårdsverket, Kustbevakningen, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Transportstyrelsen.

Ordförandeskapet innebär bland annat att leda två årliga möten med ca 150 deltagare. Ordförande deltar också aktivt i de fem olika expertgrupperna om sjöfart, marint skräp, marint områdesskydd, ekosystembaserad förvaltning och urfolkens förhållande till olje- och gasutvinning. Ordföranden presenterar också PAME:s arbete på fyra möten per år med ambassadörerna och urfolken för de arktiska länderna.

Under mötescykeln 2019-2021 har HaV arbetat aktivt inom områdena marint områdesskydd, ekosystembaserad förvaltning, marint skräp samt sjöfart, och på så sätt bidragit till ett samlat och stödande arbete kring vattenmiljöer i polarområdena. Svenska forskare från Göteborgs universitet har utvecklat en biologisk havsmodell för att underlätta etablering av marint områdesskydd i Arktis. I arbetet mot marint skräp i Arktis har HaV bidragit till en handlingsplan som innehåller åtgärder för att minska skräp i de arktiska kust- och havsmiljöerna.

Viltskadeersättning

HaV disponerar delar av anslag 1:7 Ersättningar för viltskador med mera, inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Utbetalat bidrag 2021

Under året har HaV fördelat tolv miljoner kronor till länsstyrelserna för att användas inom länet för ersättning till den som drabbats av skada av vilt enligt paragraferna 11 och 11d i viltskadeförordningen. Tre miljoner kronor har fördelats till länsstyrelserna för att användas till ersättning för hantering av gråsälar som skjutits enligt Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt och licensjakt.

Slutrapportering av bidragen ska lämnas till HaV senast den 15 februari 2022. Uppföljning och utvärdering av dessa ersättningar kommer därför att genomföras i början av 2022.

Uppföljning av utbetalat bidrag 2020

Totalt fördelades 15 miljoner kronor till länen för skada av vilt och nästan hela beloppet förbrukades. Tre län hade tillsammans 1 689 kronor kvar. Maxbeloppet, enligt förordning 2008:437 om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn och sektorn för fiskeri och vattenbruk, på högst 30 000 euro under tre år, gör att vissa fiskare inte får någon ersättning alls. Länen upplever svårigheter med att beräkna värdet av skadad fisk i vissa redskap och några län har därför valt att endast lämna ersättning till de fiskare som använder fasta redskap. Ersättning för skadad fångst prioriteras högre i vissa län som inte alls lämnar ersättning för skadade redskap.

Mål 4 – Ökad kunskap genom effektiv miljöövervakning, uppföljning och välförvaltd information

Målbeskrivning

Myndighetens arbete med en adaptiv förvaltning blir trovärdigt och effektivt genom tillgång till kvalitetssäkrad kunskap. Den samlade akvatiska övervakningen och dess miljöinformation uppfyller relevanta krav, är tillgänglig och gör skillnad för miljön och samhället. Vår information är välbeskriven och lätt att hitta, förstå och använda för att kunna nyttjas av så många som möjligt. Nya sätt att kombinera, analysera och visualisera miljöinformation från olika källor stödjer utvecklade arbetssätt. Gemensamt lärande främjas genom internationella samarbeten.

Förvaltningen ska bygga på vetenskaplig grund

Förvaltningen av våra hav, sjöar, vattendrag och fiskeresurser ska baseras på robust vetenskaplig grund. HaV arbetar kontinuerligt med att kvalitetssäkra formerna för hur vi tar fram ny kunskap. Under året har vi ytterligare stärkt kopplingen mellan den kunskap som tas fram och HaV:s uppdrag från regeringen.

Stöd till kunskap för ekosystembaserad förvaltning

HaV ska, enligt instruktionen, vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. I samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ska myndigheten till exempel ansvara för miljöövervakning. Det innebär bland annat att förbättra möjligheterna att genomföra övervakningen i grundvatten, sjöar, vattendrag och hav. Detta sker i samråd med främst Naturvårdsverket (NV).

Övervakningsmanualer är ett viktigt instrument för att få samtliga aktörer inom miljöövervakningen att ta fram nationellt jämförbara data, vilket i sin tur ger förutsättningar för bättre beslut om åtgärder. I ett digitaliseringsprojekt har vi under året tagit fram en prototyp för ett processtöd för hur arbetet med att ta fram och revidera övervakningsmanualer kan utvecklas. Projektet har lett till konkret nytta genom förenklad och effektivare hantering av övervakningsmanualerna.

Naturvårdsverket och HaV har arbetat gemensamt med revideringar och kompletteringar av ett nytt kvalitetsledningssystem för miljöövervakningen. Det nya kvalitetsledningssystemet tydliggör behovet av att integrera och prioritera kvalitetsarbete inom miljöövervakningen och gemensamma processer för ständiga förbättringar.

Vi arbetar tillsammans med andra aktörer för att bättre tillgodose HaV:s behov av kunskap från forskning och utveckling. Vårt behov av forskning- och utveckling kopplas till målen i HaV:s verksamhetsstrategi 2021–2023. Under året har vi formaliserat en intern referensgrupp för att kvalitetssäkra arbetet. 2021 års behovsinventering har gjorts tillgänglig externt för att kunna nyttjas av framförallt forskarsamhället och forskningsfinansiärer. Underlaget används bland annat i arbetet med Miljöforskningsanslaget och i Formas arbete med den strategiska agendan för det nya nationella forskningsprogrammet om hav och vatten.

Under 2021 har vi medverkat till utlysningar inom områdena digitalisering för en hållbar förvaltning, avloppsvatten och multifunktionella landskap inom ramen för miljöforskningsanslaget. Vi räknar med att utlysningarna leder till projekt som kommer vara till direkt nytta inom myndighetens arbete med ekosystembaserad förvaltning. Projekt har avslutats och rapporterats inom områdena ekologisk kompensation och miljölagstiftning som styrmedel. Resultaten kan vara användbara i myndighetens arbete med miljöprövningar och har bland annat belyst hur miljömålen kan användas i miljöbedömning och tillståndsprövning.

Under året avslutades arbetet med Baltic and North Sea coordination and support action (Banos CSA). Syftet med samverkan var att skapa förutsättningar för ett forsknings- och innovationsprogram om miljöförbättringar och innovation i Östersjön och Västerhavet, med ekosystembaserad förvaltning i centrum. HaV har under året deltagit i styr- och arbetsgrupper där vi bidragit till arbetspaketet om kommunikation, spridning och intressenters engagemang, metoder för genomförande samt styrning och förvaltning. HaV har även lett arbetspaketet om effekter för miljö och samhällsekonomi i framtida program. HaV har också bidragit till att ta fram Banos CSA:s forsknings- och innovationsagenda med fokus på ekosystembaserad förvaltning. Leveranserna förväntas användas i det kommande EU-partnerskapet om blå ekonomi (Partnership for sustainable blue economy).

Kommunikation och kunskapsutbyte till stöd för ekosystembaserad förvaltning

Konferenser och arbetsgrupper är viktiga forum för kunskapsutbyte, samordning och utveckling av ekosystembaserad förvaltning. HaV arrangerar, eller deltar i, flera sådana forum. Några exempel från 2021:

- › Miljöövervakningsdagarna: bidrar till samordning av miljöövervakningen inom Sverige och samlar ansvariga kravställare och utförare från myndigheter, länsstyrelser, forskning och konsultföretag.
- › Helcom stakeholder conference 2021 med tema praktisk implementering av ekosystembaserad förvaltning: konferensens slutsatser lämnades till de organ inom Helcom som arbetar med uppdatering av Baltic Sea Action Plan, Helcoms forskningsagenda och Helcom Roadmap for Helcom activities on Ecosystem Approach.
- › Diskussioner inom Nordiska ministerrådets arbetsgrupp Kust och hav resulterade i att Naturvårdsverket och HaV arrangerade en workshop med syfte att öka kunskapsutbytet om DNA-teknik i miljöövervakning mellan länder och förvaltningsområden.

Miljöövervakning och datainsamling

Den akvatiska miljöövervakningen och datainsamlingen bidrar till uppföljning av flera miljö kvalitetsmål, särskilt:

- › Levande sjöar och vattendrag
- › Hav i balans samt levande kust och skärgård
- › Ingen övergödning
- › Ett rikt växt- och djurliv
- › Giffri miljö
- › Bara naturlig försurning

Miljöövervakningen och datainsamlingen ger underlag för att bedöma tillstånd inom fiskförvaltning, för statusklassning av miljön enligt EU-direktiven och de regionala havskonventionerna samt till uppföljning av flera delmål under Agenda 2030. Dessutom används data till att bedöma påverkanstryck, göra riskanalyser samt som underlag till förslag på åtgärder och uppföljning av åtgärder för att förbättra den akvatiska miljön.

Årlig uppföljning av tre miljö kvalitetsmål

I mars 2021 redovisades vi den årliga uppföljningen av de tre miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ingen övergödning, samt uppdaterade de 15 tillhörande indikatorerna på webbplatsen Sveriges miljömål. Under hösten inleddes arbetet med den årliga uppföljningen av miljömålen 2022. Uppföljningen beskriver vilka åtgärder som gjorts det senaste året för att nå målen, och bidrar med underlag till regeringskansliets arbete med budgetpropositionen, utgiftsområde 20.

Uppföljningen från 2021 visar att mycket görs för att förbättra miljötillståndet, men att ytterligare åtgärder krävs för att målen ska kunna nås. För Ingen övergödning är arbetet med lokal åtgärdssamordning inom LEVA och åtgärdsfinansiering från havs- och vattenmiljöanslaget viktiga satsningar från året. För Levande sjöar och vattendrag lyfts den nationella planen för omprövning av vattenkraften som en stark drivkraft i åtgärdsarbetet. Utbyggnad och exploatering i strandzonen påverkar målet negativt. För Hav i balans samt levande kust och skärgård är bildandet av nya marina reservat särskilt positivt. Marint skräp och invasiva arter är ökande hot mot att nå målet.

Uppföljning av Agenda 2030

HaV följer upp hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 genom att rapportera data till FN på indikatorer under hållbarhetsmål 6: Rent vatten och sanitet, samt hållbarhetsmål 14: Hav och marina resurser. Under 2021 har vi lämnat uppgifter om rening av avloppsvatten till World Health Organization (WHO), samt i samverkan med Norge och Finland skickat förtydliganden till UN Economic Commission for Europe (UNECE) angående den rapportering av gränsöverskridande vattensamarbete som gjordes 2020.

Effektivare processer för att samla in rätt data

För att effektivisera miljöövervakningen har HaV tagit fram en strategi för akvatisk övervakning. Under strategin samlas ett antal aktiviteter och projekt som säkerställer att rätt data av rätt kvalitet samlas in och görs tillgänglig för användarna. Strategin har lett till att vi i högre grad samlar in de data som är viktigast för förvaltningen av den akvatiska miljön. Vi har även identifierat områden där övervakning och datainsamling behöver utvecklas för att vi fullt ut ska leva upp till kraven i direktiv, förordningar, konventioner och annat som styr verksamheten.

Den löpande miljöövervakning och datainsamling som HaV beställt för 2021 har utförts enligt plan, med mycket få förseningar på grund av pandemin. Under året har ett betydande arbete lagts ner på att strömlinjeforma beställningsprocessen, och att starta ny löpande övervakning där brister identifierats. En effekt är att beställningarna av övervakning beslutas tidigare än föregående år, vilket gynnar både HaV och utförarna.

Bättre kunskap om fiskbestånd

HaV har ansvar för datainsamling i enlighet med EU:s datainsamlingsförordning samt att samla in grundläggande information om de nationellt förvaldade fiskbestånden. HaV har också ansvar för att övervaka fisk kopplat till miljöförvaltning enligt EU:s havsmiljö- och vattendirektiv. Data samlas in genom både fiskerioberoende provtagning (provfisken med mera) samt fiskeriberoende provtagning (provtagning ombord, journalföring med mera). Data som samlades in 2021 utgör viktiga underlag till fisk- och miljöförvaltningen under 2022.

Analys av insamlad data används som underlag för rådgivning för både kvoterade och icke-kvoterade arter. Under 2021 har HaV gjort extra satsningar inför 2022 års förvaltningsarbete när det gäller till exempel strömming (Östersjön) och torsk (Ålands hav). Fler kustprovfisken har införts för bättre rådgivning till förvaltningen av fisk och miljö. Olika processer för datainsamling och utveckling av metoder har samordnats för att på lång sikt säkerställa både förvaltningens behov och ett effektivt nyttjande av tillgängliga medel.

Vi utvecklar övervakning för att bättre uppfylla kraven i EU-direktiven

I samarbete med vattenmyndigheterna, Sveriges geologiska undersökning, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har HaV genomfört handlingsplanen Full koll på våra vatten 1.0. Det konkreta övervakningsbehovet har beskrivits utifrån vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och brister har analyserats. Version 2.0 av handlingsplanen, som har tagits fram under året, handlar om att ta fram och implementera övervakningsprogram. Insatsen är nödvändig för att Sverige bättre ska leva upp till kraven i vattenförvaltningsförordningen.

Kvaliteten på badvatten väcker varje sommar stort intresse hos allmänhet och media. Resultat från kommunernas övervakning vid EU-bad och andra badplatser förvaltas av myndigheten genom datavärdskapet för badvattenkvalitet.

Webbplatsen Badplatsen ger allmänheten tillgång till information om badplatser och badvattenkvalitet, samt samlar underlag till Sveriges rapportering enligt badvattendirektivet. Webbplatsen hade 1,2 miljoner besök år 2021,

REGERINGSUPPDRAG

och flera apputvecklare drar nytta av Badplatsens öppna data, vilket breddar användandet ytterligare. Under året har nya sidor utvecklats för kommunernas rapportering för att underlätta användandet, och förbättra Sveriges efterlevnad av badvattendirektivet

Satellitbaserad övervakning av tillståndet i grunda marina områden har under året gått från testfas till utvecklingsfas. Målet är en övervakning som levererar miljödata enligt art- och habitatdirektivets krav (biogeografisk övervakning) och som tillgodoser behoven när det gäller att återställa biologisk mångfald i grunda havsområden. Metoden har utvecklats för att samtidigt kunna användas för regionalt miljöarbete, havsplanering och förvaltning enligt vatten- och havsmiljödirektiven. Utvecklingsfasen ska pågå till slutet av 2022, när beslut ska fattas om övervakningssystemet/metoden kan göras operativ.

Hur mänskliga aktiviteter påverkar vattenmiljön

Genom bland annat EU-direktiven ställs det krav på kunskap om hur mänskliga aktiviteter påverkar vattenmiljön och dess anknutna livsmiljöer och arter.

Vi fortsätter utveckla övervakningen av hälsotillstånd hos marina däggdjur, fisk, kräft- och blötdjur i samarbete med Naturvårdsverket. Naturhistoriska Riksmuseet och Statens Veterinärmedicinska anstalt har i uppdrag att förbättra övervakningen av hur sälar, tumlare, fiskar, kräft- och blötdjur påverkas av olika mänskliga verksamheter. Denna kunskap ger viktiga underlag för att bedöma status samt identifiera risker och lämpliga åtgärder.

I samarbete med Svenska Miljöemissionsdata (SMED) har HaV under året utvecklat beräkningen av källfördelade belastningar av näringsämnen till havet. Metodutvecklingen stödjer HaV:s kontinuerliga arbete med internationell rapportering i enlighet med kraven från regionala havsmiljökonventioner som Helcom. Förbättrad rapportering av Sveriges belastning på Östersjön och Västerhavet ger kvalitetssäkrade dataunderlag för uppföljning och redovisning av miljöpåverkan och miljötillstånd. Löpande redovisning av åtgärdsrelaterade belastningsminskningar bidrar till en målinriktad och effektiv åtgärdsplanering inom olika utsläppssektorer samt ger underlag för kommunikation av behov av ytterligare åtgärder och politiska beslut.

Dagens nationella övervakning av grundvatten fokuserar på opåverkade områden. HaV har gett Sveriges geologiska undersökning i uppdrag att under 2020-2022 utöka insamlingen av data från påverkade områden för att bättre möta vattenförvaltningens krav på övervakning. Under året har nya provtagningsplatser inventerats, prov har tagits och förberedelser har gjorts för att ta in data från aktörer utanför den nationella och regionala övervakningen.

För att kunna sätta in snabba åtgärder mot invasiva främmande arter behöver ett övervakningssystem finnas på plats. Allmänheten är en viktig informationskälla och en informationskampanj riktades 2021 till allmänheten med budskapet om att hjälpa till att rapportera in fynd av sådana arter. För att underlätta inrapportering från allmänheten finns webbtjänsten Rappen för rapportering av vattenlevande arter. Under 2021 uppdaterades såväl teknik, funktioner och innehåll, och Rappen integrerades med Artdatabankens (SLU) digitala tjänster Artportalen–Artfakta–Fyndkartor. Under året har betydligt fler rapporter än tidigare kommit in, vilket gett oss bättre underlag för att kunna följa utbredningen av flera arter. För de invasiva arterna blåskrabba och kinesisk ullhandskrabba har inrapporteringen ökat med 170 procent respektive 80 procent de senaste tre åren. Dessutom kan resultaten tillgängliggöras tidigare och blir bättre åskådliggjorda.

Inom den nationella övervakningen av kontinuerligt undervattensbuller som HaV beställer, görs ljudupptagningar på fasta positioner med hjälp av hydrofoner. Syftet är att få underlag för att bedöma miljötillstånd enligt havsmiljödirektivet samt havsmiljökonventionerna Oskar och Helcom. Genom EU Interreg-projektet Joint Monitoring Programme for Ambient Noise in the North Sea (JOMOPANS), som pågick 2018-2021, bidrog HaV till en samordnad utveckling av ett framtida

koordinerat regionalt övervakningsprogram i Nordsjön. Ljudupptagningarna gör det möjligt att genom djupare analyser följa förändringar av bullernivåerna i Östersjön och Kattegatt över lång tid.

REGERINGSUPPDRAG

Effektiv användning av våra anslag

Myndigheten har ett återkommande regeringsuppdrag att "... redovisa hur den del av anslaget 1:2 Miljöövervakning som står till HaV:s disposition ..." har använts under föregående år. "Rapporteringen ska även innehålla en redovisning av övervakning och datainsamling som finansieras med andra medel som HaV förfogar över". Uppdraget bidrar till myndighetens interna uppföljning av hur anslagen används, och särskilt hur vi kompletterar miljöövervakningsanslaget med andra medel. Kunskapen gör att vi använder anslagen på ett effektivare sätt för att göra största möjliga nytta för förvaltningen av den akvatiska miljön. Rapporten för 2020 redovisades till Regeringskansliet den 30 mars 2021.

Förenklade analyser av miljöinformation från olika källor

Det HaV-interna programmet Nästa generation vatteninformation startade 2020 för att samordna och styra olika satsningar som ska öka tillgången till data och vatteninformation inom svensk havs- och vattenförvaltning. En viktig utgångspunkt är den akvatiska övervakningen. Målet är att göra information synlig och tillgänglig men också att erbjuda möjligheter till smarta målgruppsanpassade tjänster för att kombinera, analysera och visualisera information från olika källor för att bland annat följa upp åtgärders effekt i miljön på ett enklare sätt.

Under första fasen av programmet 2021 har vi identifierat och beskrivit våra verksamhetsprocesser och förmågor för en framtida realisering av olika IT-tjänster, både vid kravställning och i styrning av leveranser. Processerna för att genomföra havsmiljö-, vatten- och badvattendirektiven har förtydligats och vi har kunnat säkerställa att de följer relevanta lagkrav. Vi har påbörjat en utredning om vår förmåga till databaserad analys och visualisering och vi har satt ramarna för hur miljöövervakningen ska gå till med hänsyn till verksamhet, organisation, information och applikation.

Satsningar inom fjärranalys/rymddata

Fjärranalysdata från satellit ger en unik heltäckande bild av stora områden som kan komplettera punktmätningar av tillståndet i miljön. HaV har under året deltagit i myndighetssamverkan kring EU:s miljöövervakningsprogram Copernicus och i en arbetsgrupp om ett nationellt rymddatalabb. HaV, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen har slutfört ett projekt tillsammans med Research Institutes of Sweden (RISE) och Rymdstyrelsen för att skapa ett allmänt sätt att få åtkomst till rymddatalabbet. Samarbetet har bidragit till ökad kunskap om behoven av infrastruktur för beräkning, lagring och spridning av fjärranalysdata och till samsyn kring öppna standarder för informationsutbyte.

Utvecklade tidstrender

Längre tidsserier med mätdata är centrala för att kunna följa upp miljömål, analysera klimateffekter samt följa långsiktiga effekter i enlighet med EU-direktiven. HaV utvecklar därför en transparent, enhetlig och digitaliserad process för att skapa tidstrender från miljöövervakningsdata. Detta kommer att leda till en ökad möjlighet att skapa kvalitetssäkrade tidstrender som möter havs- och vattenförvaltningens specifika behov utöver de tidstrender som i dag visas på sverigesvattenmiljö.se och som är anpassade för en bredare målgrupp.

Välförvaltnad miljöinformation

Välförvaltnad miljöinformation är en förutsättning för att skapa ett robust beslutsunderlag för rätt åtgärder så att politikens mål realiserar. HaV arbetar strukturerat för att informationsmängderna ska vara väl beskrivna och lätta att förstå samt tillgängliga så snabbt som möjligt. Informationen ska tillhandahållas avgiftsfritt med villkor som uppmuntrar till vidareutnyttjande och den ska ha en tydlig förvaltning. Myndigheten har därför under året etablerat en metadatakatalog och utvecklat rutiner och processer för metadatahantering.

Effekter av arbetet är ökad medvetenhet inom myndigheten om våra datamängder och hur dessa ska klassas, kvalitetssäkras och göras tillgängliga internt och externt.

Det arbete som genomförts under året är i linje med den myndighetsgemensamma strategin för miljödatahantering och den nationella datastrategin. Effekterna är bland annat att myndigheten uppfyller krav enligt EU:s direktiv Inspire (förordning (2010:1770) om geografisk miljöinformation) och Öppna data-direktivet (tidigare PSI)/lag (2010:566), lag (2010:1767 samt 2005:181).

Förbättrad hantering av geografisk information

HaV har under året fortsatt arbeta med internt och externt förvaltade miljö- och geodata enligt gällande regelverk. Geodatastödet har utvecklats under året automatisering av geopubliceringar och validering av geografiska underlag. Myndigheten har även genomfört internutbildningar för att öka myndighetens kompetens vid beställningar av geografisk information.

Sedan 2021 hanterar HaV kraven på miljöinformation fullt ut enligt Inspire-direktivet. Det innebär bland annat att mer data än tidigare är tillgängliga via den nationella geodataportalen och EU:s INSPIRE-geoportal. Bland de informationsmängder som gjorts tillgängliga finns geografiska underlag för fiskeriuppföljning, områden skyddade enligt fiskvattendirektivet och "platser för miljöövervakning".

Internationella samarbeten bidrar till gemensamt lärande

Under året har vi uppdaterat vår strategi för myndighetens internationella insatser. Strategin ska säkerställa att vi knyter samman och skapar synergier inom vårt internationella arbete för att stärka och ge nytta till den svenska havs- och vattenförvaltningen, i ett gemensamt lärande och kapacitetsutveckling med samarbetsländer. Vi stödjer en koordinerad förvaltning från källa till hav och samarbetar främst med miljöministerier och miljömyndigheter i länderna, men knyter även an till internationella och regionala organisationer och till forskning. Vi arbetar inom tre områden:

- › Utvecklingssamarbete finansierat genom Sida – SwAM Ocean
- › Bilateralt samarbete med strategiska länder
- › internationella konventioner

Utvecklingssamarbetet syftar till att minska fattigdomen genom hållbar havs- och vattenförvaltning. Det bilaterala samarbetet riktas till ett antal strategiska länder för att förbättra miljö- och klimatsamarbetet. Inom arbetet med konventioner och internationella processer stödjer HaV regeringen och stärker Sveriges deltagande inom myndighetens ansvarsområde. Användningen av flera olika finansieringsverktyg stärker det internationella samarbetet inom havs- och vattenförvaltning och våra statliga anslag används på ett kostnadseffektivt sätt. Internationellt partnerskap ger oss möjlighet att skapa mervärde samtidigt som vi stärker förståelsen för varandra i ett globalt sammanhang.

För att öka effekten av våra insatser deltar vi i gränsöverskridande samarbeten inom havsbassänger via marina regionala forum, samt inom stora marina ekosystem

INDIKATOR

Processer och rutiner för utveckling och förvaltning av metadatakatalogen och beställning av miljöinformation tillämpas

(LME, Large Marine Ecosystems). Under året har vi bland annat fördjupat kontakten med Nairobi konventionen, FN:s livsmedels och jordbruksorganisation (FAO) och UNESCOs mellanstatliga oceanografiska kommission (IOC). Vi har också etablerat samarbete med Afrikanska unionen och andra mellanstatliga organisationer.

Regionala insatser för hållbar havsplanering och blå ekonomi

I samarbete med Nairobi konventionen och representanter från tio Östafrikanska medlemsländer utvecklar vi ett regionalt miljöbedömningsverktyg, WIO Symphony. Arbetet har konkretiserats och tagit ordentlig fart under 2021. WIO Symphony ska beräkna och simulera kumulativ miljöpåverkan för att förbättra beslutsunderlaget för havsplanering och havsförvaltning i regionen, som omfattar närmare tio procent av världshaven. Insatsen innebär bland annat en viktig syntetisering och tillgängliggörande av datamängder från globala till lokala källor, och bidrar till regional sammanhållning inom marin data och dataförvaltning. Insamlade och bearbetade data förväntas också öka transparensen i beslut. WIO Symphony är ett exempel på hur vi växlar upp resurser och skapar synergier mellan vårt utvecklingssamarbete, det bilaterala samarbetet med tillväxtländer och regionala konventioner.

Under 2021 färdigställde ett ramverk för att inkludera jämställdhets- och fattigdomsperspektiv i havsplanering. För närvarande genomför vi tre fallstudier i Kenya, Tanzania och Madagaskar för att testa ramverket tillsammans med IOC-Unesco. Insatsen ska bidra till en mer jämlik och inkluderande utveckling och fylla den kunskapsbrist som finns i dessa frågor. Insatserna bidrar till att skapa förutsättningar för ökad transparens, deltagande och inflytande för rättighetsbärare och resurs-svaga aktörer. Ramverket för att stärka fattigdoms- och jämställdhetsperspektiven har arbetas in i IOC-Unesco och EU-kommissionen nya globala rådgivning för havsplanering, som lanserades under hösten.

För att öka kunskapen om och främja blå tillväxt på den lokala nivån har tre delstudier genomförts under året. Studierna undersöker vilken infrastruktur och institutionella faktorer som behöver finnas på plats för lokal blå tillväxt i utvecklingsländer, med fokus på Västra indiska oceanen. Resultat från delstudierna och myndighetens arbete med havsplanering har spridits vid regionala forum som Afrikanska Unionen och Interafrican Bureau for animal resources (AU-IBAR) samt Intergovernmental Authority on development (IGAD), ett mellanstatligt samarbete i nordöstra Afrika.

Insatser för ökad transparens inom fisket

HaV stödjer det internationella initiativet Fisheries Transparency Initiative (FiTI) sedan det startade 2016 och sitter i styrelsen sedan 2018. Vi bidrar till spridning av kunskap om betydelsen av transparens inom fiskesektorn samt förbättrade möjligheter för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i regionens kustzoner att få tillgång till information och data i fiskeri- och havsförvaltningsprocesser, som på sikt kan stärka deras inflytande. Under året har vi bidragit till att utveckla verktyget Taking stock tool, som används för tidig analys av hur väl ett land uppfyller FiTI:s transparenskrav. Syftet är ökad tillgång till data inom fiskerisektorn. Som första land i världen lämnade Seychellerna under våren in en fullständig granskningsrapport av transparensen i deras fiskeriförvaltning. Detta följdes av en rapport från Mauretanien. Komorerna genomför nu sin första granskning och Madagaskar har beslutat att ansluta sig till initiativet.

Insatser för hållbar förvaltning av marina skyddade områden

Samarbetet mellan Nairobi konventionen, HaV och Western Indian Ocean Marine Science Association (WIOMSA) bedrivs i form av expertstöd och utbildningsseminarier kring tillämpningen av Open Standards for Conservation och förvaltning av marina skyddsområden i regionen. Våren 2021 inleddes regionövergripande seminarier, och under hösten arbetsmöten med representanter från Madagaskar, Komorerna och Tanzania. Insatserna syftar till stärkt förvaltning av marina

skyddsområden, gränsöverskridande samarbete och ett hållbart användande av marina resurser.

Samarbeten med enskilda länder

Sedan 2019 stöttar vi den federala regeringen i Somalia när det gäller havsplanering. Under året har samarbetet fortsatt genom utbildningar och expertstöd och inkluderar nu även stöd för att utveckla ett juridiskt ramverk för havsplanering. Syftet är att uppnå sektorsöverskridande planering av havsmiljön för en hållbar användning av havets resurser och stärkt ekonomisk utveckling. Insatsen ger även möjlighet till dialog, kunskapsöverföring och samarbete mellan den federala regeringen och delstaterna, efter år av instabilitet. Vi har även påbörjat en fallstudie i avrinningsområdena Juba och Shabelle i Somalia utifrån källa till hav-ansatsen som syftar till att öka kunskapen om översvämningsåtgärders effekter på kustmiljöer, kustsamhällen och landets möjligheter att utveckla en hållbar blå ekonomi.

Vi har under hösten skrivit under ett femårigt tekniskt samarbetsavtal med Sydafrika om gemensamt lärande och kunskapsöverföring inom havsplanering, källa till hav-förvaltning och miljöövervakning med HaV:s systemmyndighet i Sydafrika. Tillsammans med SMHI planerar vi en serie arbetsmöten kring riskbaserad miljöövervakning och vi fortsätter samarbetet om källa till hav med en studie av kostnader att inte åtgärda plastproblematiken. Sydafrika är också intressant genom deras roll inom CCAMLR, konventionen om bevarande av marina levande resurser i Antarktis, där även Sverige medverkar.

I myndighetens samarbete med Brasilien ger vi stöd till den nationella havsplaneringsprocessen. Tillsammans med ansvariga havsplaneringsmyndigheter i Brasilien och Uruguay, samt universitet i länderna, har vi genomfört en serie digitala arbetsmöten för att öka kunskapen hos myndigheter och offentlig förvaltning. Ett ytterligare fokus i Brasilien är den biologiska mångfalden och skyddet av marina däggdjur. Insatserna kopplar till konventionen för biologisk mångfald (CBD) och till målet om 30 procent marint områdesskydd.

Ryssland är en viktig strategisk partner för myndighetens arbete med Östersjöfrågor. Insatserna baseras på ett bilateralt arbetsprogram för att stärka havsplanering, källa till hav-förvaltning och marint områdesskydd, samt för att stärka Rysslands deltagande i Helcoms konventionsarbete i regionen. Ryssland och Sverige genomförde gemensamma insatser kring havsplanering och källa till hav-förvaltning på Baltic Sea Days i mars. Under året har möten hållits i en bilateral arbetsgrupp för marin miljö och vattenförvaltning med stark förankring i det ryska miljöministeriet, Ministry of Natural Resources and Ecology of the Russian Federation. Vi har inlett planeringen för ett högnivåmöte om bland annat marint områdesskydd, vilket knyter an till HaV:s arbete inom Arktiska rådet.

Samarbetet med Kina sker i stort sett helt inom ramen för den kinesiska-europeiska vattenplattformen (CEWP) och vårt regeringsuppdrag kring den. Där bidrar vi till fördjupad policydialog och kunskapsutbyte mellan EU och Kina om hållbar vattenkraft och integrerad havs- och vattenförvaltning samt källa till hav-perspektivet. Vår ambition är att bidra till ömsesidiga erfarenheter för att stärka omställningsprocessen till en hållbar fossilfri samhällsutveckling. Genom Kinas medlemskap i CCAMLR har även det bilaterala samarbetet med Kina en koppling till CCAMLR och det svenska ordförandeskapet mellan 2021-2022. Samarbetet relaterar även till arbetet med marint områdesskydd och 30 procent-målet.

Stärkt svenskt utvecklingsamarbete för havsmiljön

HaV utvecklar och driver Havsplattformen mot fattigdom för att stärka den svenska resursbasen i utvecklingsamarbetet för havsmiljön, i samarbete med Sida. Genom plattformen får deltagare nya och tätare kontakter med experter inom myndigheter, akademi, näringsliv och andra organisationer och ingångar till varandras nätverk, vilket bidrar till ökad kapacitet kring insatser för hållbar användning av havet. Detta bör på sikt kunna stärka och effektivisera svenska insatser i utvecklingsamarbetet, så att marina resurser används mer hållbart och ger lokal, hållbar ekonomisk utveckling.

Foto: Eva S Andersson

Mål 5 – ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet

Målbeskrivning

Vi bedriver en effektiv fiskerikontroll i nära samarbete med Kustbevakningen. Fiskerikontrollen bidrar till ett hållbart nyttjande av ekosystemens tjänster. Samverkan har utvecklats med Polismyndigheten, Skatteverket, Livsmedelsverket och andra myndigheter både inom och utanför Sverige. Genom digitaliseringens möjligheter har vi utvecklat verktyg och processer för uppföljning, övervakning och kontroll, verktyg som erbjuder en god service till näringen. Regelefterlevnaden har ökat genom god vägledning och kännedom om reglerna för fiske och saluföring.

Fiskerikontroll - förvaltning och tillsyn

Kvotförvaltning

Fiskets följsamhet mot rapporteringskraven, en effektiv dokumentation samt snabb och korrekt datalaggnings av uppgifterna är viktiga förutsättningar för att kvoterna har kunnat hållas. De flesta kommersiella kvoterna är till stor del individuellt fördelade på enskilda fartyg, vilket också bidrar till att de nationella kvoterna inte överskrids. Att Sverige fiskar inom fastställda kvoter är viktigt och bidrar till målet om ett långsiktigt hållbart fiske.

Svenskt fiske hade under 2021 tillgång till 53 kvoter. Kvoterna uppgick till 170 345 ton samt 29 168 laxar. Sverige nyttjade 151 068 ton samt 21 760 laxar. Sverige genomförde 176 kvotbyten med andra länder under året. Byten berörde framförallt tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling, och skedde främst med Danmark, men också med Finland, Litauen, Nederländerna och Tyskland.

Byten sker dels för att täcka mindre överskridanden, men också för att skapa bättre fiskemöjligheter under året. Vissa byten görs också för att omfördela en kvot mellan områden och därigenom kunna koncentrera fisket till färre områden. Sådana byten har genomförts för tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling. Det fortsatt stora antalet byten består av individuella byten som görs mellan fartyg inom det pelagiska systemet med individuella fiskerättigheter.

Riskbaserat arbetsätt

HaV arbetar med en riskbaserad fiskerikontroll för att hålla hög kvalitet på kontrollerna och för att insatser och resurser ska riktas dit behovet är som störst. Den önskvärda effekten är att bibehålla den goda efterlevnad vi har idag, och att förbättra regelefterlevnaden där det finns behov.

Den årliga tillsynsplan som HaV och Kustbevakningen tar fram tillsammans styr i stora delar kontrollarbetet. I planen analyseras olika segment av fisket utifrån risk för och konsekvens av överträdelse, därefter planerar HaV och Kustbevakningen årets kontrollarbete utifrån dessa identifierade risker. I kontrollplanen beskrivs ett antal samordnade insatser riktade mot ett specifikt fiske under en avgränsad tidsperiod, ett så kallat pådrag. Pådragen omfattar både fiskerikontroll i fält och administrativ kontroll.

En viktig förutsättning för att uppnå effekter av det riskbaserade arbetsättet är samarbete med övriga kontrollmyndigheter, framförallt Kustbevakningen. Nedan presenteras några av de prioriterade områden som fiskerikontrollen arbetat med under 2021.

Ålfisket

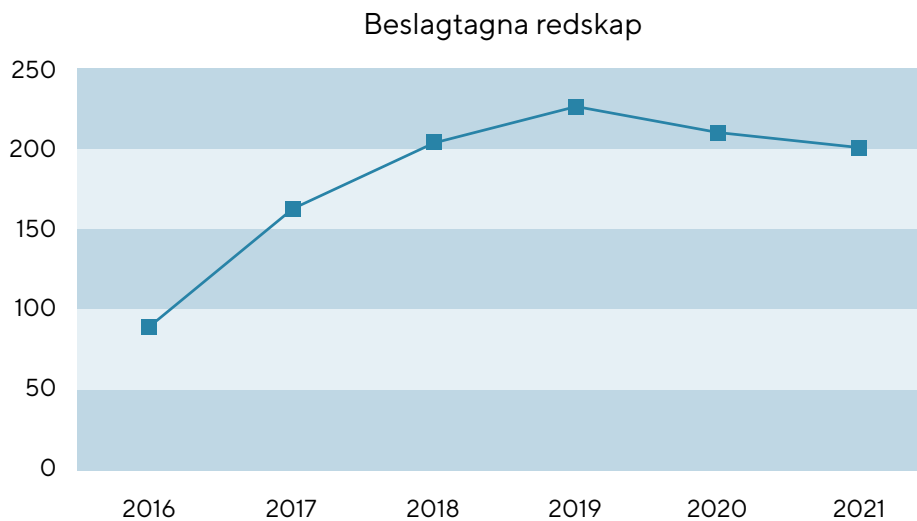
I likhet med tidigare år har HaV reglerat den EU-stadgade förbudstiden genom ett totalförbud för ålfisket under perioden 1 november - 31 januari. Samtidigt kompletterade HaV aktuella kontrollbestämmelser med ett förbud mot att landa ål senare än 14 dagar efter tillåten fiskeperiod, en förlängd anmälningstid om två timmar för landning i de fall landning inte sker eller anmäls i direkt anslutning till ankomst och en justering om när tidpunkten för sumparnas positioner senast ska anmälas till myndigheterna (vid placering i vattnet). Syftet är att kunna kontrollera ålfisket på ett ändamålsenligt sätt.

Med anledning av hur ålfisket bedrivs, hur regelverket ser ut och hur kontrollen går till, har HaV arbetat med att förtydliga och informera för att skapa en ökad förståelse och följsamhet.

Under 2021 utfördes 42 landningskontroller på det legala ålfisket, vilket är fler än det uppsatta målet. Vid kontroll säkerställs att fiskaren har ålfisketillstånd, att ålarna är över tillåten minsta storlek och att mängden ål dokumenteras. Landningskontrollerna har även gett en ökad kunskap om hur fisket bedrivs och vilka fiskare som är aktiva. Inga överträdelser har rapporterats vilket visar på en god följsamhet i det tillståndsgivna fisket.

Övervakningen av havsområden för att upptäcka illegalt ålfiske har fortsatt med samma intensitet och med samma upplägg som under 2020. Antalet beslag av ålfångande redskap uppgick i år till 201 stycken fördelat på 55 olika områden.

Diagram 1 - Antal beslag av ålfiskande redskap årsvis mellan 2016 och 2021.

Det finns en direkt koppling mellan antalet beslag och hur mycket arbetstid som läggs på att söka av ett område, det vill säga ju mer arbetstid som läggs på att leta ryssjor, desto fler ryssjor hittas. Det här tyder på att det illegala fisket av ål är omfattande. Beslagen ger en tydlig effekt i form av minskat illegalt fiske i de områden som kontrollerats regelbundet och på flera platser har det upphört helt.

Laxfiske

Myndigheten beslutade under året om fem föreskrifter relaterade till laxfisket. Detaljerad information finns under rubriken Föreskriftsarbete längre fram i årsredovisningen.

2021 års laxfiske skiljer sig från tidigare år eftersom EU-kommissionen fastställt utkastplanen för lax. Det innebär att undantaget från landningsskyldigheten för hög överlevnad på lax inte längre gäller. Nya retroaktiva bestämmelser om undantag har lett till oklarheter om vad som gäller innan och under fisket, vilket i sin tur medfört otydligheter i kontrolluppdraget. Länsstyrelsen i Norrbotten beviljade inga särskilda tillstånd för strömmingsfiske innan laxfiskets start i år, vilket har underlättat kontrollen av att lax inte fiskas innan starttiden.

Ett arbete med förbättrad dialog och delaktighet inleddes och förväntas leda till ett ökat förtroende för de kontrollerande myndigheterna (HaV och Kustbevakningen). HaV har även tagit fram ett nytt digitalt stöd där fiskare anmäler positionen för laxfällor. Det nya rapporteringssättet och formuläret för rapportering är tydligare för fisket. Det har lett till ökad kvalitet på de uppgifter som rapporteras in, vilket underlättar kontrollarbetet.

Utöver informations- och kommunikationsinsatser har vi inventerat och kontrollerat märkning på fartyg. Det har lett till att fartyg i laxfisket inte längre har bristfällig märkning. Vid fysisk kontroll närvaro i laxfisket rapporteras få överträdelser vilket tyder på att fisket generellt följer rådande regler. Kontrollproblematiken och där det förekommer felaktig rapportering kopplas istället till landningar som är svårkontrollerbara, exempelvis fiske som sker innan och efter laxfiskeperioden samt vid landningar på otillgängliga platser.

HaV har även under året gjort grundliga korskontroller, en jämförelse av data från olika rapporteringskällor, på samtliga laxfiskeresor i ICES delområde 31 (internationella havsforskningsrådet, ICES). Resultatet från korskontrollen indikerar att rapporteringen generellt sett har förbättrats. Endast få överträdelser har noterats.

Några överträdelser är kopplade till genomförandet av förändrade rapporteringsregler i kustfiskejournalen som trädde i kraft tidigare under året. Med ytterligare information inför nästa års laxfiske förväntas regelefterlevnaden öka.

Hummerfisket

HaV kontrollerar både yrkesfiske och fritidsfiske av hummer. Kontrollerna sker i samband med landning och på fiskauktioner, och fokuserar på hummerns storlek och att den inte bär på rom.

Under årets fiske har inga beslag behövt göras av hummer under den tillåtna storleken. Det kan vara en effekt av att HaV 2020 år gjorde beslag av hummer som var under tillåten storlek och att fiskare som ertappades inte fick dispens i år för att fiska med mindre flyktöppningar eller med fler burar.

Resultatet av året kontroll tyder också på att tidigare ändrade regler och de kontrollinsatser som genomförts har ökat efterlevnaden av reglerna för hummerfisket. Under året har vi fortsatt identifiera förbättringsområden för kontroll av hummer, för att minska risken för otillåtet fiske.

Geografisk övervakning

HaV har under 2021 fortsatt med realtidsövervakning av två marina skyddade områden, Kosterhavet (fiskereglerat nationellt) samt Bratten (fiskereglerat via EU). I det fall ett fartyg befinner sig i, eller i nära anslutning till ett fiskereglerat område, kontaktas fartyget och får information om gällande regler. HaV kontaktar även fartyg om AIS-signaler inte sänds.

HaV har sett en succesiv förbättring av regelefterlevnaden i dessa områden sedan realtidsövervakningen påbörjades 2017. Under 2021 har antalet samtal till fartygen varit på en så pass låg nivå att HaV anser att det inte längre finns behov av det pådrag (extra kontrollinsats under en viss period) som har utförts varje år. Effekten av flera års övervakning av Kosterhavet och Bratten är en ökad medvetenhet hos fisket om reglerna i fiskereglerade områden vilket har ökat regelefterlevnaden.

Fiskerikontroll - styrning och samordning

Risikanalyser och utveckling av indikatorer

Fiskerikontrollen fortsätter utveckla ett riskbaserat arbetssätt. Det innebär att fiskerikontrollen fokuserar på de delar av fisket där det bedöms att risken för överträdelser är som störst och där den biologiska känsligheten är stor. Arbetssättet ger förutsättningar för hög kvalitet och att insatser och resurser läggs där de gör mest nytta. Vi samordnar också kontrollresurserna hos HaV och Kustbevakningen i tid och rum för en mer effektiv fiskerikontroll.

Sedan 2016 har Sverige fått undantag från de inspektionsriktmärken som fastställs av EU. Undantaget innebär att Sverige istället använder inspektionsriktmärken i form av förbättrade nivåer för efterlevnad av regler. Syftet är att uppnå en effektiv, mer ändamålsenlig, kostnadseffektiv och riskbaserad fiskerikontroll. När efterlevnadsnivåer började mätas låg den totala nivån strax under 20 procent. Genom olika insatser och förbättringar under åren har den totala nivån stabiliserats på ca två procent. En låg nivå av det som på fackspråk kallas non-compliance frequency (NCF) innebär en god efterlevnad av regler.

Idag saknar fiskerikontrollen kostnadseffektiva metoder för att konstatera hur reglerna för landningsskyldighet efterlevs. Under 2021 har vi börjat utveckla en indikator för landningsskyldighet som ska följa trender för enskilda fartyg och för olika fiskesegment. Uppföljning sker dagligen och automatiskt. Indikationer på trender som pekar åt fel håll tas om hand i det operativa, veckovisa arbetet. Dessa indikationer ger oss möjlighet att identifiera tillsynsobjekt eller olika fiskesegment och gör att vi kan agera skyndsamt och motverka en negativ trend.

Under 2021 har vi tagit fram ett system för att internt förtydliga utpekade tillsynsobjekt. Detta förenklar prioriteringar i arbetet och ger myndigheten möjlighet att följa upp det riskbaserade arbetet i fält. Eftersom systemet är nytt är årets uppföljning ett utgångsläge för framtida uppföljning.

Samordning med Kustbevakningen

I samband med regeringsuppdraget om förstärkt fiskerikontroll (N2019/02976/FJR), identifierades förbättringsbehov i samverkan och samarbetet mellan HaV och Kustbevakningen. Under 2021 har förbättringsarbetet fortsatt med den fiskeriexpertgrupp som Kustbevakningen initierade 2020.

Konkreta åtgärder inom detta område är nya forum för samverkan, kortare kontaktvägar och större närvaro i den taktiska planeringsgruppen. Detta har lett till en förbättrad samverkan och effektivare dialog mellan myndigheterna, vilket bland annat märktes under årets laxfiske. Det mer effektiva och nära samarbetet mellan myndigheterna skapade en samsyn över kontrollproblematiken inom fiskeriet och vilka åtgärder som behöver vidtas för att effektivisera och förbättra kontrollen. Den stora närvaron till sjöss har troligen även minskat risken för illegalt fiske innan och efter laxfisket.

Översyn av EU:s kontrollsystem

HaV har löpande bidragit till översynen av EU:s kontrollsystem genom underlag till Regeringskansliet. Översynen har pågått sedan 2018 och förväntas innebära stora förändringar för fiskerikontrollen inom EU när den avslutas.

Fiskerikontroll - utveckling och digitalisering

Effektiv och ändamålsenlig fiskerikontroll

Fiskerikontroll 2027 är ett nystartat internt utvecklingsprogram där vi samlar tidigare digitaliseringsuppdrag för en effektivare målstyrning inom fiskerikontrollen. Programmet ska bidra till en effektiv och ändamålsenlig fiskerikontroll, som lever upp till EU:s och Sveriges regelverk och myndighetens uppdrag och mål genom utveckling av välfungerande processer och digitala tjänster.

Projekten inom programmet drivs, så långt det är möjligt, av ett tydligt utifrån och in-perspektiv med användarvänlighet och nytta för berörda intressenter i fokus. Programmets effektmål omfattar effektiv, digital insamling av uppgifter, att utvecklingsarbetet är väl integrerat med förvaltningen och att den tekniska infrastrukturen säkerställer både en god förvaltning och att informationen är tillgänglig.

HaV har i årets regleringsbrev fått i uppdrag att genomföra ett försök med kamerabevakning av fiskefartyg. Arbetet har inletts och uppdraget ska redovisas i mars 2024.

HaV har fortsatt arbeta med att implementera det gemensamma formatet (FLUX) för utbyte av fartygs-, kontroll- och inspektionsdata mellan medlemsstaterna och EU-kommissionen. Det handlar i huvudsak om att automatisera utbytet av information.

I projektet Elektronisk fångstrapportering (EFR) utvecklar vi ett digitalt verktyg för att samla in uppgifter från fisket. Insamlingen ska göras effektivt, med god service till fisket och säkerställa hög kvalitet på informationen. Fokus i projektet ligger främst på den externa rapporteringen men ger även möjlighet till smidigare hantering av uppgifterna inom HaV. Det nya systemet ska på sikt ge alla yrkesfiskare möjlighet att rapportera sin fångst elektroniskt.

HaV utgår från användarnas behov och har lagt stor vikt vid användarvänlighet och mobilanpassning. Genom smarta och moderna lösningar och anpassade flöden

REGERINGSUPPDRAG

med återkoppling i realtid blir det lätt att göra rätt i sin fångstrapportering. En första version har tagits i drift under året. Den utgår från behoven hos det kustnära fisket i havet och återkopplingen från användarna är positiv. Förbättrad datakvalitet gör att behovet av manuell rättning och justering minskar. Det bidrar också till ökad regelefterlevnad och ett bättre underlag för kvotavräkning, uppföljning och statistik. Parallellt ser HaV över föreskrifter för rapportering.

HaV utvecklar även andra nyttor med systemet för elektronisk fångstrapportering, för att underlätta för yrkesfiskarna. Bland annat kan användare rapportera in okända eller främmande arter till Rappen direkt via EFR, det går att söka information om olika arter via Artfakta och att komma direkt till GhostGuard för att rapportera förlorade fiskeredskap. Varje användare får också en bra överblick över uppgifter som är relevanta för honom/henne och för sitt fiske. Till exempel fiskelicens, fartyg/båtar, kontaktuppgifter, samfiskare och redan inskickade rapporter. En samlad vy över relevant information ger överblick och tydlighet och det minskar behovet av att kontakta HaV för frågor och hjälp.

Spårbarhet

Det är tre år sedan HaV:s spårbarhetssystem togs i drift. De sista företagen som omfattas av kraven att använda systemet anslöt sig under året. Större aktörer har anslutit sina affärssystem via en så kallad bastjänst för kommunikation dator-till-dator. Samtliga större aktörer har nu börjat använda systemet, även om det delvis sker genom HaV:s webbaserade e-tjänst. Bland de mindre aktörerna som enbart använder HaV:s e-tjänst, är det fortfarande relativt många som inte använder systemet. När HaV undersökt orsaken framkommer det att företagen i flera fall har en verksamhet som inte omfattas av kraven. Det beror antingen på att verksamheten förändrats sedan registreringen gjordes eller att ansökan om registrering gjordes av säkerhetsskäl och utan någon närmare analys om kraven var relevanta för företaget eller inte. En del av aktörerna avregistrerades därför i samband med granskningen. De företag som omfattas av kraven, men trots påpekanden inte börjat använda systemet, har fått förelägganden.

Tabell 9 - Antal registrerade företag och status för rapportering vid utgången av respektive år.

Rapporteringsmetod	2021	2020	2019
E-tjänst (varav rapportering)	206 (116)	218 (102)	208 (103)
Bastjänst* (varav rapportering)	47 (45)	46 (44)	48 (32)
Summa	253 (161)	264 (146)	256 (135)

* Här ingår även de företag som använder båda rapporteringsmetoderna.

Antalet företag som är registrerade har minskat något sedan 2020. Det är delvis en effekt av att företag som använder e-tjänsten avregistrerat sig (se ovan). Minskningen av antalet större företag som använder bastjänst beror i första hand på sammanslagningar av företag.

Under året har HaV hanterat sammanlagt 13 överträdelseärenden, varav nio ärenden inleddes under 2021. Ärendena handlar om företag som antingen inte genomfört anslutningsprocessen för bastjänst enligt bestämmelserna (ett ärende), eller inte påbörjat sin rapportering (tolv ärenden). I sju ärenden som inleddes 2021 beslutade HaV att inte förelägga aktören då de helt eller till avsevärd del börjat efterleva bestämmelserna. I de återstående två ärendena har aktören underrättats om att HaV överväger att förelägga dem vid vite men HaV har ännu inte fattat beslut i ärendena. Av de fyra ärendena som inleddes tidigare än 2021 avslutades tre

med att förvaltningsrättens domar om utdömande av vite vann laga kraft. Det fjärde ärendet avslutades med att HaV beslutade att inte begära att få det löpande vitet utdömt under tre efterföljande perioder.

De lättnader i rapporteringen som HaV införde 2020 i samband med pandemin avvecklades inte som planerat i slutet av året. Orsaken var det försämrade smittoläget. Lättnaderna har bland annat inneburit att HaV inte har haft någon omfattande granskning av om innehållet i rapporterna följer bestämmelserna. HaV har dock granskat rapporteringen så en grundläggande spårbarhet hålls genom försäljningsleden. En förutsättning för spårbarhet är att säljare och köpare hanterar identifikationen (ID) av partier och företag på anvisat sätt. Det gäller särskilt om parterna använder olika standarder för ID. Om spårbarheten bryts går det inte att säkerställa äktheten i informationen om partiet. Sådana brott var relativt vanliga under 2021 och särskilda insatser gjordes för att öka följsamheten. Problemet blev också centralt i Statskontorets utredning av spårbarhetssystemet.

Utvecklingen av det digitala spårbarhetssystemet har fortsatt under 2021. Arbetet har främst rört åtgärder som underlättar företagets rapportering och deras egen uppföljning av rapporteringen. HaV har också förbättrat myndighetens egen förmåga att följa upp och granska rapporteringen. En stor del av utvecklingen har fokuserat på att företag som köper fisk direkt av fiskare och som redovisar detta på papper eller i en pdf-fil till HaV, själva ska kunna registrera sina avräkningsnotor via en e-tjänst. De kan sedan direkt använda notorna som underlag för den spårbarhetsrapport de är skyldiga att lämna för samma partier. Tidigare har de riskerat behöva registrera samma uppgifter igen, om inte HaV hunnit föra in rapporterna i systemet innan köparen ska lämna sin spårbarhetsrapport.

HaV har under året haft en fortsatt dialog med Fiskbranschens riksförbund och med enskilda företag som är spårbarhetsaktörer. Dialogen med Fiskbranschens riksförbund har främst gällt HaV:s utvecklingsarbete, företagets följsamhet, revideringen av kontrollförfordningen och Statskontorets utredning av spårbarhetssystemet. De dialoger som förts med enskilda större aktörer har främst rört handhavandefrågor och utvecklingsbehov identifierade i samband med att de större aktörerna börjat använda systemet.

HaV har bistått Statskontoret med betydande faktaunderlag i samband med utvärderingen av spårbarhetssystemet, som avrapporterades i slutet av september. Statskontorets övergripande slutsats var att spårbarhetssystemet inte är ändamålsenligt i förhållande till syftet. Bland annat menar Statskontoret att systemet inte säkerställer att kraven på spårbarhet uppfylls och för att det utgör en överimplementering av EU:s krav. Statskontoret lämnade också förslag till ändringar av systemet och föreslog att regeringen ger HaV och Livsmedelsverket i uppdrag att föreslå hur spårbarhetskraven kan uppfyllas. HaV har förklarat att vi inte delar flera av slutsatserna i utvärderingen. I regleringsbrevet för år 2022 fick HaV i uppdrag att analysera och genomföra förbättringar i spårbarhetssystemet med utgångspunkt i Statskontorets rapport. Uppdraget ska genomföras i samråd med Livsmedelsverket och i dialog med berörda aktörer.

De företag som använder HaV:s spårbarhetssystem har rätt till ekonomiskt stöd från Jordbruksverket för att skaffa spårbarhetsutrustning. Stödet ingår i Europeiska Havs- och fiskefonden (EHFF) med en total budget på 45,8 miljoner kronor. HaV står för den nationella medfinansieringen på tio procent. Söktrycket har varit lågt och vid årets slut uppgick summan av stöd som beviljats eller fortfarande handläggs, till cirka 41,2 miljoner kronor.

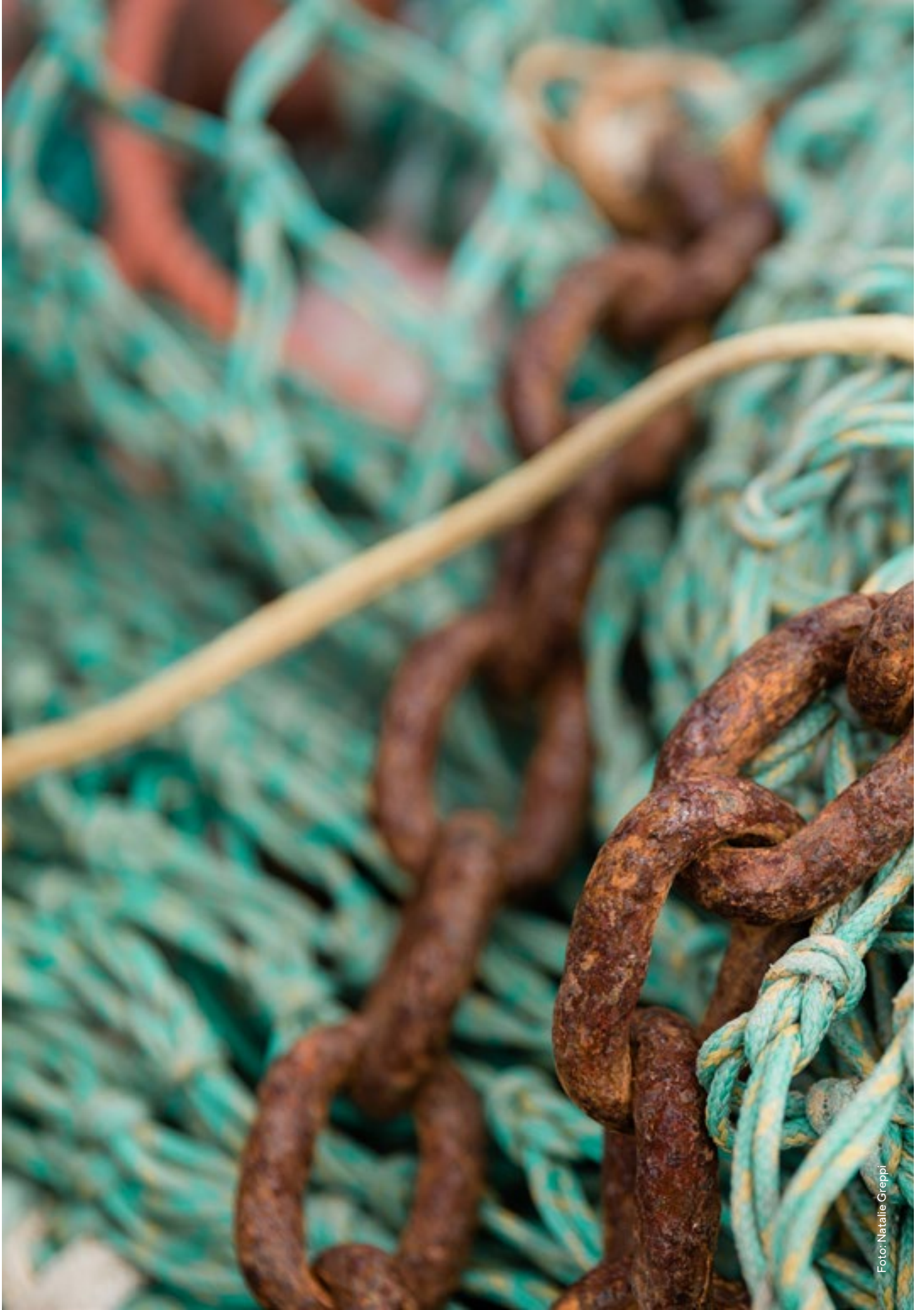

Foto: Natalie Greppi

Mål 6 - Ett kommunikativt ledarskap och medarbetarskap som också stärker vår attraktivitet som arbetsgivare

REGERINGSUPPDRAG

Våra medarbetare

HaV har idag cirka 339 medarbetare (320 år 2020). Majoriteten arbetar på huvudkontoret i Göteborg. De flesta på HaV arbetar som utredare eller handläggare men här finns också fiskerikontrollanter, systemutvecklare och jurister för att nämna några exempel. Våra fiskerikontrollanter finns vid kontoren i Göteborg, Simrishamn och Karlskrona. 2021 hade myndigheten i medeltal 335 medarbetare (293 årsarbetare 2020).

Personalomsättningen för 2021 uppgår till 13,14 %. Den totala sjukfrånvaron ökade marginellt från 2020, se tabell 11. Under året har 18 personer tillsvidareanställts och sju tillsvidareanställda personer har slutat. Majoriteten av våra anställda har högskoleutbildning, främst inom naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Myndigheten har två specifika regeringsuppdrag som handlar om att ta emot praktikanter.

- › Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021 – 2023.
- › Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2021 – 2023.

Myndigheten har ett nära samarbete med arbetsförmedlingen kring att kunna erbjuda praktikplatser enligt regeringsuppdragen. Målet är att kunna erbjuda praktikplatser när pandemiläget åter gör det möjligt att arbeta på kontoret.

Sjukfrånvaro

Tabell 10 – Sjukfrånvaro i procent

Sjukfrånvaro	2021	2020	2019
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	2,7	2,5	3,6
Kvinnor	3,0	3,6	5,3
Män	2,3	1,4	1,6
Andel total sjukfrånvaro som varit sammanhängande 60 dagar eller mer	47,9	28,7	53,6
Kvinnor	39,0	32,4	60,6
Män	60,3	18,5	27,3
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år eller yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	1,3	2,7	3,9
Kvinnor	0,0	1	4
Män	3,3	5	3,7
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	3,2	2,7	3,3
Kvinnor	3,9	3,7	4,5
Män	2,3	1,5	1,8
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	2,2	2,3	3,9
Kvinnor	2,0	3,6	6,8
Män	2,4	1,2	1,2

Arbetsätt och arbetsformer

Under 2021 har vi byggt om vår huvudarbetsplats till en aktivitetsbaserad kontorsmiljö. Vi har tagit fram gemensamma trivselregler i ett brett förankrat arbete med hög delaktighet. På grund av pandemin har vi i hög grad arbetat hemifrån under året, enligt regeringens beslut.

Medarbetarundersökningar visar att många trivs med att arbeta hemifrån. För att dra nytta av de fördelar arbete hemifrån kan ge erbjuder vi alla möjlighet att från december 2021 arbeta delvis på distans, förutsatt att det passar för verksamheten, arbetssituationen och arbetsuppgifterna. En riktlinje har tagits fram i ett partsgemensamt arbete.

Vi ser fortlöpande över styrdokument med likabehandling i fokus. Diskrimineringsombudsmannen har hållit en föreläsning om diskrimineringsgrunderna, öppen för alla medarbetare och chefer.

INDIKATOR

Påbörja arbetet med att införa multikompetenser på avdelningen för fiskerikontroll

Strategisk kompetensförsörjning

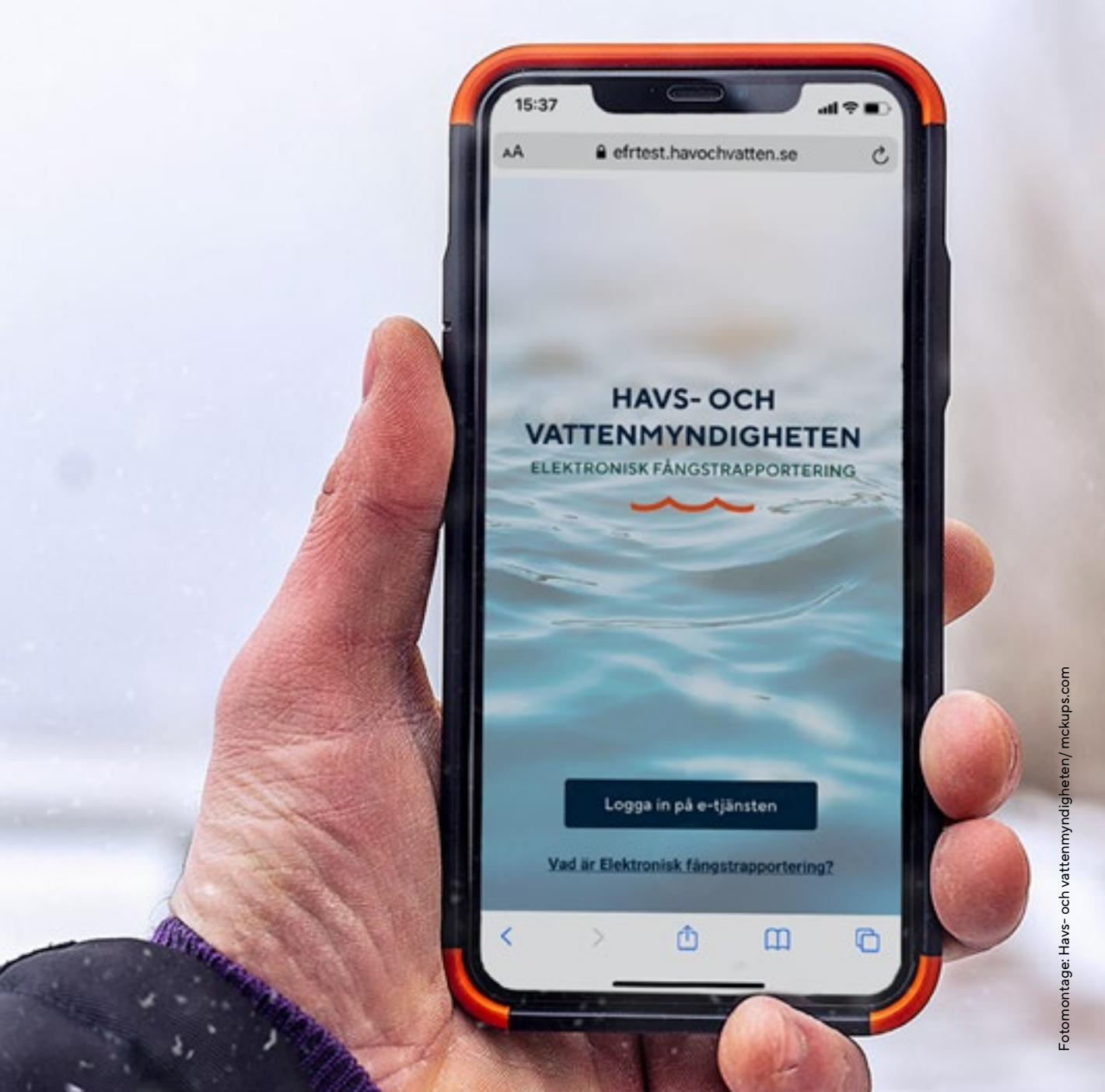
Vi tagit fram en policy för det strategiska arbetet med kompetensförsörjning. För att säkra myndighetens behov av kompetens inventerar vi kompetensbehovet på var och en av myndighetens avdelningar och tar fram årsvisa kompetensförsörjningsplaner. Under 2021 resulterade kartläggningen i en utökning av 29 resurser i personalplanen. Under året har myndigheten haft 41 tjänster utannonserade med ett relativt högt antal sökande till varje tjänst

Myndigheten har under året inlett ett arbete för att utveckla styrning, verksamhetsplanering, budget och uppföljning. Det kommer att också bidra till en tydligare bild av HaV:s långsiktiga kompetensbehov.

Strategiskt arbetsmiljöarbete

För att utveckla det strategiska arbetsmiljöarbetet har vi genomfört utbildningen "Hållbart arbetsliv för alla" tillsammans med företagshälsovården. Utbildningen vände sig till både chefer och arbetsmiljöombud och fokuserade på hälsofrämjande organisationer, ledarskap och konfliktkunskap.

Arbetsmiljöverket har inspekterat vårt systematiska arbetsmiljöarbete med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. I enlighet med deras rekommendationer pågår nu ett arbete med att förbättra och förenkla våra rutiner och verktyg tillsammans med våra arbetsmiljöombud.

Mål 7 – ett utvecklat digitalt och innovativt arbetssätt genomsyrar verksamheten

HaV:s arbete med digitalisering utgår från regeringens strategier och ambitioner för myndigheterna. Vi följer vår digitaliseringsstrategi och fokuserar dels på digitalisering som skapar nytta genom att vara en integrerad del av verksamhetsutvecklingen, dels på åtgärder som skapar förutsättningar för att på lång sikt kunna dra nytta av digitaliseringens fulla möjligheter. Eftersom verksamheternas behov, ur ett utifrån och in-perspektiv, driver digitaliseringen redovisas det mesta av effekterna under målen 1-5 ovan.

HaV har under året genomfört åtgärder som ligger i linje med insatsområdena 1) "ökad tillgång till data" och 2) "öppen och kontrollerad datadelning" för att nå målen i den nationella datastrategin:

- › Metadatakatalog (se avsnitt om miljöinformation ovan)
- › Standarder för utbyte av data (se nedan)

Digital samverkan – internt och externt

Under pandemin har vi haft ett starkt fokus på att klara samverkan, både internt som externt. Genom att teknisk infrastruktur har kunnat skalas upp och gjorts säker och tillgänglig, har medarbetare kunnat arbeta hemifrån och verksamheten har bedrivits på ett mycket bra sätt under året.

HaV har under 2021 blivit medlem i eSam, myndighetssamverkan för tillgängliga och rättssäkra digitala lösningar. Genom samverkan har myndigheten tagit del av erfarenheter och information som en mindre myndighet har svårt att ta fram själv. Ett exempel är de utredningar och rekommendationer som tagits fram kring användandet av molntjänster.

För att stärka förmågan hos olika system att fungera tillsammans och kunna kommunicera med varandra (interoperabilitet) har vi tagit fram standarder och tekniska komponenter för så kallad API-hantering (Application Program Interface), ett strukturerat sätt att överföra data från ett ställe till ett annat. När datautbyten med omvärlden sker utifrån överenskomna standarder blir de enklare och effektivare.

Säkerhet kopplad till myndighetens digitalisering

Säkerhetsarbetet är fortsatt högt prioriterat. Nivån på myndighetens informations-säkerhet har reviderats under året, i relation till den bedömda hotbilden.

HaV genomför regelbundna granskningar av säkerhetsnivån med hjälp av extern part. Under året har resultat från en sådan granskning, och arbetet med uppfyllandet av MSBFS 2020:6, varit grund för arbetet. Vi har bland annat gjort förbättringar i teknik och rutiner för hantering av höga behörigheter. Ett arbete som leder till högre säkerhet för systemmiljön generellt och en intern trygghet för både medarbetare och IT-driftspersonal.

Utvecklad arkitekturstyrning för myndighetens digitalisering

Den uppbyggnad av kompetens och processer för styrning av IT-arkitektur som gjordes under 2020, har börjat ge tydliga effekter i det löpande digitaliseringsarbetet under året. En högre grad av standardisering som innebär att olika projekt kunnat bygga gemensamma och återanvändbara funktioner, gör att vi kan anskaffa komponenter parallellt som sedan fungerar tillsammans. En annan effekt är bättre förutsättningar för en kostnadseffektiv förvaltning och en succesiv minskning av gamla och unika lösningar.

Foto: Eva S Andersson

Mål 8 - Rättssäkra och effektiva processer och ett kompetent beslutsfattande leder till en god förvaltning

Internutbildningar

En förutsättning för rättssäkra och effektiva processer samt ett kompetent beslutsfattande, är god kännedom om de viktigaste regler som styr oss som statlig myndighet. Under året har både interna utbildningar och den kontinuerliga kompetensöverföring som sker i samband med granskning kunnat genomföras digitalt med goda resultat. Under året har myndigheten hållit interna utbildningar om:

- › Tjänstemannarollen, att vara anställd i staten
- › Dataskydd inklusive personuppgifter
- › Offentlig upphandling, lagar, rutiner och policys för upphandling och inköp
- › Statsstöd
- › Diarieföring, ärendehantering, arkivering

Den förväntade effekten är att samtliga medarbetare ska veta vad det innebär att arbeta i staten kopplat till de rättsområden som utbildningarna rör och de egna arbetsuppgifterna. Syftet är att medarbetarna ska ha en tillräckligt hög kunskapsnivå för att själva, och i god tid, förstå och kunna hantera frågorna som aktualiseras till rollen som statsanställd.

Vi ser att utbildningarna ger såväl erfarna medarbetare som de som är nya i statens tjänst ytterligare och förnyad kunskap, inte minst tack vare de diskussioner som uppstår. Effekten märks genom att myndighetens medarbetare själva fångar upp frågorna och att de i ökad utsträckning vänder sig till myndighetens jurister och registratorer med initierade frågor om hur de bör hantera en viss fråga kopplad till de aktuella rättsområdena.

Tack vare av ökad kompetens hos medarbetare och chefer har vi inte noterat några oegentligheter eller avvikelser i regelefterlevnad i myndighetens arbete under året.

Upphandling

Upphandlingar och inköp görs ur ett strategiskt perspektiv för att bidra till att vi kan uppfylla alla våra prioriterade uppdrag. Upphandlingsprocesserna är rättssäkra och effektiva och kända för alla medarbetare och externa aktörer och leder till en effektiv hantering av statens resurser.

Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 gjort sammanlagt 55 förnyade konkurrensutsättningar och upphandlingar (upphandlingar över 99 000 kronor). Värdet uppgår till cirka 157 miljoner kronor. Större delen av de upphandlingar som myndigheten genomför är inköp av resurskonsulter och kvalificerade utredningar. I övrigt rör det sig bland annat om inköp av insatser att bärga miljöfarliga ämnen från vrak, IT-system och kontorsutrustning.

Havs- och vattenmyndigheten har uppdaterat mallar och rutiner för upphandling och inköp samt de allmänna villkoren vid uppdrag. Revideringen har lett till en tydligare och enklare inköpsprocess som ökar transparensen vid upphandling, vilket gynnar både Havs- och vattenmyndigheten och de leverantörer som lämnar anbud till Havs- och vattenmyndigheten. Det har visat sig genom att:

- › Medarbetare anmäler upphandlingsärenden till myndighetens upphandlingsfunktion med större framförhållning än tidigare och med mer genomarbetade underlag

INDIKATOR

Mallar och dokument för vårt förvaltningsarbete är tillgängliga, lättanvända och kända för alla

- › Medarbetare enklare hittar information om hur en upphandling genomförs och därigenom får en bättre förståelse för upphandlingsfrågor
- › Upphandlingsfunktionen avlastats med ett antal direktupphandlingar, som medarbetare kunnat genomföra på egen hand

Ovanstående effekter förväntas kvarstå även kommande år.

Ingen av Havs- och vattenmyndighetens upphandlingar har blivit överprövad under 2021.

Under 2021 har HaV har också skapat en ny, tydlig och användarvänlig rutin och mallar för överenskommelser mellan Havs- och vattenmyndigheten och annan statlig myndighet.

Föreskriftsarbete

HaV har rätt att utfärda bindande föreskrifter med stöd av ett flertal olika författningar inom miljöområdet och fiskeriområdet. Föreskrifterna ges ut i myndighetens författningssamling HVMFS, som dels trycks i enlighet med författningssamlingsförordningen (1976:725), dels finns publicerad på myndighetens webbsida.

Föreskrifterna tas fram för att på olika sätt antingen verkställa EU:s bindande rättsakter eller för att komplettera EU-rätten samt nationella lagar och förordningar inom HaV:s verksamhetsområden. I år är samtliga beslutade föreskrifter kopplade till myndighetens arbete med fiskefrågor. De flesta föreskrifterna berör yrkesfisket, men i vissa fall är föreskrifterna även riktade till fritidsfisket eller till andra aktörer på fiskets område.

Myndigheten har en rutin för föreskriftsarbete för att säkerställa en effektiv och rättssäker process. HaV ska se till att de regler och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag. Därför analyserar och utreder vi de överväganden som ligger till grund för en reglering. Vi analyserar både företagens bördor och, när det är relevant och skäligt, betydelsen av biologisk mångfald och ekosystemtjänsternas värden.

Under 2021 har myndigheten fattat beslut om 24 nya föreskrifter. En av dessa har upphävt tidigare meddelade föreskrifter och sex stycken har varit helt nya föreskrifter. Övriga 17 föreskrifter har innehållit ändringar i redan befintliga föreskrifter.

Tabell 11 – Föreskrifter inom fiskets område

Typ av yttrande	2021	2020	2019
Föreskrifter inom fiskets område	25	23	23
Verksamhetsrelaterade föreskrifter	0	0	0
Totalt antal föreskrifter	25	23	23
HaV:s kostnad inklusive overhead, tkr	6 595	5 786	8 363
HaV:s kostnad exklusive overhead, tkr	4 310	3 883	5 613

Ändringar som gäller kontrollverksamhet

HVMFS 2021:1–2. Föreskrifter om ett flertal ändringar i myndighetens föreskrifter HVMFS 2018:11 och HVMFS 2017:18

- › relaterade till kontrollverksamheten av fisket på grund av en del nyttillkomna EU-regleringar och för att öka kontrollerbarheten
- › för att minska den administrativa bördan för enskilda och myndigheten samt underlätta för fisket i de delar det är möjligt

Ändringarna innebär bland annat ändrade tider och procedurer för förhandsanmälan, krav på större noggrannhet vid positionsangivelse, samt förtydligande om ett

kustfiskejournalblad per fartyg. Dessutom anpassades förteckningen över tillåtna hamnar för landning av torsk från Östersjön, i enlighet med de sänkta tröskelvärden som blir följden av nya EU-bestämmelser.

Realtidsstängningar

HVMFS 2021:3–5 och HVMFS 2021:12. Myndigheten beslutade vid tre tillfällen under första halvåret 2021 om så kallade realtidsstängningar. Det är en föreskrift om ett kortare förbud mot fiske efter antingen nordhavsräka eller vitfisk i ett visst område för att skydda juvenila fångster. Föreskrifterna har antagits efter att Kustbevakningens kontroller konstaterat att mängden juvenil fisk överskridit tillåtna gränsvärden (EU-rätt). En av föreskrifterna, HVMFS 2021:5, ändrade enbart de tidigare föreskrifterna HVMFS 2021:3 om stängningen av vitfisk i syfte att förtydliga området gräns mot Norge samt vilka redskap som var tillåtna att använda i området.

Nya och ändrade fredningsområden längs ostkusten

HVMFS 2021:6. Länsstyrelserna i Uppsala, Stockholm, Södermanland, Östergötland, Kalmar och Blekinge, tillsammans med HaV och Sveriges lantbruksuniversitet, Aqua har gjort en större översyn av det kustnära fisket på från Torhamns udde i Blekinge till gränsen mellan Östhammar och Tierps kommuner. Översynen resulterade i att HaV införde 64 nya fredningsområden samt 28 justerade områden för att skydda framförallt gädda, gös och abborre. Ändringarna är införda i FIFS 2004:36.

Nya föreskrifter om utsättning av fisk i naturen

HVMFS 2021:7. Den 21 april 2021 trädde EU:s nya djurhälsoförfordning i kraft (EU 2016/429). Eftersom förordningen bland annat innehåller smittskyddsbestämmelser för vilda vattenlevande djur gjorde HaV en översyn av myndighetens regler på området. Samtliga myndighetsregler som rör hänsyn till arter och stammar fördes över till en ny HVMFS-föreskrift och den tidigare FIFS 2011:13 upphävdes. Tidigare bestämmelser om omhändertagande av vatten efter transport av fisk, regleras i den nya EU-förordningen. I övrigt är det förbjudet att sätta ut laxartad fisk i vatten som rinner in eller delas med Norge, för att hindra spridningen av laxfiskparasiten *Gyrodactylus salaris*. Det är förbjudet att sätta ut fisk i naturligt fisktomma vatten, för att inte riskera de arter som lever i dessa vattenmiljöer. Det är inte längre tillåtet att sätta ut de främmande arterna bäckröding, kanadaröding och splejk, eftersom dessa är i högsta riskkategorin för invasiva främmande arter med hög invasionspotential och ekologisk påverkan. Utsättningar som görs för att stödja eller återintroducera arter av fisk i ett vattenområde får endast ske med ursprungliga stammar av arten. Detta för att värna lokalt genetiskt anpassade fiskstammar i våra vatten.

Ändringar med anledning av uppdaterade EU-regler om torskfiske i Östersjön

HVMFS 2021:8–9. Ändringarna gäller kompletterande bestämmelser till EU:s årliga kvotförordning för Östersjön om undantag för fiske trots förbud mot allt fiske i ICES delområde 25 och 26 under perioden den 1 maj–31 augusti för att skydda lekande torsk. Ändringarna berör de fartyg som, enligt kvotförordningen, får lov att fiska i området trots förbudet. Ändringarna är införda i FIFS 2004:36 och HVMFS 2018:11 och innebär kompletterande krav för att säkerställa kontrollen.

Ändringar gällande ålfisket

HVMFS 2021:10–11. Även i år har HaV reglerat den EU-stadgade årliga förbudstiden för ål på genom ett totalförbud för ålfisket under perioden den 1 november–31 januari. Samtidigt kompletterade vi aktuella kontrollbestämmelser med:

- › ett förbud mot att landa ål senare än 14 dagar efter tillåten fiskeperiod

- › en förlängd anmälningstid om två timmar för landning i de fall landning inte sker eller anmäls i direkt anslutning till ankomst
- › en justering om när tidpunkten för sumparnas positioner senast ska anmälas till myndigheterna (vid placering i vattnet).

Syftet är att kunna kontrollera ålfisket på ett ändamålsenligt sätt.

Bestämmelser relaterade till laxfisket

HVMFS 2021:13–15 och HVMFS 2021:18–19. Myndigheten har under året beslutat om fem föreskrifter relaterade till laxfisket:

- › ändrade bestämmelser om fördelning av den svenska laxkvoten (HVMFS 2021:13–15), (FIFS 2004:25)
- › justerade bestämmelser på grund av ändrade EU-regler om landningsskyldighet för fångster i vissa redskap (FIFS 2004:36)
- › nya redskapskoder (HVMFS 2018:18)
- › förbud mot laxfiske i ICES delområde 31 (HVMFS 2021:18), samt
- › upphävande av förbudet mot laxfiske i ICES delområde 31 (HVMFS 2021:19)

I de nya föreskrifterna HVMFS 2021:18 förbjöd myndigheten fortsatt laxfiske den 3 juli i ICES-delområde 31 utanför terminalfiskeområdena. Föreskriften infördes eftersom infiskningstakten var så hög att den svenska laxkvoten för 2021 riskerade att ta slut, alternativt att utkastet av lax skulle överstiga gränsen för den nationella kvoten enligt de nya reglerna för laxutkast. Infiskningstakten i övriga områden visade sig dock vara lägre än beräknat, och den 23 juli upphävde myndigheten HVMFS 2021:18 genom HVMFS 2021:19.

Införande av en svensk torskplan

HVMFS 2021:16–17. Sverige beslutade under 2021 om en nationell torskplan för att undvika fångst av torsk. Planen innehåller både geografiska och tekniska åtgärder och tillåter vissa redskap som kompletterat tillåtna redskap i kvotförordningen för Västerhavet (EU 2021/92). Syftet är att bidra till att återuppbygga torskbeståndet och samtidigt ta hänsyn till förutsättningarna för att bedriva svenskt demersalt fiske av andra arter än torsk. Bestämmelserna är införda i FIFS 2004:36 (fiske i Skagerrak) och HVMFS 2020:21 (fiske i Nordsjön).

Nationell fiskereglering i marina skyddade områden

HVMFS 2021:20. Myndigheten har beslutat om fiskeregleringar i 15 Natura 2000-områden i Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken, där enbart svenska fiskare har tillträde (ändringar i FIFS 2004:36). Samtidigt beslutades om ett generellt förbud mot yrkesmässigt fiske efter blåmussla i Skagerrak och Kattegatt och ett krav på automatiskt identifieringssystem (AIS) vid trålfiske efter siklöja i Bottniska viken.

De ändrade föreskrifterna är en del i en större översyn av fisket i marina skyddade områden för att nå bevarandemålen för områdena. Regleringar som behöver införas i områden där andra EU-medlemsstater har tillträde, tas omhand i separata processer i enlighet med EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Utökat fredningsområde i Vänern till skydd för Gullspångslaxen

HVMFS 2021:21. Genom ändringar i FIFS 2004:37 har regler i Gullspångsälvens fredningsområde kompletterats till skydd för de svaga bestånden av främst den unika stammen av Gullspångslax, men också öring. Fredningsområdet har utökats från ca 7 500 hektar till ca 47 000 hektar. Det är förbjudet att fiska efter lax och öring under hela året, och tillåtna redskap har begränsats.

Stopp för trålfiske efter siklöjefiske

HVMFS 2021:22-23. Grundat på den biologiska rådgivningen och fiskets påverkan på siklöjebeståndets totala utbredning beslutade HaV att endast tillåta trålfiske av siklöja upp till 454 ton för år 2021. När fångsten i det närmaste var uppfiskad, förbjöd HaV fortsatt fiske. På grund av att fisket inte kunnat utnyttja den sista fiskedagen, beslutade HaV om ett tillfälligt undantag från förbudet för att göra det möjligt att fullt utnyttja den tillåtna kvoten.

Mindre justeringar i FIFS 2004:36

HVMFS 2021:24. Korrigeringar gjorda för att dels förtydliga ett fredningsområde genom att sätta ut koordinater, dels rätta en felaktigt införd begränsning av fiske efter öring i Gotlands län.

Den övervägande andelen av HaV:s föreskrifter införs av fiskevårdande skäl, till skydd för enskilda bestånd, marina ekosystem och biologisk mångfald. Det gäller också de föreskrifter som verkställer eller kompletterar EU-rätten, som realtidsstängningar. Det är svårt att se omedelbara effekter av sådana föreskrifter, eftersom det handlar om komplexa ekosystem där det många gånger tar flera år innan det går att se om de miljömässiga effekterna kunnat uppnås.

Utförligare beskrivning av det arbete som ligger till grund för myndighetens föreskriftsarbete och de förväntade effekterna, beskrivs i kapitlen om Hav i balans samt levande kust och skärgård, Hav och vatten utnyttjas hållbart och Ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet.

Regelförenkling

HaV arbetar ständigt med regelförenkling, samråd, dialog och informations-spridning för att underlätta för de näringsidkare som verkar inom myndighetens ansvarsområden. I vår policy har vi identifierat områden som föreskrifter och lagar, handläggningstider, information och service, samverkan med företag samt tillsyn och kontroll.

Digitalisering och kommunikationsvägar

Vi digitaliserar myndighetens ärendehantering för att bland annat kunna signera beslut digitalt. Under året har introduktionen av ett nytt digitalt dokument- och ärendehanteringssystem inletts.

Ett nytt elektroniskt system för fiskerapportering har tagits fram i en första version. Systemet ska bland annat göra det lättare för yrkesfiskare att rapportera sina fångster, men ger också en enkel väg in för att till exempel anmäla förlorade fiskeredskap och invasiva arter.

Myndighetens handläggare, utredare och jurister besvarar löpande frågor från enskilda som rör både lagstiftning och hur vi tolkar och tillämpar bestämmelser. Vi sammanställer information som publiceras på myndighetens webbplats. Vi utvecklar myndighetens kommunikationsvägar, bland annat nuvarande digitala informationskanal till yrkesfiskare kallad "Nytt om fiskeregler".

Vi tar fram ett årshjul för att åskådliggöra vad HaV och andra myndigheter och aktörer gör under året som påverkar laxfisket. Syftet är att öka transparensen och ge laxnäringen möjlighet till bättre framförhållning och planering.

ÅTERRAPPORTERING

INDIKATOR

Kommunikationsinsatser utförs för ökad regelefterlevnad avseende försäljning av fritidsfångad fisk

Samråd

Vi har löpande samråd med bland annat producentorganisationer och företag inom det pelagiska respektive demersala yrkesfisket. Fiskets företrädare har lyft önskemål om ändrade samrådsformer. HaV fortsätter utveckla samrådsformerna så att de ska vara ändamålsenliga och kunna omfatta både frågor av informationskaraktär som frågor för diskussion och samråd. Vi har även startat ett nytt forum för samråd mellan företrädare för det yrkesmässiga fisket i de fem stora sjöarna och fiskeförvaltande myndigheter.

Föreskrifter och fiskförvaltning

HaV arbetar löpande med föreskrifter utifrån vår rutin. Innan beslut sker samråd med företag och/eller medlemsorganisationer, oftast i form av remissförfarande. Vid mer omfattande föreskriftsändringar samråder vi oftast innan remissen och konsekvensutredningen färdigställs och remitteras. Arbets sättet hjälper oss att uppmärksamma och undvika onödiga kostnader.

Våra föreskrifter ska utformas på ett enkelt och lättförståeligt sätt och vara ändamålsenliga. V ser över äldre föreskrifter så att det blir enklare att hitta rätt bestämmelse och förstå innehållet. Vi arbetar för att bestämmelser i EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska formuleras så att de blir enklare att förstå. Bestämmelser om fiskerikontroll ska också vara proportionerliga i fråga om avvägning mellan börda för enskilda i förhållande till myndigheternas kontrollbehov.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har kartlagt strukturer för samråd inom fiskförvaltningen uppdrag av HaV. Länsstyrelsen har utvärderat hur nuvarande samrådsformer fungerar sett till en ekosystembaserad förvaltning. Kartläggningen ger underlag för att göra formerna för lokal delaktighet tydligare inom förvaltningen.

De nationella beredningsgrupperna ger länsstyrelserna möjlighet att fortsätta med lokalt och regionalt förankringsarbete. Att arbeta med beredningsgrupper skapar tydligare strukturer och processer. Det tydliggör också behov av översyn av nationella fiskebestämmelser i de vattenområden och för de fiskbestånd som i första hand regleras genom Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter. I beredningsgrupperna koordineras den regionala fiskförvaltningen med den nationella och internationella och vice versa. Beredningsgrupperna används också för samordning och prioritering vid beställning av vetenskapliga underlag eller undersökningar.

Förhandsanmälan och redskap

HaV har förenklat reglerna för bland annat förhandsanmälan innan ankomst till hamn med fångst ombord (HVMFS 2018:11). Förenklingen minskar den administrativa bördan för företag, utan att förlora möjligheterna att göra nödvändig fiskerikontroll. Ändringen innebär bland annat förkortad förhandsanmälningstid för fiskefartyg som fiskar pelagiskt i Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön. Tidigare krävdes att befälhavaren förhandsanmälde sin ankomst till hamn minst fyra timmar i förväg om fartyget hade mer än 5 000 kg ombord av vissa pelagiska fångster från Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön. Om fisket skedde i Östersjön var anmälningstiden två timmar om de anmälde sin avgång från hamn och fiskade i maximalt åtta timmar.

Ändringen innebär att en tvåtimmarsfrist gäller för samtliga befälhavare på fiskefartyg som har mer än 5 000 kg pelagiska fångster från Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön ombord, att fiskaren inte behöver anmäla avgång från hamn och att fiskeresan inte begränsas till åtta timmar. Ändringen påverkar främst fartyg som fiskar kustnära, i områden med mindre än fyra timmars restid från landningshamnen.

Samma föreskrift har reviderats när det gäller redskap och redskapskoder. Revideringen förenklar och förtydligar för både fisket och för myndigheten. Tillämpningen av förhandsanmälan i ålfisket har också utretts och regelverket har förtydligats.

Åtgärder för att underlätta för aktörer inom spårbarhet

Under 2021 har vi vidareutvecklat e-tjänsten för företagens spårbarhetsrapportering för att bättre stödja företagets verksamhetsprocesser. Åtgärderna förbättrar inrapportering och hantering av information om partier som köpts in och sålts.

Under pandemin har HaV bland annat infört vissa lättnader när det gäller vilka uppgifter som ska lämnas vidare till nästa aktör inom spårbarhetsrapporteringen. Tidplanen för tester och viss administration för den som ska ansluta till spårbarhetssystemet har också anpassats. Lättnaderna har gällt till och med november 2021.

Fiskets geografier

Det långsiktiga arbetet med digitalisering av geografisk information har fortsatt under 2021. Syftet är att öka tillgängligheten och kunskapen om gällande regler för fiske. Fiskets geografier omfattar i dagsläget de nationella föreskrifterna för fisket i havet och inlandsvatten, FIFS 2004:36 och FIFS 2004:37, samt vissa EU-förordningar som föreskriver fiskeregleringar i marina skyddade områden. Under 2021 har vi anpassat fiskets geografier för att uppfylla INSPIRE-direktivet (2007/2/EG). Informationen visas bland annat på webbplatsen Svenska fiskeregler och innehåller information om regler för fritidsfisket.

Numera införs alltid digitala uppgifter om gränser för fredningsområden i föreskrifter. Det underlättar för dem som fiskar att hitta fredningsområden eller andra områdesgränser. Samtidigt blir det lättare att följa bestämmelserna och att göra uppföljningar.

En pilotstudie har startats under 2021 för att skapa en så kallad digital tvilling av de skriftliga föreskrifterna. En effekt av det arbetet är att informationsmängden direkt kommer att kunna användas i olika system vilket är av stor vikt för vidareutvecklingen av webbplatsen Svenska fiskeregler och för Kustbevakningens övervakning genom Sjöbasis. Bättre indelning av och struktur på den geografiska informationen gör att man kan sortera den utifrån behov och därmed få en tydligare koppling till regelverket.

Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket har tagit fram en ny gemensam strategi för fiskets framtid – Strategi för svenskt fiske och vattenbruk 2021-2026. Regelverkets komplexitet och hög administrativa börda lyfts som utmaningar och begränsande faktorer för konkurrenskraft och lönsamhet. Fortsatt regelförenkling är en av de särskilt utpekade åtgärder i handlingsplanerna som ska genomföras under perioden 2021-2026.

Dataskyddsombud

Dataskyddsombudet har under året arbetat med IT-säkerhet, dataskydd, informationssäkerhet, användandet av molntjänster och myndighetens personuppgiftshantering. HaV är en förhållandevis liten myndighet och behöver därför arbeta smart med tydlig styrning och struktur i dessa frågor. HaV behöver också snabbt kunna ta principiella inriktningsbeslut i frågorna. HaV har beslutat att myndigheten ska upphandla ett externt dataskyddsombud som uppfyller krav på transparens och objektivitet.

Hav har under 2021 anmält tre personuppgiftsincidenter till Integritetsskyddsmyndigheten. IMY har beslutat att avsluta samtliga tre ärenden utan åtgärd.

HaV har under året genomfört en rad olika åtgärder för att skapa ett långsiktigt och strukturerat arbetssätt och ökad kunskap på myndigheten när det gäller dataskydd och molntjänster.

För att hantera molntjänster har vi tagit fram en arbetsprocess med checklistor, mallar och information på intranätet. En intern grupp med bred behörighet inom juridik, IT-säkerhet och informationssäkerhet gör prövningar av molnbaserade tjänster och särskilda upphandlingskrav gör att vi på ett tidigt stadium kan utesluta

moln- eller andra outsourcingtjänster som inte lever upp till de rättsliga kraven. Vi ser flera effekter av den nya processen för att hantera frågor om molntjänster:

- › vi undviker att hamna i ad hoc bedömningar
- › vi arbetar normativt och proaktivt genom att generella krav och checklistor, ta fram underlag till principiella beslut och inte minst att systematiskt arbeta med regelefterlevnad
- › ett mer proaktivt arbete med leverantörer istället för att hantera sakfrågor direkt i varje upphandling
- › vi säkerställt att nödvändiga kompetenser finns samlade för att hantera ett ökande behov av molntjänster samtidigt som rättsutvecklingen komplicerar frågan
- › vårt medlemskap i eSam har redan bidragit med mycket erfarenhetsutbyte och stöd
- › ökad förståelse hos medarbetarna när myndigheten kan ge enhetliga och tydliga svar i frågor kopplade till molntjänster
- › myndighetens information hålls säker, tillgänglig och riktig när den hanteras av en extern tjänsteleverantör, i enlighet med författningskrav och praxis.

Effektivisering av informations- och ärendehantering

Alla myndigheter ska ordna handlingar så att de är lätta att hitta och ta del av. Vi har även en skyldighet att bedriva en effektiv verksamhet med god service till medborgarna.

HaV har handlagt ärenden på samma sätt i tio år vilket med tiden har lett till en ineffektiv ärendehantering som bland annat påverkar möjligheten att hitta information, dokument och ärenden.

Myndigheten har upphandlat ett nytt dokument och ärendehanteringssystem som implementeras med start 2021. En ny klassificeringsstruktur som sorterar ärenden baserat på processer införs och många uppdrag som hittills krävt manuell hantering förenklas och automatiseras. Målet är en god informationshantering som uppfyller både interna och externa behov. Vi förväntar oss att uppnå ökad tillgänglighet till information, effektivare digital verksamhet, ökad service till medborgarna och det interna administrativa arbetet kommer att förenklas.

Sammanfattande tabeller

Ärenden

Sanktionsavgifter

Likt tidigare år rör de flesta ärenden, som lett till administrativa sanktionsavgifter, olika typer av loggboksfel och annan bristande rapportering.

De flesta överträdelser som identifierats genom administrativa kontroller rör enskilda överträdelser. Vi kan se upprepade överträdelser när det gäller överskridna bifångstbegränsningar av vitfisk i räktrål med tunnel, uteblivna förhandsanmälningar, samt överskridna toleransmarginaler (särskilt vid landning av fångster från Östersjön).

Åtalsanmälningar

HaV har anmält sammanlagt nio misstänkta fiskebrott till åtal under 2021.

Åtalsanmälningarna gäller misstänkta brott som fiske av ål under förbudsperiod, fiske i Brattens fiskefria områden, fiske utan licens, otillåten landning av avskilda krabblor, fiske med fasta redskap utan flyktöppningar, fiske i fredningsområden, samt fiske under fredningstid.

HaV har även handlagt fyra ärenden som inte anmälts till åtal, utan fiskaren har istället fått information om gällande lagstiftning.

I tre av de anmälda ärendena har åklagaren beslutat att inleda förundersökning, och i ett av ärendena har åklagaren beslutat att väcka åtal. I övriga fem ärenden avvaktar HaV ännu åklagarens beslut.

Under 2021 har HaV fått slutligt besked i två av de åtta ärenden som åtalsanmälades under 2020. I det ena beslutade åklagaren att lägga ned förundersökningen. Det andra avslutades med en fällande dom med normerade böter som påföljd.

Särskild avgift

Under 2021 har överträdelsehanteringen hanterat ett antal ärenden som rört överskridna fångstbegränsningar – däribland bifångstbegränsningar för sill/strömning vid fiske efter skarpsill, bifångstbegränsningar för vitfisk vid fiske efter räka, samt fångstbegränsning för makrill vid fiske med passiva redskap. Denna typ av överträdelse leder till att HaV påför särskilda avgifter för den del av fångsten som överskridit den tillåtna fångstmängden,

Tre beslut om särskild avgift har överklagats. Förvaltningsrätten har avslagit överklagandet i två av dessa ärenden och det tredje har ännu inte avgjorts. I ytterligare två ärenden valde HaV att skicka ut information om gällande lagstiftning istället för att initiera ett sanktionsärende.

Prickar

Om HaV bedömer att en överträdelse eller ett brott är av allvarig art ska den ansvarige befälhavaren och fartygets fiskelicensinnehavare påföras prickar (förordning (EG) nr 1224/2009). Om befälhavaren eller fiskelicensinnehavaren kommer upp i 18, 36, 54 och 72 prickar återkallas fiskelicensen tillfälligt och ett förbud att verka som befälhavare meddelas. Om man kommer upp i 90 prickar dras fiskelicensen in permanent.

Under 2021 har HaV meddelat prickar i sammanlagt sex ärenden. Två av dem på grund av att tingsrätten meddelat domar om fiskebrott. De övriga fyra ärendena gäller HaV:s beslut om sanktionsavgift där överträdelsen har bedömts vara allvarig. HaV har även handlagt två ärenden där myndigheten bedömde att det inte rörde sig om överträdelser eller brott av allvarig art.

Prickärendena under 2021 gäller uteblivna förhandsanmälningar, otillåten maskstorlek i trål, felaktiga uppgifter i förhandsanmälan, samt felaktiga uppgifter om art i loggboken.

HaV har även tillfälligt återkallat en fiskelicens samt meddelat förbud att verka som befälhavare under två månader för en befälhavare och fiskelicensinnehavare som tilldelats sammanlagt 18 prickar. Beslutet om återkallelse överklagades, men avslogs av Förvaltningsrätten. Beslutet har sedan överklagats till Kammarrätten och

HaV har ännu inte mottagit någon dom i ärendet.

Det är svårt att definitivt säga vilken effekt pricksättningen har när det kommer till regelefterlevnad. Om inga nya överträdelse identifieras under en period på tre år från datumet för överträdelse ska tidigare prickar raderas. Detta, tillsammans med det faktum att den som begår överträdelser som mest kan tilldelas tolv prickar för den händelse att flera överträdelser identifieras vid en och samma kontroll, innebär att det är väldigt sällan som någon når upp till de tröskelvärden då fiskelicensen tillfälligt återkallas. De få återkallelser som HaV handlägger kan dock tala för att tilldelningen av prickar har en avskräckande effekt.

På grund av tiden det tar att identifiera överträdelsen, samt underrätta och inhämta eventuella yttranden från befälhavare och fiskelicensinnehavare, finns det risk för att en återkallelse har begränsad effekt vid vissa typer av fisken som bedrivs under särskilda tider på året, ifall perioden för återkallelsen inte sammanfaller med perioden för fisket. Detsamma gäller om beslutet överklagas. På grund av domstolarnas handläggningstid kan det ta väldigt lång tid innan beslutet vinner laga kraft.

Förelägganden spårbarhet

I fem ärenden har HaV underrättat berörd aktör om att myndigheten övervägde att förelägga dem vid vite att rapportera i HaV:s centrala spårbarhetssystem. Efter att aktörernas rapportering förbättrats beslutade HaV att avsluta samtliga fem ärenden.

Föreläggandet är ett effektivt verktyg för att uppmuntra aktörerna att fullfölja sina skyldigheter. När HaV underrättar en aktör om att myndigheten överväger att förelägga dem vid vite, ser myndigheten i stort sett alltid en förbättring av deras rapportering, ibland utan att HaV behöver besluta om föreläggandet.

HaV:s förelägganden har också lett till att myndigheten identifierat registrerade aktörer som eventuellt inte behöver vara registrerade i spårbarhetssystemet. Det gäller oftast registrerade förstahandsmottagare som inte längre köper in fiskeriprodukter direkt från fiskefartyg.

Övriga förelägganden

HaV har handlagt få ärenden om föreläggande under 2021. Det kan delvis förklaras med att SLU inte genomfört provtagningar ombord på grund av pandemin. Dessa provtagningar brukar resultera i beslut om förelägganden vid vite.

HaV har underrättat en förstahandsmottagare om att myndigheten överväger att förelägga företaget vid vite, att inkomma med sina avräkningsnotor i tid. HaV har ännu inte fattat beslut i ärendet.

HaV har beslutat att förelägga en fiskelicensinnehavare att införskaffa en ändamålsenlig lejdare till ett fiskefartyg. HaV har ännu inte fattat beslut om vitet ska begäras utdömt.

Ett ärende gällde ett finskt fartyg som inte hade en godkänt lejdare. HaV beslutade, med flaggstatens godkännande, att föra över handläggningen av ärendet till ansvariga myndigheter i Finland.

De ärenden som myndigheten bedömt väsentliga att redovisa presenteras i tabell tolv.

Tabell 12 – Ärenden och överträdelser

Överträdelser	2021	2020	2019
Beslut om sanktionsavgift	156	114	120
Beslut att inte påföra sanktionsavgift	44	-	-
Beslut om anmälan till åtal	9	8	15
Beslut om särskild avgift	4	1	3
Beslut genom avskrivning	9	2	4
Ärendet avslutas med information	23	9	30
Beslut om att påföra prickar	6	6	11
Beslut om att inte påföra prickar	2	3	9
Beslut att inte vidta någon åtgärd -avskrivna	-	23	6
Föreläggande att vidta rättelse eller underrättelse om föreläggande	2	11	15
Överklagade ärenden	9	7	10
Upphävda beslut efter överprövning av domstol	0	3	0
Totalt antal beslut (rad 1-5 och 8 och 9 ovan)	249	168	193
HaV:s styckkostnad inklusive OH, kr	9 770	14 191	13 554
HaV:s styckkostnad exklusive OH, kr	6 386	9 524	9 097

Overhead

Tabell 13 - Overhead

2021	2020	2019
53%	49%	49%

Vår modell för beräkning av overhead baseras på samtliga kostnader för stödenheter och generaldirektör, tillsammans med kostnader för avdelningschefer. Dessa kostnaders procentuella andel av de totala kostnaderna för de sex verksamhetsområdena utgör overheadpåslag på de redovisade ärendena. Overheadkostnaden, OH, framgår av tabell 14.

Intäkter från avgifter och annan verksamhet

Tabell 14 – Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m. 2019	+/- 2020	Budget int. 2021	Int. 2021	Budget kost. 2021	Kost. 2021	+/- 2021	Ack. +/- utgå. 2021
Tjänsteexport								
Utvecklingsarbete m.m.	0	-9	7 000	0	7 000	0	0	-9
Övrig avgiftsfinansierad verksamhet								
Avgifter enligt avgiftsförordningen § 4 m.m.	0	0	0	1 018	0	1 018	0	0

I resultaträkningens post "Intäkter av avgifter och andra ersättningar" ingår även medel från vattendomar samt försäljning av fordon (1 806 tkr).

Ingen Tjänsteexport utvecklingsarbeten under 2021. Projektet löper under åren 2021-2024 och upparbetning mellan åren kan variera.

Tabell 15 – Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras (tkr)

Verksamhet	Ink. tit.	+/- t.o.m. 2019	+/- 2020	Budget int. 2021	Int. 2021	Budget kost. 2021	Kost. 2021	+/- 2021	Ack. +/- utgå. 2021
Offentligrättslig verksamhet									
Sanktionsavgifter	2714	3 239	385	500	439	0	0	439	4 063
Övrig offentligrättslig verksamhet	2552	69	0	25	0	0	0	0	69
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	2 264	5	25	7	0	0	7	2 276
Summa		5 572	390	550	447	0	0	447	6 408

Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten

Tabell 16 – Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten

	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	Medel som tillförts statens budget från uppberdsverksamhet	Erhållna medel för finansiering av bidrag	Finansiella intäkter i transfereringsavsnittet	Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	Avsättning till/upp-lösning av fonder m.m.	Lämnade bidrag	Resultat
2021											
Miljöanalys *)	174 035	2 668	-176 998	0	0	48 955	0	0	0	-48 955	-296
Havs- och vattenförvaltning	348 281	8 325	-356 637	7	-7	728 635	0	0	807	-729 442	-31
Havsplanering	1 034	159	-1 193	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	136 013	49 302	-196 118	439	-439	56 017	42 193	-972	-47 338	-49 900	-10 803
Internationellt utvecklings-samarbete	10 665	13 277	-23 942	0	0	0	0	0	0	0	0
	670 028	73 731	-754 888	447	-447	833 608	42 193	-972	-46 531	-828 297	-11 130
2020											
Kunskaps-uppbyggnad	156 591	10 037	-159 516	0	0	56 822	0	0	0	-56 822	7 112
Havs- och vattenförvaltning	299 170	10 149	-309 319	5	-5	797 878	0	0	631	-798 509	0
Havsplanering	7 418	487	-7 905	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	128 392	56 858	-186 676	385	-385	38 296	7 143	-1 179	-8 927	-35 332	-1 425
Internationellt utvecklings-samarbete	6 730	11 163	-17 893	0	0	0	0	0	0	0	0
	598 300	88 694	-681 309	390	-390	892 996	7 143	-1 179	-8 296	-890 663	5 686
2019											
Kunskaps-uppbyggnad	161 527	2 882	-164 185	0	0	51 724	0	0	0	-51 724	224
Havs- och vattenförvaltning	271 965	7 108	-279 113	0	0	809 193	0	0	0	-809 193	-40
Havsplanering	19 382	3 845	-23 227	0	0	100	0	0	0	-100	0
Fiskförvaltning	125 063	36 988	-161 468	518	-518	53 282	29 436	-568	-55 972	-26 178	584
Internationellt utvecklings-samarbete	7 673	11 138	-18 820	0	0	0	0	0	0	0	-9
	585 610	61 962	-646 813	518	-518	914 298	29 436	-568	-55 972	-887 195	758

*) nytt namn från 2021

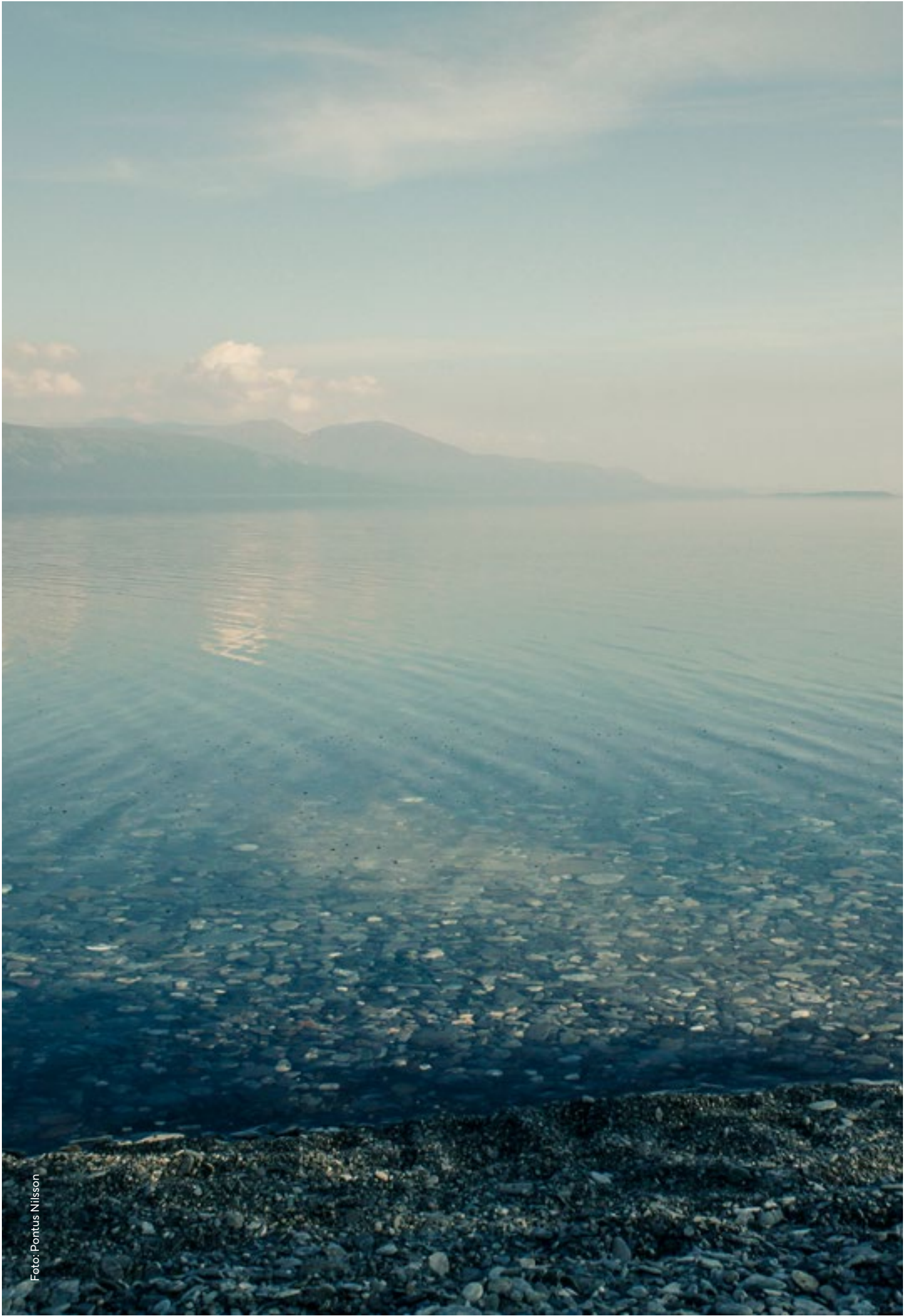

Foto: Pontus Nilsson

Finansiell redovisning

Verksamhetens utfall

Verksamheten visar ett utfall om -11 130 tkr. Merparten av utfallet är de projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som ska finansieras av Europeiska havs- fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF). Anledningen till det negativa utfallet är i huvudsak att HaV inte fått beslut om bidrag innan årsskiftet och de upparbetade kostnaderna därför inte kunnat intäktsperiodiseras.

Resultaträkning

Årets utfall gällande verksamhetens intäkter och kostnader är högre jämfört med föregående år. På kostnadssidan har kostnader för personal och övriga driftkostnader ökat jämfört med föregående år. Det påverkar intäktssidan genom att posten intäkter av anslag ökar. Samtidigt har intäkterna av bidrag minskat, vilket främst beror på att intäkterna från projekt där myndigheten får bidrag från Statens jordbruksverk, finansierade av EHFVF, saknar bidragsbeslut och därmed inte kan periodiseras.

Balansräkning

Finansiella anläggningstillgångar och fonder har ökat på grund av att värdet på Kammarkollegiet Aktiekonsortie har ökat. Förändringen mot förra året av posten avräkning med statsverket, beror främst på ökade skulder till andra myndigheter och ökade upplupna kostnader. Oförbrukade bidrag gäller främst egenutvecklade IT-system inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) där bidraget finansierar kommande avskrivningskostnader.

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	2021	2020
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	670 028	598 300
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	2 824	3 038
Intäkter av bidrag	3	70 894	85 585
Finansiella intäkter	4	12	71
Summa		743 758	686 995
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-253 832	-241 531
Kostnader för lokaler		-17 897	-17 750
Övriga driftkostnader	6	-444 963	-387 521
Finansiella kostnader	7	-42	-10
Avskrivningar och nedskrivningar	11	-38 154	-34 496
Summa		-754 888	-681 309
Verksamhetsutfall	10	-11 130	5 686
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	447	390
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-447	-390
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		814 512	877 229
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		2 451	64
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	15	16 645	15 703
Finansiella intäkter	17	42 193	7 143
Finansiella kostnader	17	-972	-1 179
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	17	-46 531	-8 296
Lämnade bidrag	9	-828 297	-890 663
Saldo		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	10	-11 130	5 686

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2021-12-31	2020-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	11, 20		
Balanserade utgifter för utveckling		109 751	122 190
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		2 011	3 346
Materiella anläggningstillgångar	11, 20		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		1 916	850
Maskiner, inventarier och installationer m.m.		11 837	9 218
Finansiella anläggningstillgångar	11		
Andra långfristiga värdepappersinnehav		263 072	219 789
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		34	109
Fordringar hos andra myndigheter		16 600	10 275
Övriga kortfristiga fordringar	12	3 184	3 665
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	12 163	11 524
Upplupna bidragsintäkter		51 957	37 655
Övriga upplupna intäkter		973	739
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	14	237 763	126 335
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23	54 605	53 015
Kassa och bank		1 196	4 117
SUMMA TILLGÅNGAR		767 063	602 826
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	16	187	187
Balanserad kapitalförändring		-6 630	-12 316
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	-11 130	5 686
Fonder			
Fonder	17	280 402	233 870
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	372	712
Övriga avsättningar	19	3 404	2 521
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	115 000	103 762
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		113 412	39 983
Leverantörsskulder		56 452	34 842
Övriga kortfristiga skulder	21	4 060	7 050
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	22	128 213	99 731
Oförbrukade bidrag		83 322	86 798
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		767 063	602 826

Anslagsredovisning

Samtliga anslag är ramanslag

Belopp i tkr

ANSLAG		Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Om-disponerat anslag	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Ut-gående överföringsbelopp	Not till anslagsredovisningen
Utgiftsområde 20									
Allmän miljö- och naturvård									
20 01 002	Miljöövervakning m.m. (a)	17 896	206 700		-17 896	206 700	-193 203	13 497	1
	003 Miljöövervakning m.m. - del till HaV (a)	17 896	203 700		-17 896	203 700	-190 203	13 497	
	005 Bidrag till Swedish Water House (a)		3 000			3 000	-3 000	0	
20 01 004	Sanering och återställning av förorenade områden (a)	9 655	70 000		-9 655	70 000	-44 030	25 970	2
	007 Sanering o återställ - Sanering vrak - del till HaV (a)	9 655	70 000		-9 655	70 000	-44 030	25 970	
20 01 011	Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	20 644	1 060 265	-10 000	-20 644	1 050 265	-997 282	52 983	3
	002 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	20 644	1 060 265	-10 000	-20 644	1 050 265	-997 282	52 983	
20 01 015	Havs- och vattenmyndighe- ten (a)	5 817	252 466			258 283	-250 494	7 790	
	001 Havs- och vattenmyndighe- ten (a)	5 817	252 466			258 283	-250 494	7 790	
Utgiftsområde 23									
Areella näringar, landsbygd och livsmedel									
23 01 007	Ersättningar för viltskador m.m. (a)		20 000			20 000	381	20 381	4
	003 Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffade sådana skador (a)		20 000			20 000	381	20 381	
Summa anslag		54 012	1 609 431	-10 000	-48 195	1 605 248	-1 484 628	120 621	

NOTER TILL REDOVISNING MOT ANSLAG

Anslagstilldelningar/indragning enligt regeringsbeslut samt kommentar

Not

- Enligt regeringsbeslut 10 daterat 2020-12-22 disponeras ingen anslagsbehållning från 2020. Beslutet innebär att 17 896 tkr därmed blir indraget. Se not 24.
- Enligt regeringsbeslut 10 daterat 2020-12-22 disponeras ingen anslagsbehållning från 2020. Beslutet innebär att 9 655 tkr därmed blir indraget. Se not 27.
På grund utav oförutsedda händelser med sanering av vraket Skytteren, och en längre tid med dåligt väder i slutet av 2021 kommer arbetet med Skytteren att slutföras under Q1 2022. En del av kostnaderna kommer därför också ligga på beviljade medel för 2022. Förberedande arbete inför att tömma vraket Rone på olja genomfördes också under 2021, men då bärgningen av olja kommer att genomföras 2022, kommer också de största kostnaderna ligga under detta år.
- Enligt regeringsbeslut 9 daterat 2020-12-22, 5 daterat 2021-04-15, och 10 daterat 2021-06-17, disponeras ingen anslagsbehållning från 2020. Beslutet innebär att 20 644 tkr därmed blir indraget. Se not 25.
- Enligt regeringsbeslut 11 7 daterat 2020-12-17 disponeras ingen anslagsbehållning från 2020. Beslutet innebär att 0 tkr därmed blir indraget. Se not 26.
Statens jordbruksverk har under året återbetalat 15,1 mkr.

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	25	7
2714	Sanktionsavgifter	500	439
2552	Övrig offentligrättslig verksamhet	25	0
Summa		550	447

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag / anslags- benämning	Tilldelat bemynd- igande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år						Not	
				2021-12-31	2022	2023	2024	2025	2026		2027
20 01 002 003	Miljööver- vakning m.m.	80 000	61 982	70 991	70 288	703	0	0	0	0	5
20 01 004 007	Sanering och åter- ställning av förorenade områden	30 000	5 600	27 342	27 342	0	0	0	0	0	6
20 01 011 002	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	420 000	310 366	342 033	163 947	89 522	54 524	28 659	5 381	0	7

Not

- 5 Av den totala bemyndiganderamen för år 2021, 80 000 tkr, har 70 991 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under åren 2022-2023.
- 6 Av den totala bemyndiganderamen för år 2021, 30 000 tkr, har 27 342 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under år 2022.
- 7 Av den totala bemyndiganderamen för år 2021, 420 000 tkr, har 342 033 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under åren 2021-2026. Bemyndiganderamen har använts för ett större antal fleråriga projekt, särskilt till länsstyrelserna och andra statliga myndigheter.

Finansiella villkor 2021 enligt regleringsbrev

Anslag / anslagspost	Ändamål	Belopp enligt RB	Utfall
20 01 011 002	Villkor 1 i RB, Minst 95 000 000 kr ska användas till ett förstärkt arbete med vägledning, tillsyn, prövning och omprövning av vattenverksamheter.	95 000	110 362
20 01 011 002	Villkor 2 i RB, Högst 31 000 000 kr för arbetet med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter, enligt förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.	31 000	27 778
20 01 011 002	Villkor 4 i RB, Högst 20 000 000 kr till insatser för ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marint skyddade områden.	20 000	13 969
20 01 011 002	Villkor 5 i RB, Högst 16 000 000 kr för utveckling av selektiva, skonsamma och/eller rovdjurssäkra redskap i samverkan med fiskenäringen och Sveriges lantbruksuniversitet.	16 000	7 155
20 01 011 002	Villkor 9 i RB, 5 000 000 kr till Göteborgs universitet för Havsmiljöinstitutet. Användningen av medlen ska redovisas enligt Havs- och vattenmyndighetens anvisningar.	5 000	5 000
20 01 011 002	Villkor 10 i RB, Högst 2 000 000 kr till Internationella fiskesekretariatet (FishSec).	2 000	2 000
20 01 011 002	Villkor 11 i RB, Högst 8 000 000 kr för projekt och åtgärder som avser yrkesfiskets delaktighet i forskningsprojekt.. åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet.	8 000	7 746
20 01 011 002	Villkor 14 i RB, Högst 65 000 000 kr för bidrag enligt förordningen (2019:556) om statligt stöd för bättre vattenhushållning, dricksvatten.	65 000	49 688
20 01 011 002	Villkor 15 i RB, Högst 27 000 000 kr för arbete enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) enligt följande:		
	högst 18 000 000 kr till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut,	18 000	18 000
	högst 9 000 000 kr till Sveriges geologiska undersökning.	9 000	9 000
23 01 007 003	Villkor 1 i RB, 12 000 000 kr till länsstyrelser för ersättning till drabbad av skador av vilt enligt viltskadeförordningen.	12 000	12 000
23 01 007 003	Villkor 2 i RB, 5 000 000 kr till Statens jordbruksverk för medfinansiering av förebyggande åtgärder för skador i fisket.	5 000	0
23 01 007 003	Villkor 3 i RB, 3 000 000 kr till länsstyrelser för ersättning för hanteringskostnader av gråsäl, skydds jakt och licensjakt.	3 000	3 000

Övriga villkor

Låneram	115 000
Räntekontokredit	20 000
Anslagskredit	
20 01 002 003	0
20 01 002 005	0
20 01 004 007	0
20 01 011 002	0
20 01 015 001	7 438
23 01 007 003	0

Finansiella villkor enligt:

Regeringsbeslut 10, 2020-12-22,
 Regeringsbeslut 9, 2020-12-22,
 Regeringsbeslut II 7, 2020-12-17,
 Regeringsbeslut 10, 2021-06-17.

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Därför kan det uppstå differenser i summeringarna.

Årsredovisningen för Havs- och vattenmyndigheten har upprättats i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Redovisningen följer god redovisningssed i enlighet med förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp, som efter individuell prövning, beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Periodavgränsningsposter

Projektkostnader periodiseras till upparbetat värde. För periodiseringar av leverantörsfakturer som gäller omkostnader i verksamheten tillämpas en beloppsgräns om 50 tkr.

Likviditetsflödet

Havs- och vattenmyndigheten tillämpar principen att in- och utbetalningar belastar räntekontot. Vid transfereringar och förbrukning av anslagen 1:2, 1:4, 1:7 och 1:11 belastas statens centralkonto (SCR), som inte är räntebärande.

Medel från vattendomar, fondredovisning med mera

Havs- och vattenmyndigheten administrerar medel från vattendomar och beslut (villkorsmedel). Dessa medel används för transfereringar till olika externa bidragsmottagare, men också till Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet enligt regeringsbeslut.

De medel som använts i Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet har redovisats på intäkt- och kostnadskonton i resultaträkningens verksamhetsdel. Samtliga medel, inklusive avkastning och förvaltningskostnader, har redovisats i resultaträkningens transfereringsdel. Detta gäller såväl Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet som bidrag till externa mottagare. Fakturerade avgifter enligt vattendomarna redovisas som kortfristig fordran och beloppen avsätts därefter till fond. Fonderna förvaltas av Kammarkollegiet och återfinns också som tillgångspost. Fondernas bokförda värde per den 31 december 2021 uppgick till 196 631 tkr.

Som fonder räknas; medel från vattendomar, villkorsmedel, foderavgiftsmedel samt medel avseende Dalälven. Medlen återfinns under rubriken "Fonder" i balansräkningen.

Värderingsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningarna enligt plan grundas på anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde och fördelas över den beräknade livslängden. Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Förbättringsutgifter på annans fastighet och immateriella tillgångar redovisas som anläggningstillgångar om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr. Följande avskrivningsperioder tillämpas:

- › IT – utrustning, 3 år
- › Inventarier, 5 år
- › Fordon och andra transportmedel, 5 år

- › Licensavgifter, 3 år
- › Förbättringar på annans fastighet, 6 år eller återstående kontraktstid
- › Immateriella tillgångar
 - › Egenutvecklade IT-program, 5 respektive 7 år
 - › Övriga immateriella tillgångar, 3 år

Egenutvecklade IT-program har från och med 2019 fått en ändrad avskrivningstid från sju år till fem år, då bedömning gjorts att den tekniska livslängden för den här typen av anläggningar inte längre överstiger fem år. Tillämpningen gäller anläggningar som aktiveras under 2019 och framåt.

Bidragsfinansierade projekt

Kvarstående över/underskott i avslutade helt eller delvis bidragsfinansierade projekt avräknas mot förvaltningsanslaget.

Ersättningar till ledamöter i insynsrådet med mera

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut till ledamöter i insynsrådet och ledande befattningshavare inom Havs- och vattenmyndigheten samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller aktiebolag.

Namn	Uppdrag	Belopp
Generaldirektör Jakob Granit	Ledamot i Kustbevakningens insynsråd Ledamot i Naturvårdsverkets insynsråd Ledamot i Arbetsgivarverkets styrelse	Bruttolön: 1404 Förmåner: 12

Insynsrådsledamöter	Uppdrag	Arvoden
Emma Nohrén	Ersättare i Gentekniknämnden Ordförande för miljömålsberedningen	1,5
Lars Tysklind	Ledamot i Etikprövningsnämnden	1,5
Peter Ronelöv Olsson	Inga uppdrag	1,5
Karin Lexén	Inga uppdrag	1,5
Martin Sjöberg	Inga uppdrag	1,5
Marlene Burwick	Kemikalieinspektionens insynsråd Länsstyrelsen i Uppsala läns insynsråd	1,5
Malin Frenning	Inga uppdrag	1,5
Tina Elfving	Inga uppdrag	1,5

Noter

Not 1 Intäkter av anslag			
		2021	2020
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	250 405	238 258
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	229 926	212 245
1:2	Miljöövervakning m.m.	145 667	127 452
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden, sanering vrak	44 030	20 345
Summa		670 028	598 300

Utfall på intäkter av anslag 1:15 skiljer sig från utfallet i anslagsredovisningen. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld, som intjänats före 2009.

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar			
		2021	2020
4 § Avgiftsförordningen			
	Konsultuppdrag	393	128
	Övrigt	0	-89
Summa		393	39

Intäkterna, enligt 4 § avgiftsförordningen, kommer från verksamhet som är av tillfällig natur eller av mindre omfattning. Vid bedömning av vad som är av mindre omfattning sätts intäkterna i relation till de totala kostnaderna för myndighetens verksamhet. Intäkterna får inte överskrida 5 % av kostnaderna. För Havs- och vattenmyndighetens del uppgår andelen till 0,052 %.

		2021	2020
Övriga ersättningar			
	Intäkter från tjänsteexport, utvecklingssamarbete m.m.	0	158
	Medel från vattendomar	1 269	1 250
	Övriga avgifter och andra ersättningar	1 162	1 591
Summa		2 432	2 999
Summa avgifter och andra ersättningar		2 824	3 038

Not 3 Intäkter av bidrag

	2021	2020
EHFF, via Statens jordbruksverk	46 757	60 345
SIDA	8 523	7 087
EU	7 619	8 959
Naturvårdsverket	5 092	4 094
Vinnova	1 193	0
Skogsstyrelsen	878	1 008
Arbetsförmedlingen	334	1 187
Formas	225	560
LST Västmanland	127	282
Livsmedelsverket	112	100
LST Skåne	16	22
Bygg-Göta	14	14
LST Västerbotten	3	0
Lantmäteriet	0	5
Svenska Institutet	0	-3
Nordiska Ministerrådet	0	-19
Försäkringskassan	0	-53
Kammarkollegiet	0	2 000
Summa	70 894	85 585

Minskningen av intäkter av bidrag beror främst på projekt där myndigheten får bidrag från Statens jordbruksverk EHFF. EHFF-fonden fasades ut under 2021 och ersätts av nya fonden EHFVF. För denna fond finns inga bidragsbeslut varför upplupen bidragsintäkt inte kunnat periodiseras.

Not 4 Finansiella intäkter

	2021	2020
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	0	6
Realiserade kursvinster	12	66
Summa	12	71

Not 5 Kostnader för personal

	2021	2020
Lönekostnader	167 978	160 454
<i>Varav arvode till Insynsrådet</i>	12	33
Arbetsgivaravgifter, premier, pensioner	88 017	82 599
Övriga personalkostnader	2 932	2 927
Aktiverade utgifter för egentutvecklade tillgångar	-5 095	-4 449
Summa	253 832	241 531

Ökningen av personalkostnader beror främst på fler medarbetare och lönerevision.

Not 6 Driftkostnader

	2021	2020
Kostnader för köpta tjänster	437 097	375 960
Kostnader för resor	1 200	2 288
Övriga kostnader	6 666	9 273
Summa	444 963	387 521

Överenskommelser och avtal på anslag 1:2 Miljöövervakning m.m. och 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö är orsaken till ökade kostnader för köpta tjänster samt att kostnader för vraksanering ökat med ca 23 mkr jämfört med föregående år.

Not 7 Finansiella kostnader

	2021	2020
Ränta räntekonto i Riksgäldskontoret	0	4
Realiserad kursförlust	21	-12
Övriga finansiella kostnader	21	19
Summa	42	10

Not 8 Intäkter av avgifter m.m som inte disponeras

	2021	2020
Övriga inkomster av statens verksamhet	7	5
Sanktionsavgifter	439	385
Summa	447	390

Not 9 Lämnade bidrag

	2021	2020
Bidrag till statliga myndigheter	797 613	849 430
Bidrag till kommuner och övriga kommunala sektorn	10 328	8 218
Bidrag till regioner	474	534
Bidrag till andra EU-länder	0	10 150
Bidrag till övr länder och internationella organisationer	467	2 022
Bidrag till övr organisationer och ideella föreningar	14 030	16 449
Bidrag till privata företag	5 385	3 860
Summa	828 297	890 663

Lämnade bidrag sker huvudsakligen från 1:2-, 1:7- och 1:11-anslag samt utbetalning av medel från fiskeavgiftsmedel och vattendomar.

Lämnade bidrag till statliga myndigheter har minskat 2021 främst från anslag 1:11. Uppdragen har istället ökat.

Not 10 Analys av årets kapitalförändring

	2021	2020
Avgiftsfinansierad verksamhet	0	0
Bidragsverksamhet	-11 130	5 686
Årets kapitalförändring	-11 130	5 686

Merparten av årets negativa kapitalförändring består främst av projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras genom Europeiska havs- fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF). Anledningen är att bidragsbeslut inte erhållits innan årsskiftet och de upparbetade kostnaderna därmed inte kunnat intäktsperiodiseras.

Not 11 Anläggningstillgångar

2021-12-31 2020-12-31

IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Pågående projekt dataprogram

Ingående anskaffningsvärde	42 979	23 943
Årets upparbetade utgifter, egen utveckling	18 159	19 036
Årets aktivering egenutv program	-14 062	0
Bokfört värde	47 076	42 979

Dataprogram

Ingående anskaffningsvärde	203 350	203 350
Årets anskaffningsvärde	0	0
Årets aktivering egenutv program	14 062	0
Årets försäljning/utrangering	0	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>217 412</i>	<i>203 350</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-124 001	-95 927
Årets avskrivningar	-30 597	-28 073
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-154 597</i>	<i>-124 001</i>
Ingående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade nedskrivningar</i>	<i>-139</i>	<i>-139</i>
Bokfört värde	62 675	79 211
Summa bokfört värde balanserade utgifter för utveckling	109 751	122 190

Rättigheter och andra immateriella anläggningar

Ingående anskaffningsvärde	12 614	9 406
Årets anskaffningsvärde	294	3 208
Årets försäljning/utrangering	0	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>12 908</i>	<i>12 614</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-9 268	-8 091
Årets avskrivningar	-1 629	-1 177
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-10 897</i>	<i>-9 268</i>
Bokfört värde	2 011	3 346

Summa immateriella tillgångar

111 763 125 536

MATERIELLA TILLGÅNGAR**Förbättringsutgifter, annans fastighet**

Ingående anskaffningsvärde	7 077	7 077
Årets anskaffningsvärde	1 605	0
Årets försäljning/utrangering	0	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>8 681</i>	<i>7 077</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 227	-5 741
Årets avskrivningar	-539	-486
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-6 765</i>	<i>-6 227</i>
Bokfört värde	1 916	850

Fordon och andra transportmedel

Ingående anskaffningsvärde	5 164	5 021
Årets anskaffningsvärde	1 912	143
Årets försäljning/utrangering	-1 553	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>5 523</i>	<i>5 164</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 558	-4 033
Årets avskrivningar	-707	-525
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	1 553	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-3 713</i>	<i>-4 558</i>
Ingående ackumulerade nedskrivningar	71	71
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade nedskrivningar</i>	<i>71</i>	<i>71</i>
Bokfört värde	1 880	676

Datorer kringutrustning

Ingående anskaffningsvärde	21 933	15 483
Årets anskaffningsvärde	2 095	6 450
Årets försäljning/utrangering	0	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>24 028</i>	<i>21 933</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-14 847	-11 540
Årets avskrivningar	-3 629	-3 307
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-18 476</i>	<i>-14 847</i>
Bokfört värde	5 552	7 086

Övriga inventarier

Ingående anskaffningsvärde	26 119	25 942
Årets anskaffningsvärde	4 002	177
Årets försäljning/utrangering	-224	0
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>29 897</i>	<i>26 119</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-24 663	-23 735
Årets avskrivningar	-1 053	-928
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	224	0
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-25 492</i>	<i>-24 663</i>
Bokfört värde	4 405	1 456

Summa bokfört värde maskiner, inventarier och installationer m.m.	11 837	9 218
--	---------------	--------------

Summa materiella tillgångar	13 754	10 068
------------------------------------	---------------	---------------

SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	125 516	135 603
------------------------------------	----------------	----------------

För finansiering av anläggningstillgångar, se not 20.

Finansiella anläggningstillgångar

Havs- och vattenmyndigheten har tillgångar hos Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen redovisas både på tillgångssidan och på skuldsidan i balansräkningen och återfinns därför också under "Fonder". Beloppet inkluderar utdelningar och ränteintäkter.

Medlen hos Kammarkollegiet består av 25 fonder med olika placering i aktiekonsortium, räntekonsortium samt likviditetsförvaltning. Kammarkollegiet ansvarar för förvaltningen. Fondernas bokförda värde per 31 december 2021 uppgår till 196 631 tkr fördelat på Räntekonsortie 68 315 tkr samt Aktiekonsortie 128 316 tkr.

Nedan angivna belopp är Kammarkollegiets marknadsvärde.

	2021-12-31	2020-12-31
Kammarkollegiet Aktiekonsortie	197 166	154 598
Kammarkollegiet Räntekonsortie	65 906	65 191
Summa	263 072	219 789

Not 12 Övriga kortfristiga fordringar

	2021-12-31	2020-12-31
Medel från vattendomar	2 935	3 631
Övriga fordringar	249	34
Summa	3 184	3 665

Not 13 Periodavgränsningsposter

	2021-12-31	2020-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	4 115	3 993
Övriga förutbetalda kostnader	8 049	7 530
Summa	12 163	11 524
Upplupna bidrag		
Upplupna bidragsintäkter myndigheter	48 137	33 579
Upplupna bidragsintäkter övriga	3 820	4 075
Summa	51 957	37 655
Övriga upplupna intäkter		
Upplupna avgiftsintäkter	973	739
Summa	973	739

Ökningen 2021 gällande upplupna bidragsintäkter beror på ökad fordran mot Statens jordbruksverk för EHFF-finansierade projekt.

Not 14 Avräkning med statsverket

	2021-12-31	2020-12-31
UPPBÖRD		
Ingående balans	-3	-1
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-447	-390
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	443	388
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	0	0
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	-6	-3
ANSLAG I ICKE RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	133 455	148 620
Redovisat mot anslag (+)	1 234 134	1 237 270
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 120 991	-1 252 435
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	246 598	133 455
ANSLAG I RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	-5 817	201
Redovisat mot anslag (+)	250 494	238 323
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-252 466	-244 341
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	0
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-7 790	-5 817
FORDRAN AVSEENDE SEMESTERLÖNESKULD SOM INTE HAR REDOVISATS MOT ANSLAG		
Ingående balans	282	347
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-89	-65
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	194	282
ÖVRIGA FORDRINGAR/SKULDER PÅ STATENS CENTRAL-KONTO I RIKSBANKEN		
Ingående balans	-1 582	-2 843
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	113 884	61 781
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 234 083	-1 312 568
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	1 120 548	1 252 047
Saldo	-1 233	-1 582
UTGÅENDE BALANS	237 763	126 335

Saldot Anslag i icke räntebärande flöde hänförs framförallt till när fakturor gällande avtal och överenskommelser för myndighetens sakanslag betalas i förhållande till när anslaget belastas. Under 2021 har leverantörsskulder till andra myndigheter ökat med ca 75 mkr, vilket förklarar merparten av ökningen "Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde".

Not 15 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

	2021	2020
Kammarkollegiet fiskeavgifter	16 087	15 993
EU	0	-290
Övriga	558	0
Summa	16 645	15 703

Myndigheten lämnar bidrag finansierade av fiskeavgiftsmedel till externa bidragsmottagare, enligt Förordning (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter.

Not 16 Specifikation av myndighetskapitalet

	Statskapital	Bal.kap Anslagsfin. verksamh.	Bal. kap. Avgiftsfin. verksamh.	Bal. kap. Bidragsfin. verksamh.	Kapital- förändring enl. RR	Summa
Föregående års UB	187	645	1 656	-16 075	7 145	-6 443
A Ingående balans	187	645	1 656	-16 075	7 145	-6 443
Föregående års kapitalförändring	-	-	0	-5 686	5 686	0
Årets kapitalförändring	-	-	-	-	-11 130	-11 130
B Summa årets förändring	0	0	0	-5 686	-5 444	-11 130
C Utgående balans	187	645	1 656	-21 761	1 701	-17 573

Not 17 Fondredovisning m.fl.

Fond/konto i BR	6:5	6:6	Äldre	6:9	Untran- Lanforsen	Villkors- medel	Flott- leder	TOTALT FONDER
IB 2021	145 833	28 793	8 346	7 324	19 012	24 197	365	233 870
Avsättning/upplösning	32 167	7 452	1 734	1 317	-1 225	5 087	0	46 531
UB 31/12	178 000	36 245	10 080	8 641	17 786	29 284	365	280 402
Inkomna bidrag	8 154	9 676	168	0	0	969	0	18 966
Lämnade bidrag								
- till egen verksamhet	-1 269	0	0	0	0	0	0	-1 269 ²⁾
- till externa	-2 178	-5 513	0	-65	-4 440	-190	0	-12 386
Finansiella intäkter ¹⁾	27 922	3 393	1 595	1 410	3 407	4 465	0	42 193
Finansiella kostnader ¹⁾	-461	-104	-29	-29	-193	-157	0	-972
Summa	32 167	7 452	1 734	1 317	-1 225	5 087	0	46 531

¹⁾ I posterna ingår uppbokningar av orealiserade värdeförändringar, som görs enligt bestämmelserna för värdering av finansiella instrument.

²⁾ Lämnade bidrag - till egen verksamhet 6:5 medel reg.beslut 2020-09-17, -1 269.

Not 18

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelse

	2021-12-31	2020-12-31
Ingående avsättning	712	882
Årets pensionskostnad	68	36
Årets pensionsutbetalningar	-408	-206
Utgående avsättning	372	712

Avser delpensioner samt pensionsersättning och särskild löneskatt.

Not 19 Övriga avsättningar

	2021-12-31	2020-12-31
Ingående balans	2 521	1 552
Avsättning personalkostnader	481	1 055
Årets avsättningar för lokalt omställningsarbete	402	-86
Utgående balans	3 404	2 521

Avsättning för lokalt omställningsarbete 0,3% av bruttolönesumman per månad.

Not 20 Skuld till Riksgäldskontoret

Lån till anläggningstillgångar

Enligt regleringsbrevet för år 2021 disponerar Havs- och vattenmyndigheten en låneram på 115 000 tkr i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål. Mot bakgrund av ovan nämnda redovisas finansieringen av anläggningstillgångar på följande sätt:

	2021-12-31	2020-12-31
Ingående balans	103 762	114 034
Nyupptagna lån	11 238	0
Årets amorteringar	0	-10 273
Utgående balans	115 000	103 762
Finansiering av anläggningstillgångar	125 516	135 603
Lån Riksgäldskontoret 2021-12-31	115 000	103 762
Skillnad bokfört värde mot upptaget lån i Riksgäldskontoret	172	367
Pågående utvecklingsprojekt, ej lånefinansierat	0	14 117
Anl. ej lånefinansierade	10 344	17 358
Summa	125 516	135 603

Beviljad räntekontokredit i Riksgäldskontoret för år 2021 är 20 000 tkr.

Not 21 Övriga kortfristiga skulder

	2021-12-31	2020-12-31
Personalens preliminärskatt	3 850	3 911
Övriga kortfristiga skulder	210	3 140
Summa	4 060	7 050

Not 22 Periodavgränsningsposter

	2021-12-31	2020-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och arvoden	453	1 086
Upplupna semesterlöner	15 547	13 876
Upplupna kostnader, övrigt	112 212	84 769
Summa	128 213	99 731
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag myndigheter	71 058	68 309
Oförbrukade bidrag övriga	12 264	18 489
Summa	83 322	86 798

Upplupna kostnader avser främst överenskommelser som finansieras med anslag 1:2 och 1:11. Ökningen jämfört med 2020 beror på större andel icke fakturerade uppdrag. Projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden. Bidraget kommer främst att finansiera avskrivningskostnader gällande egenutvecklade IT-system.

Oförbrukade bidrag myndigheter förväntas att tas i anspråk enligt nedanstående intervall.

Inom 3 mån	4-12 mån	13-36 mån	mer än 36 mån	Totalt
11 862	19 525	31 919	7 752	71 058

Not 23 Kassa och bank

	2021-12-31	2020-12-31
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	54 605	53 015
Kassa och bank	1 196	4 117
Summa	55 801	57 132

Not 24 Specifikation av Anslag 1:2, Miljöövervakning m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 3 423 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 tillämpat en princip att oförbrukade medel ska återbetalas. Totalt kommer myndigheten att återföra 13 497 tkr till staten.

Not 25 Specifikation av Anslag 1:11, Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 64 834 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 tillämpat en princip att oförbrukade medel ska återbetalas. Totalt kommer myndigheten att återföra 52 983 tkr till staten.

Not 26 Specifikation av Anslag 1:7, Ersättningar för viltskador m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 15 381 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 tillämpat en princip att oförbrukade medel ska återbetalas. Totalt kommer myndigheten att återföra 20 381 tkr till staten.

Not 27 Specifikation av Anslag 1:4, Sanering och återställning av förorenade områden m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har inte återkrävt några oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 tillämpat en princip att oförbrukade medel ska återbetalas. Totalt kommer myndigheten att återföra 25 970 tkr till staten.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

	2021-12-31	2020-12-31	2019-12-31	2018-12-31	2017-12-31
Låneram hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	115 000	130 000	115 000	115 000	105 000
Utnyttjad vid räkenskapsårets slut	115 000	103 762	114 034	114 034	89 517
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	20 000	10 500	20 000	20 000	20 000
Maximalt utnyttjad under året	5 390	0	0	15 843	2 635
Räntekonto					
Ränteintäkter	0	6	296	493	411
Räntekostnader	0	4	168	119	111
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter, utfall	2 824	3 038	2 909	8 657	9 963
Disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	7 000	6 500	9 500	8 700	10 000
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	447	390	518	555	512
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	550	550	550	550	525
Anslag - Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	7 790	5 817	0	7 580	6 601
Anslagssparande sakanslag	112 831	48 195	43 239	47 763	14 471
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	530 000	550 000	423 000	395 000	330 000
varav gjorda åtaganden	440 366	377 948	349 235	308 150	243 467
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	7 438	7 330	7 399	7 328	6 903
Utnyttjad kredit	0	0	201	0	0
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	293	289	282	266	263
Medelantalet anställda	335	315	308	290	283
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	2 446	2 238 **)	2 172	1 850	1 753
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-11 130	5 686	758	5 954	-9 417
Balanserad kapitalförändring	-6 630	-12 316	-13 074 *)	-17 658	-8 241

*) Enligt regeringsbeslut 8 daterat 2019-06-27 ska myndigheten inleverera ackumulerat överskott uppgående till 1 370 tkr till inkomsttitel 2811. I och med rättningen påverkas Balanserad kapitalförändring med motsvarande belopp.

**) Föregående års värde justerat.

Internrevision

Under 2021 har internrevisionens arbete varit inriktat på övergripande analys av myndighetens interna styrning och kontroll samt genomförande av riskanalys. På basis av utförd granskning bedömer internrevisionen att den interna styrningen och kontrollen med rimlig säkerhet kan anses ha varit betryggande under året.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning

Göteborg 2022-02-15

Jakob Granit

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg
010-698 60 00
havochovatten.se
havochovatten@havochovatten.se